

**Pla  
territorial  
de les  
Terres de l'Ebre**

**Aprovació  
definitiva**

Juliol de 2010

**Programa  
de Planejament  
Territorial**

**Estudi  
econòmic  
i financer**



Generalitat de Catalunya  
Departament de Política Territorial  
i Obres Públiques  
Secretaria per a la Planificació Territorial  
**Programa de Planejament Territorial**



## **Crèdits**

Aquest estudi ha estat realitzat per l'Institut d'Estudis Territorials

### **Directora de programes**

Júlia Bosch

### **Director de planejament**

Josep Maria Carrera

### **Equip investigador**

Laura Capel  
François Cougoule  
Gissel Ferrari  
Sergi Solanas



# Índex

<b>1. Resum</b>	
1.1. Estructura productiva.....	1
1.2. Avaluació econòmica.....	4
<b>2. El planejament territorial des d'una perspectiva econòmica</b>	
2.1. Introducció.....	5
2.2. Coherència entre l'estratègia d'ordenació territorial i el desenvolupament econòmic.....	6
<b>3. Anàlisi de l'estructura productiva</b>	
3.1. Metodologia i fonts utilitzades.....	10
3.2. Catalunya.....	11
3.2.1. Estructura productiva.....	11
3.2.2. Comparació amb altres regions europees.....	13
3.3 Terres de l'Ebre.....	15
3.3.1. Estructura productiva.....	15
3.3.2. Comparació amb Catalunya.....	18
3.3.3 Les comarques de l'àmbit.....	18
3.4 Baix Ebre.....	20
3.5 Montsià.....	22
3.6 Ribera d'Ebre.....	24
3.7 Terra Alta.....	26
<b>4. Actualització de les dades socioeconòmiques als primers anys del segle XXI</b>	
4.1. Estructura productiva.....	28
4.2. Dimensió del mercat de treball.....	31
4.3 PIB.....	32
4.4 Població.....	33
4.5 Habitatge.....	35
4.6 Anàlisi preliminar de l'actual crisi econòmica a Catalunya.....	37
<b>5. Efecte de les propostes del pla sobre l'economia del territori</b>	
5.1. Introducció i metodologia.....	41
5.2. Anàlisi sectorial.....	43
5.2.1. Sector primari.....	43
5.2.2. Indústria.....	44
5.2.3. Energia.....	45
5.2.4. Construcció.....	45
5.2.5. Serveis.....	47
5.3 Anàlisi comarcal.....	48
5.3.1. Baix Ebre.....	48
5.3.2. Montsià.....	51
5.3.3. Ribera d'Ebre.....	54
5.3.4. Terra Alta.....	57
<b>6. El cost de les actuacions territorials prioritàries</b>	
6.1. Introducció.....	61
6.2. Infraestructures de mobilitat i de transport.....	62
6.3. Desenvolupament urbanístic.....	63
6.4 Protecció sectorial d'espais oberts i paisatge.....	64
6.5 Marc financer.....	66
<b>Annex</b>	
Cost desglossat de les propostes d'infraestructures de mobilitat i transport.....	71



# 1. Resum

## 1.1. Estructura productiva

- Entre 2001 i 2008, les Terres de l'Ebre han tingut un creixement relatiu de la població elevat, del 19%, molt per sobre del període anterior (1996-2001), que varen créixer un 1,8%. Aquest creixement es deriva de l'augment de la població a les comarques de la costa: el Baix Ebre (19,2%) i el Montsià (20%). Les comarques de l'interior van créixer per sota de la mitjana, però més que durant el quinquenni 1996-2001.
- Aquest creixement s'ha d'atribuir, en gran part, a l'arribada de població immigrant, que ha contribuït a rejuvenir aquest àmbit. Al 2008 hi havia a l'àmbit un 19% de població nascuda a l'estranger, mentre que l'any 2001 aquesta xifra era d'un 4,5%.
- La població de 15 a 64 anys i la menor de 14 anys han crescut entre 2001 i 2008 molt per sobre de la població de més de 65. Això contrasta amb el període anterior, en el qual la població de menys de 14 anys va disminuir un 24%.
- Entre 2001 i 2008 hi ha hagut un augment del 22% en els treballadors afiliats a la Seguretat Social (règim general i autònoms) al conjunt de l'àmbit. Aquest fort dinamisme en la creació d'ocupació és semblant al del període anterior (1991-2001), en el qual la població ocupada resident augmentà en un 20,2%.
- Les Terres de l'Ebre tenen un mercat de treball autosustentat, ja que els llocs de treball localitzats responen de manera bastant ajustada a la demanda de la seva població (índexs d'autocontenció i autosuficiència elevats).
- Entre 2001 i 2008 s'han construït a les Terres de l'Ebre 35.322 nous habitatges (certificats finals d'obra). Això representa un parc de 125.627 habitatges totals l'any 2008. En el període anterior, les segones residències varen incrementar-se un 22%, uns nou punts percentuals per sobre del creixement dels habitatges principals. La ràtio d'habitatges principals sobre totals del cens de 2001 va ser del 62%.
- El sector serveis és el que contribueix de forma més acusada a l'economia de l'àmbit (52,8% del seu VAB<sup>1</sup>), especialment les branques de comerç (11,5%), immobiliàries i serveis a les empreses (9,1%) i hostaleria (6,4%). Altres sectors importants són la indústria (21,9% del VAB), l'agricultura (10,6%), la construcció (11,9%), i l'energia (7,3%).
- L'agricultura, l'energia i la construcció, són sectors que tenen uns pesos superiors a la mitjana catalana, entre els quals hi destaca especialment l'agricultura, amb vuit punts percentuals per sobre.

Per conèixer l'evolució recent (2001-2008) dels sectors productius s'han utilitzat les dades d'afiliats (règim general i autònoms) a la Seguretat Social. Aquestes mostren, per al conjunt de les Terres de l'Ebre, una variació positiva del sector primari i els serveis (augment de 5 i 1,7 punts percentuals, respectivament), i una de negativa dels sectors de la indústria i la construcció (-3,8 i -3,9 punts percentuals, respectivament, un percentatge lleugerament inferior al demogràfic, del 2,6%).

- L'any 2007, el VAB de les Terres de l'Ebre va ser de quasi 3,5 milions d'euros, xifra que representa el 2,4% del VAB català, i va tenir un creixement interanual de l'1,97%, una xifra inferior a la mitjana catalana. D'altra banda, l'any 2001 el VAB d'aquest àmbit va ser de 2,3 milions d'euros.

A continuació, es comenten breument les principals variables socioeconòmiques de les comarques de l'àmbit i la seva evolució.

<sup>1</sup> El Valor afegit brut (VAB) és la diferència entre la producció (output) de les unitats productores d'un determinat territori, independentment del lloc de residència dels factors productius, i les compres de matèries primeres, subministraments i serveis necessaris (inputs) per obtenir l'esmentada producció. A nivell agregat, per obtenir el Producte interior brut (PIB) cal que al VAB se sumin l'IVA i els impostos nets a la importació.

#### Baix Ebre:

- La població del Baix Ebre ha tingut un creixement similar al del conjunt de l'àmbit durant el període 2001-2008 (22,5%), destacant el creixement de la població entre 15 i 64 anys que, en el període esmentat, augmenta un 27%, per sobre de la resta de grups d'edat. L'any 2008 la població d'aquesta comarca va ser de 81.304 habitants.
- Habitatge: entre 2001 i 2008 s'han construït 15.762 nous habitatges, l'increment més elevat del conjunt de Terres de l'Ebre i que representa quasi el 45% dels habitatges acabats a l'àmbit. L'any 2008 hi havia 54.351 habitatges totals. El període anterior es va caracteritzar per l'alt creixement de l'habitatge secundari, quatre punts percentuals per sobre del creixement dels principals. La ràtio d'habitatges principals segons el cens de 2001 va ser del 60%.
- Estructura productiva: el sector primari i la construcció tenen uns pesos superiors a la mitjana catalana, i destaquen les branques de la indústria, el comerç, les immobiliàries i serveis a les empreses, la construcció i la hostaleria. L'evolució dels afiliats a la Seguretat Social (règim general i autònoms) entre 2001 i 2008 mostra una variació positiva del sector primari i els serveis, però una variació negativa de la indústria i, especialment, la construcció, que pateix una disminució de 4,7 punts percentuals.
- Creixement Econòmic: l'any 2007 el VAB del Baix Ebre va créixer un 3,7%, mentre que la taxa de variació del PIB per sectors entre 2001 i 2007 mostra un creixement inferior a l'1% del VAB primari, lleugerament superior al 2% del VAB industrial i un creixement entre el 3,6% i el 4% per als sectors de la construcció i els serveis. En el període anterior (1996-2001), s'observà un decreixement moderat en termes reals del VAB (-1,3%), degut sobretot al decreixement de l'energia i la construcció, mentre que els serveis es mantenien.

#### Montsià:

- La població del Montsià ha tingut un creixement del 23% durant el període 2001-2008, liderat pel grup d'edat de menors de 14 anys (un 29%) i el d'entre 15 i 64 anys (27%). Això contrasta amb el període anterior, on el creixement de la població va estar liderat pels majors de 65 anys. La població del Montsià l'any 2008 era de 71.058.
- Habitatge: entre 2001 i 2008 s'han acabat al Montsià 17.381 habitatges, xifra que representa el 49% del total dels acabats a l'àmbit. L'any 2008 hi havia un total de 51.036 habitatges. En el període anterior el parc d'habitatges experimentà un creixement del 25,7%, i els vacants i secundaris varen créixer més que les primeres residències. La ràtio d'habitatges principals segons el cens de 2001 va ser del 61%.
- Estructura productiva: una part molt important de l'economia del Montsià gira al voltant dels serveis, que representen una mica menys de la meitat del VAB comarcal (48,4%). La resta de l'activitat econòmica es reparteix bàsicament entre la indústria, amb un 23,6% del VAB, i l'agricultura i la construcció amb pesos molt similars (14,7% i 12,6%, respectivament). En quant a ocupació, les dades més recents (2001-2008) d'afiliats a la Seguretat Social mostren una evolució positiva del primari i els serveis i una davallada del sector de la construcció i la indústria.
- Creixement econòmic: el VAB del Montsià va créixer un 2,4% l'any 2007, una xifra notablement menor a la de l'any 2006. La taxa de variació del PIB per sectors entre 2001 i 2007 mostra el poc dinamisme del sector primari (creix un 0,8%), enfront la variació positiva i elevada dels sectors de serveis i industrial, superior al 4%, mentre que la construcció creix al 3. Entre 1996 i 2001 va haver un augment del VAB d'un 0,9% impulsat per algunes branques dels serveis (immobiliàries i serveis a empreses, hostaleria i mediació financera), i per la indústria i energia.

#### Ribera d'Ebre:

- La població de la Ribera d'Ebre ha tingut un creixement relatiu positiu del 7,6% entre 2001 i 2008, arribant als 23.844 habitants, tot i que es tracta d'un creixement inferior a la mitjana de l'àmbit. La població entre 14 i 64 anys creix en el període un 14,9%, fet que contrasta amb el decreixement del -1,2% de la població major de 65 anys. Aquesta evolució és radicalment contrària a la del període 1991-2001, quan la disminució del grup de menors de 14 anys va suocar un fort envelliment de la població.
- Habitatge: aquesta comarca ha vist augmentar en 1.668 el nombre d'habitatges acabats entre 2001 i 2008, una xifra que representa pràcticament el 5% dels habitatges acabats a l'àmbit. L'any 2008 hi havia 12.999 habitatges. En el període anterior el parc d'habitatges va experimentar un creixement del 3%, amb els vacants creixent més que les primeres residències. La ràtio de primeres residències l'any 2001 era del 68%, la proporció més alta de les Terres de l'Ebre.



- Estructura productiva: una part molt important de l'economia de la Ribera d'Ebre gira al voltant dels serveis, que representen un 43% del VAB comarcal. La resta de l'activitat econòmica es reparteix bàsicament entre l'energia, amb un 29% del VAB, i la indústria amb un 17,5%. D'altra banda, l'agricultura i la construcció tenen uns pesos similars, del 8% i el 7%, respectivament. Les dades més recents (2001-2008) d'afiliats a la Seguretat Social mostren una evolució molt positiva del sector primari (variació de deu punts percentuals), i dels serveis (1,7), i una variació negativa dels ocupats en els sectors industrial i de la construcció.
- Creixement econòmic: l'any 2007 el VAB d'aquesta comarca va disminuir un 0,8%. Entre 2001 i 2007 el sector serveis va veure augmentar el PIB en un 4,7%, la xifra més alta de tots els sectors, seguit pel sector industrial amb una variació del 3,9%, i la construcció (2,8%), mentre que el sector primari va créixer només un 0,3% en el període esmentat. Entre 1996 i 2001 hi va haver una disminució del VAB de quasi un 3% que s'explica, principalment, pel fort descens de l'agricultura i la indústria en aquest decenni, junt amb alguns subsectors del serveis com els transports i les immobiliàries.

#### Terra Alta:

- La població de la Terra Alta va créixer en 626 persones entre 2001 i 2008, la qual cosa representa un creixement relatiu del 5,1%, el més baix de totes les comarques de l'àmbit. Dels 12.885 habitants destaca, per grups d'edat, destaca el creixement d'aquells entre 14 i 64 anys (un 10%), mentre que la població de més de 65 disminueix en un 4%. Entre 1991 i 2001 la població de la comarca va decreixer un 6%, arrossegada per la disminució del grup de menors de 14 anys (-30%), amb el consegüent envelliment de la població que això va representar.
- Habitatge: el nombre d'habitatges acabats entre 2001 i 2008 va ser de 511, la xifra més baixa de l'àmbit. El parc total d'habitatges l'any 2008 es situava en 7.241. Entre 1996 i 2001 el parc d'habitatges va experimentar un creixement del 9,1%, amb els vacants i secundaris creixent bastant més que les primeres residències. La ràtio d'habitatges principals segons el cens de 2001 va ser del 62%.
- Estructura productiva: l'agricultura és una part molt important de l'economia de la Terra Alta amb un 28%, mentre que els serveis representen menys de la meitat del VAB comarcal (39%). La resta de l'activitat econòmica es reparteix, bàsicament, entre la indústria, amb un 24% del VAB, i la construcció (13%). Les dades més recents (2001-2008) d'afiliats a la Seguretat Social mostren una evolució positiva del sector primari (vint-i-quatre punts percentuals de variació) i, molt més lluny, de la construcció (1,3 punts). La indústria i els serveis baixen respectivament 6,5 i 18,8 punts.
- Creixement econòmic: el 2007 la Terra Alta va veure créixer el seu VAB en un 3,1%. La taxa de variació del PIB comarcal per sectors entre 2001 i 2007 mostra un clar avenç del sector serveis (4,4%) per sobre de la resta, que creixen o bé a prop de l'1% (indústria i construcció), o bé per sota (primari, amb un 0,3%).

## 1.2 Avaluació econòmica

- L'estudi dels efectes del Pla sobre l'economia del territori mostra dues realitats ben diferenciades: d'una banda, les comarques de la franja litoral (Montsià i Baix Ebre) concentren la majoria dels ocupats i l'oferta i demanda de sòl i habitatge. Les comarques de l'interior (Ribera d'Ebre i Terra Alta), en ser demogràficament més petites presenten una demanda menor de sòl.
- A les comarques litorals l'escenari alternatiu<sup>2</sup> estableix que una reducció del pes de la construcció segueix cobrint la necessitat d'habitatge establerta pel Pla en l'horitzó 2026. A més, l'escenari alternatiu presenta una demanda molt menor de sòl que l'escenari base (la meitat en tots dos casos), reducció que prové de la disminució del sòl residencial. Serveis i indústria es proposen com sectors amb possibilitats de creixement i en termes de sòl això s'ajusta a la disponibilitat.
- Les comarques d'interior tenen un ordre de magnituds de sòl i ocupats molt menor. No obstant, també en aquestes es proposa una reducció del pes de la construcció que igualment cobreix la demanda d'habitatge principal fins 2026. També s'ha comprovat que el creixement dels serveis i la indústria tenen cabuda en la oferta disponible de sòl. Les necessitats de sòl per a activitat econòmica en aquestes comarques es redueixen a l'escenari alternatiu en el cas de Ribera d'Ebre, però en menor mesura que a les comarques litorals. A Terra Alta l'escenari alternatiu no representa una reducció de sòl, però sí un aprofitament diferent, amb més pes del sòl per a activitats terciàries.
- El cost total de les actuacions del Pla territorial (en espais oberts, habitatge públic i infraestructures) és de 3,6 milions d'euros i el corresponent a infraestructures de 2,6 milions d'euros, el que representa el 3,2% dels recursos disponibles Catalunya per al període 2007-2026. Recordem que el pes demogràfic de les Terres de l'Ebre l'any 2007 era del 2,6% de la població catalana.

---

<sup>2</sup> Veure capítol 5. S'entén per escenari alternatiu el simulat en aquest estudi com a alternativa a l'escenari de mantenir l'estructura productiva inicial quan aquesta no és coherent amb els objectius del Pla i / o les tendències observades.

## 2. El planejament territorial des d'una perspectiva econòmica

### 2.1. Introducció

L'article 13.2 de la Llei 23/1983, de política territorial, especifica que les determinacions dels plans territorials parcials s'han de concretar en els següents documents: els estudis i els plànols d'informació, la memòria explicativa de les accions territorials prioritàries, l'estudi econòmic i financer de valoració d'aquestes actuacions territorials prioritàries, i els plànols i les normes d'ordenació. És en aquest context que s'emmarca el present informe econòmic sobre el Pla territorial parcial de les Terres de l'Ebre, el principal objectiu del qual és facilitar que el Pla pugui ser considerat i analitzat des del punt de vista econòmic per les administracions públiques, els agents econòmics i qualsevol persona o entitat interessada.

Així, l'avaluació econòmica del Pla es formula en quatre apartats. En aquest primer es tracta de fer, des del punt de vista teòric, una reflexió sobre el sentit econòmic del planejament territorial en general, com també veure la coherència entre l'estratègia d'ordenació territorial i el desenvolupament econòmic.

En el segon apartat, i com a pas previ a l'avaluació econòmica pròpiament dita, s'analitza l'estructura econòmica de Les Terres de l'Ebre i la seva evolució en els últims anys, tant a nivell de l'àmbit en el seu conjunt com comarca a comarca. Conèixer l'estructura sectorial d'una economia, és a dir, quins són els sectors amb més pes en el total de l'activitat econòmica, és molt important, ja que en defineix els seus trets principals, com ara si és una economia basada en els serveis o en la indústria, quins són els sectors més importants, si la base productiva és diversificada o per contra està molt concentrada al voltant d'un o d'uns pocs sectors, fet aquest últim que la faria més vulnerable enfront de possibles recessions. A més, analitzar l'evolució de l'estructura sectorial permet veure com es posiciona una economia enfront els possibles reptes de futur.

El tercer apartat és el que explicita la incidència de les propostes del Pla en l'economia de Les Terres de l'Ebre. En funció de l'estructura productiva analitzada en l'apartat anterior, es tracta d'avaluar de quina manera les propostes concretes del Pla podrien afectar el desenvolupament econòmic de l'àmbit a mig i llarg termini, tant des del punt de vista sectorial com comarcal.

Finalment, el quart apartat inclou el llistat i la valoració de les actuacions prioritàries, amb una estimació dels seus costos. Es tracta, també, de comprovar l'ajust relatiu dels ordres de magnitud de les inversions derivades de les propostes del Pla i les possibilitats de l'economia en el mateix període, és a dir, veure la relació de les inversions amb el producte interior brut (PIB) territorial.

## 2.2. Coherència entre l'estratègia d'ordenació territorial i el desenvolupament econòmic

El planejament territorial comporta, des del punt de vista econòmic, una sèrie d'avantatges enfront a fenòmens econòmicament negatius que es podrien produir en la seva absència, com ara la dispersió de la població, el desequilibri entre la ubicació dels llocs de residència i els llocs de treball amb el consegüent augment dels desplaçaments, la destrucció del paisatge, etc. En aquest sentit, les regulacions presents en un Pla territorial són condició necessària però no suficient per al desenvolupament econòmic, ja que, per si soles, no són capaces d'activar processos econòmics però sí que, en canvi, poden dissuadir certes activitats productives si no es faciliten els factors de desenvolupament.

Així, per exemple, la manca d'unes infraestructures de mobilitat adequades pot expulsar activitat econòmica d'una zona determinada, especialment si competeix amb altres àrees on la dotació de carreteres, ferrocarrils, o ports i aeroports sigui més elevada. D'altra banda, l'absència d'una planificació dels usos del sòl pot portar a una urbanització del territori dispersa que, com es comentarà més endavant, té molts desavantatges des del punt de vista econòmic. També pot alentir el creixement econòmic si no hi ha sòl qualificat per a crear noves àrees d'activitats econòmiques (industrials o de serveis) o per a ampliar les existents, llastant així el desenvolupament socioeconòmic del territori. En canvi, el planejament territorial pot ser un catalitzador de processos de desenvolupament econòmic, ja que proporciona el marc general on assentar un creixement econòmic equilibrat, harmònic i sostenible, i pot representar un factor diferencial positiu respecte d'altres territoris amb els quals s'està competint a l'hora d'atraure activitats.

Per a desenvolupar de forma congruent els diferents plans territorials cal que la seva elaboració es faci d'acord amb uns criteris d'ordenació del territori. Així, el Programa de planejament territorial n'ha plantejat quinze dels que ara se'n comentarà la seva coherència amb el creixement econòmic, és a dir, s'analitzaran quins són els arguments econòmics que justifiquen aquests criteris.

Els quatre primers d'aquests criteris fan referència al sistema d'espais oberts i la seva protecció:

1. Afavorir la diversitat del territori, mantenint la referència de la seva matriu biofísica.
2. Protegir els espais naturals, agraris i no urbanitzables en general com a components de l'ordenació del territori.
3. Preservar el paisatge com un valor social i un actiu econòmic del territori.
4. Moderar el consum de sòl.

La creació d'un sistema d'espais oberts, a més a més dels impactes positius per al medi ambient, té també un impacte econòmic important. Aquests espais permeten fomentar un turisme que demana cada cop més aquest contacte amb la natura, fugint del formigó, i passar estades al "aire lliure".

La importància estratègica que està adquirint el turisme dins de l'economia catalana queda reflectida en un recent estudi del Departament de Comerç, Turisme i Consum<sup>3</sup>. Les dades d'aquest informe confirmen l'efecte transversal del turisme sobre tota l'economia: només un 42,7% del total de l'impacte econòmic del turisme que visita Catalunya va a parar als serveis turístics clàssics (allotjament, transport, restauració i agències de viatges), mentre que el 57,3% restant es dirigeix a altres activitats, cosa que demostra l'efecte multiplicador de l'activitat turística. A més, la despesa realitzada pels turistes representa al voltant del 6% del PIB (dades de 2001).

Un altre estudi de la patronal del sector turístic Exceltur sobre els impactes en l'economia, l'ocupació i el territori dels actuals models de desenvolupament turístic del litoral mediterrani i les illes Balears i Canàries<sup>4</sup> qüestiona, en primer lloc, l'elevat grau d'ocupació del territori que suporten moltes destinacions turístiques d'aquestes àrees com a conseqüència de la construcció de places d'allotjament residencial, amb els efectes negatius que això representa en termes mediambientals, a més d'erosionar de manera substancial la capacitat competitiva de les zones turístiques per a aspirar en un futur a un turisme de més qualitat. En concret, de continuar amb els nivells d'ocupació actuals, les

<sup>3</sup> OBSERVATORI DE TURISME DE CATALUNYA, INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA I FUNDACIÓ BOSCH I GIMPERA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA (gener 2006), *L'impacte econòmic del turisme receptor sobre l'economia catalana i sectorialització per a branques d'activitat*.

<sup>4</sup> EXCELTUR –ALIANZA PARA LA EXCELENCIA TURÍSTICA– (setembre 2005), *Impactos socioeconómicos, ambientales y sobre el empleo del actual modelo de desarrollo turístico del litoral mediterráneo español, Baleares y Canarias*.

necessitats d'aigua es triplicarien i la generació de residus, necessitat d'energia i emissions de CO<sub>2</sub> es projectarien d'una manera insostenible.

Aquest estudi també analitza contribucions econòmiques, directes i induïdes, segons les diferents combinacions de tipologies d'allotjament (reglades i residencials) i els seus atractius d'oferta d'oci complementària, i arriba a la conclusió que l'efecte sobre la riquesa i l'ocupació generada per plaça turística és superior a les zones amb més presència d'oferta d'allotjament reglada. En concret, una plaça d'allotjament reglat genera gairebé 10,6 vegades més diners que cada plaça d'habitatge residencial de potencial ús turístic i 11 vegades més ocupació. És a dir, genera el mateix impacte econòmic una habitació d'un establiment reglat que tres habitatges per a tres persones i un apartament per a dos. Construir allotjaments reglats en comptes de residències compleix el criteri de moderació de consum de sòl, a més que genera ocupació.

Per tant, és evident que un turisme sostenible és clau per a un desenvolupament econòmic durable. De fet, aporta diversitat, competitivitat i dinamisme amb la creació de llocs de treball i la millora de les rendes. Amb la integració d'un sistema d'espais oberts, es creen les condicions que permeten avançar cap a un nou turisme, allunyat del turisme de masses de fa 20 anys, un turisme menys consumidor de sòl, més dinàmic i més divers.

A continuació, s'analitzen alguns dels arguments econòmics que es troben al darrere de l'apartat corresponent al sistema d'assentaments urbans dels criteris per al desenvolupament del Programa de planejament territorial (punts del 5 al 11), que tenen a veure amb l'intens debat, que s'està donant des de fa uns anys, entorn als models de ciutat compacta i ciutat dispersa i els costos de la dispersió (*sprawl*<sup>5</sup>). Aquests criteris posen de manifest la necessitat de:

5. Afavorir la cohesió social del territori i evitar la segregació espacial de les àrees urbanes.
6. Protegir i potenciar el patrimoni urbanístic que vertebrava el territori.
7. Facilitar una política de habitatge eficaç i urbanísticament integrada.
8. Propiciar la convivència d'activitats i habitatge a les àrees urbanes i racionalitzar la implantació de polígons industrials.
9. Aportar mesures de regulació i orientació de la segona residència.
10. Vetllat pel caràcter compacte i continu dels creixements.
11. Reforçar l'estructura nodal del territori a través del creixement urbà.

El sistema urbà actual, que incorpora molts elements del model anglosaxó de ciutat difusa, té tendència a augmentar el desordre del conjunt de la ciutat, de manera que es consumeixen ingents quantitats d'energia i d'altres recursos naturals com sòl, materials, etc.

El resultat és una ciutat que es difumina en el camp i ocupa àrees cada vegada més extenses, en ocasions regions senceres. És la ciutat difusa que té de tot i molt, però dispers, separat funcionalment i segregat socialment. La universitat, la indústria, la residència, les àrees comercials, les oficines, etc. se separen físicament, i es connecten entre si a través d'una densa xarxa de carreteres i vies segregades de transport privat.

Al creixement del sòl ocupat pels assentaments urbans, que és causa de la destrucció de parts creixents de sòl agrícola o forestal, s'afegeix l'efecte desestructurador que sobre aquests ecosistemes provoca la compartimentació del territori per la xarxa de carreteres per al transport motoritzat<sup>6</sup>.

Resumint, existeixen tres aspectes fonamentals que expliquen una part de la insostenibilitat dels models de creixement actual de ciutat difusa: el consum de sòl, el consum de materials i energia, i la tendència a explotar i desestructurar els sistemes de l'entorn més enllà de la seva capacitat de càrrega. Alguns aspectes fonamentals corroboren que el model de ciutat compacta i diversa és més sostenible que el de ciutat dispersa<sup>7</sup>:

<sup>5</sup> *Sprawl*: patró de desenvolupament urbà caracteritzat per a la baixa densitat i la dependència del vehicle privat.

<sup>6</sup> SALVADOR RUEDA (1997), *La ciudad compacta y diversa frente a la conurbación difusa*.  
<http://habitat.aq.upm.es/cs/p2/a009.html>

<sup>7</sup> SALVADOR RUEDA (novembre 2002), *Modelos de ordenación del territorio más sostenibles*.  
<http://geobuzon.fcs.ucr.ac.cr/modelosurbanos.pdf>

a) Proximitat i estalvi de recursos:

El nombre de viatges a peu és més utilitzat en la ciutat compacta i, fins i tot, es pot augmentar millorant el disseny de la via, millorant i ampliant els itineraris per als vianants, en definitiva millorant la qualitat urbana. Així mateix, les alternatives de transport en la ciutat compacta permeten obtenir una major complexitat del sistema que, en termes d'informació, implica fer que els usuaris amb una relació potencial estiguin més pròxims al sistema urbà i poder accedir als intercanvis amb mitjans de menor consum energètic i menor impacte sobre els sistemes naturals que els de la ciutat difusa. La ciutat compacta té l'estructura i la forma idònies per a poder planificar un emmagatzematge subterrani de recursos i béns de consum, connectat amb la superfície, que permeti una reducció de l'impacte i les friccions de certs usos actuals.

b) Estabilitat i augment de la complexitat en tot el territori urbà:

En aquest tipus de ciutats es pot millorar l'estabilitat econòmica, atesa la diversitat d'activitats productives que se situen en un territori concret. La proximitat entre les activitats econòmiques i a altres activitats (d'investigació, formació, residència, etc.), és generadora de creativitat perquè posa en contacte els diferents agents. Una major diversitat d'usos en un barri o territori concret, és a dir, una densitat més elevada de la residència, els serveis, les activitats econòmiques, els equipaments, etc., proporciona el context adequat perquè augmentin els intercanvis d'informació i, en conseqüència, augmenten els fluxos sustentadors de l'organització complexa.

c) Qualitat de vida:

En els barris de ciutats compactes i diverses, que s'han anat fent lentament a mesura que augmentava la seva complexitat, han proliferat en quantitat i diversitat el nombre d'associacions i organitzacions no governamentals que són, en definitiva, les que omplen de contingut els equipaments i serveis culturals, d'educació, d'oci, esportius o socials. Els grups i associacions sense afany de lucre són part de l'ànima de la ciutat, i subministradors d'estabilitat i cohesió social. Per altra banda, la ciutat compacta incentiva els viatges a peu, amb bicicleta o en transport públic, que són els mitjans que poden reduir dràsticament la contaminació ambiental provocada pels vehicles i els que potencien el contacte i la comunicació en l'espai públic. La millora de la qualitat ambiental incideix en diversos dels aspectes que conformen la qualitat de vida, com són la contaminació atmosfèrica, el soroll, la contaminació visual i la seguretat viària, alhora que permet augmentar les relacions interpersonals, l'oci i el temps lliure.

Al comparar els costos econòmics associats a tipologies de comunitats o veïnats de diferents densitats, queden en evidència els problemes associats al *sprawl*. Per exemple, en els veïnats de baixa densitat s'utilitza quatre vegades més de sòl per a residències que en les comunitats planejades d'alta densitat. Pel que fa a l'ús de l'aigua, el consum relacionat amb la cuina i la beguda no es veu bàsicament afectat per la planificació urbana o la densitat, però, en canvi, l'aigua que s'empra en regadiu de gespes es veu afectada per ambdós factors. Així, el consum d'aigua disminueix significativament en les comunitats planificades i d'alta densitat.

D'altra banda, el consum energètic ve donat principalment per la calefacció residencial, l'aire condicionat i l'ús de l'automòbil privat. El consum d'energia ocasionat pels dos primers està relacionat amb el tipus de residència, on edificacions amb major densitat tenen demandes d'energia més baixes que les cases unifamiliars. El consum d'energia en transport, per la seva part, ve determinat per la densitat, la planificació urbana, i el grau d'agrupació edificatòria: comunitats planificades d'alta densitat poden estalviar fins a un 44% d'energia<sup>8</sup>.

Els últims quatre criteris per al desenvolupament del Programa de planejament territorial fan referència al sistema de mobilitat i són els següents:

12. Fer de la mobilitat un dret i no una obligació.
13. Facilitar el transport públic mitjançant la polarització i compacitat dels sistemes d'assentaments.
14. Atendre especialment la vialitat que estructura territorialment els desenvolupaments urbans.
15. Integrar Catalunya en el sistema de xarxes i de transport europees mitjançant infraestructures concordants amb la matriu territorial.

Un altre aspecte a tenir en compte a l'hora d'avaluar les possibles conseqüències de les mesures de planificació és l'efecte d'aquestes sobre la mobilitat. Partint de la premissa que aquesta és un dret i no una obligació, mesures com la

<sup>8</sup> REAL ESTATE RESEARCH CORPORATION (1974), *The Cost of Sprawl*, Government Printing Office, Washington D.C., Estats Units.

potenciació de noves nodalitats van en la línia de facilitar la proximitat entre residència i lloc de treball. És evident que això només s'assolirà si es promou l'existència d'uns teixits urbans compactes i mixtos on coexisteixin diferents usos del sòl. Aquest teixits urbans compactes també possibiliten la implantació d'un sistema de transport públic eficient, ja que proporcionen la massa crítica necessària d'usuaris potencials perquè una nova línia de transport públic col·lectiu sigui rendible, tant des del punt de vista econòmic com social.

Uns sistemes d'assentaments compactes, amb usos que van des de la residència fins a l'activitat econòmica passant per la dotació d'equipaments, facilita la creació d'infraestructures de mobilitat, ja que n'abarateix el cost i en limita el nombre de les necessàries, amb els avantatges que això comporta per a la preservació del territori. A més, si aquestes infraestructures desenvolupen una vialitat capaç d'estructurar territorialment els desenvolupaments urbans i de millorar la connectivitat interna de l'àrea territorial, es produirà un considerable estalvi de costos en el transport de mercaderies i de persones, el que farà més competitives les empreses instal·lades a l'àrea per a la qual s'està fent el planejament. Un bon sistema de mobilitat redueix els desplaçaments necessaris i n'escurça la durada, cosa que comporta una sèrie de beneficis, tant econòmics com socials. D'aquests cal destacar, entre d'altres, l'estalvi de temps, el menor nombre d'accidents de tràfic, una menor congestió, menys contaminació i soroll, etc.

El moviment de les persones i de les mercaderies és fonamental en el desenvolupament econòmic i, per tant, un sistema de mobilitat adequat, amb bones infraestructures i un transport públic col·lectiu competitiu amb els desplaçaments en vehicle privat, és una condició necessària per a garantir un creixement econòmic equilibrat.

En definitiva, des del punt de vista econòmic, un pla territorial ha de tenir present els següents punts per tal d'aconseguir un desenvolupament sostenible:

- Manteniment i protecció de sòl apte per a la producció agrícola: essencial per al manteniment de l'activitat agrària.
- Dotació de sòl i d'espais equipats per al manteniment de l'activitat industrial.
- Dotació de sòl per al desenvolupament urbà residencial, crucial per a assentar la població en condicions satisfactòries quant a qualitat de vida, la qual cosa és un factor essencial per a la cohesió social dins d'un territori.
- Preservació i recuperació de paisatges, que són un dels principals actius per al desenvolupament del turisme, que s'ha convertit en els darrers anys en un dels sectors motors de l'economia i que té un important potencial de creixement en el futur.
- Dotació d'espais qualificats per a les activitats de serveis amb requeriments de centralitat.
- Dotació d'infraestructures per a l'accessibilitat del territori i d'equipaments per a la mobilitat i la distribució.

Més endavant s'analitzaran aquests punts des de l'òptica de les propostes concretes del Pla territorial parcial de les Terres de l'Ebre. De totes maneres, cal assenyalar que aquestes propostes consideren tots els punts esmentats anteriorment, de manera que es garanteix així el desenvolupament econòmic d'aquest àmbit territorial. D'altra banda, les inversions que se'n deriven s'ajusten a les possibilitats de l'economia, és a dir, les actuacions territorials prioritàries són viables des del punt de vista financer<sup>9</sup>.

<sup>9</sup> Vegeu els capítols 4 i 5.

## 3. Anàlisi de l'estructura productiva a finals del segle XX

### 3.1. Metodologia i fonts utilitzades

L'objectiu d'aquest apartat és analitzar la contribució de les diferents branques productives al valor afegit de les comarques de les Terres de l'Ebre: el Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta. Aquest treball constitueix, en aquest sentit, un avenç en relació a les anàlisis d'especialització productiva basades únicament en l'ocupació, ja que incorpora la variable productivitat.

Adicionalment, i en disposar de dades tant de productivitat com d'ocupació per a diferents anys, s'analitzen els canvis que s'han produït en el pes dels sectors entre 1991 i 2001, fet que permet veure quines branques productives han augmentat la seva participació en el total del valor afegit brut (VAB) entre aquests anys i quines l'han reduït. Posteriorment al capítol següent s'actualitzen les dades dels primers anys del segle XXI.

La metodologia emprada parteix del càlcul de les productivitats per sectors, amb la màxima desagregació possible, a partir de les dades de VAB per sectors i dels ocupats per sectors a Catalunya. Les productivitats catalanes que se'n deriven s'apliquen al nombre de treballadors dels àmbits de planejament o de les comarques, i així s'obté una estimació del VAB de cada un dels sectors a l'àrea de referència. La productivitat es defineix com el valor de la producció imputable a cada treballador, és a dir, euros per ocupat.

El VAB per sectors s'obté de la Comptabilitat Regional d'Espanya (CRE), que publica l'Institut Nacional d'Estadística (INE). A l'actualitat, estan disponibles les dades definitives per als anys 1995 a 2003, provisionals per al 2004 i 2005, un avanç per al 2006 i una primera estimació per al 2007. Les dades es presenten amb una desagregació de 27 sectors: 2 agrícoles, 14 industrials i energètics, 10 de serveis més la construcció<sup>10</sup>.

Pel que fa a l'ocupació, les dades utilitzades corresponen als llocs de treball localitzats (LTL) que, per tal d'evitar la subestimació de l'ocupació que s'ha donat en el Cens de població del 2001, s'han corregit a l'alça en base als afiliats a la Seguretat Social del mateix any. Aquestes dades presenten una desagregació de 16 sectors.

Si es multiplica la dada de productivitat obtinguda per a Catalunya pels ocupats de cada sector a la comarca, s'obté un valor aproximatiu de la producció per sector, la suma dels quals és el valor de la producció total de l'activitat de l'àmbit o la comarca. Seguint la metodologia de la CRE, a aquest valor se li ha de restar la producció dels serveis d'intermediació financera mesurats indirectament (SIFMI) per tal d'obtenir el VAB total.

Quant al còmput dels SIFMI, cal dir que aquests són la producció dels serveis d'intermediació financera que no es cobren explícitament, és a dir, la diferència entre les rendes de la propietat rebudes per la unitat que presta el servei, menys el total d'interessos pagats per ella, excloent el valor de qualsevol renda obtinguda per la inversió dels seus fons propis. És a dir, les empreses adquireixen serveis financers que s'haurien de deduir en l'estimació del valor afegit com qualsevol altre input.

Tanmateix, la informació actual no permet aquesta deducció de forma individualitzada o per branques i s'opta, per tant, per la seva sostracció global. Així, els SIFMI són consumits intermediàriament per un sector o branca d'activitat fictici, que té una producció nul·la i, per tant, un valor afegit negatiu igual, però de signe contrari, al citat consum intermedi.

El criteri de regionalització dels SIFMI a la CRE és el d'un repartiment proporcional al VAB de cada comunitat autònoma. Per tant, els valors dels SIFMI per a cada àmbit o comarca s'han calculat utilitzant el pes que aquests territoris tenen sobre la producció total a Catalunya en cada un dels anys de l'estudi.

<sup>10</sup> Recentment, l'INE ha revisat la metodologia de la comptabilitat regional i ha canviat l'any base del 1995 al 2000.



## 3.2. Catalunya

### 3.2.1. Estructura productiva

L'estructura econòmica de Catalunya mostra els mateixos trets de qualsevol economia industrialitzada: pèrdua de pes dels sectors agrícola i industrial i augment de la construcció i els serveis. Com es pot comprovar al quadre 3.1., el pes de l'agricultura sobre el total ha disminuït, entre 1996 i 2001, gairebé un punt pel que fa els ocupats i mig punt en el VAB, aconseguint així una lleugera millora de la productivitat. L'important augment de la productivitat del sector industrial (inclosa la energia) està motivat per un descens superior del pes dels ocupats que del de la producció en aquest sector. També cal destacar l'augment de més de tres punts dels ocupats en la construcció i de més de quatre en el cas dels serveis que, amb un 66% del VAB total, són el sector més important de l'economia catalana.

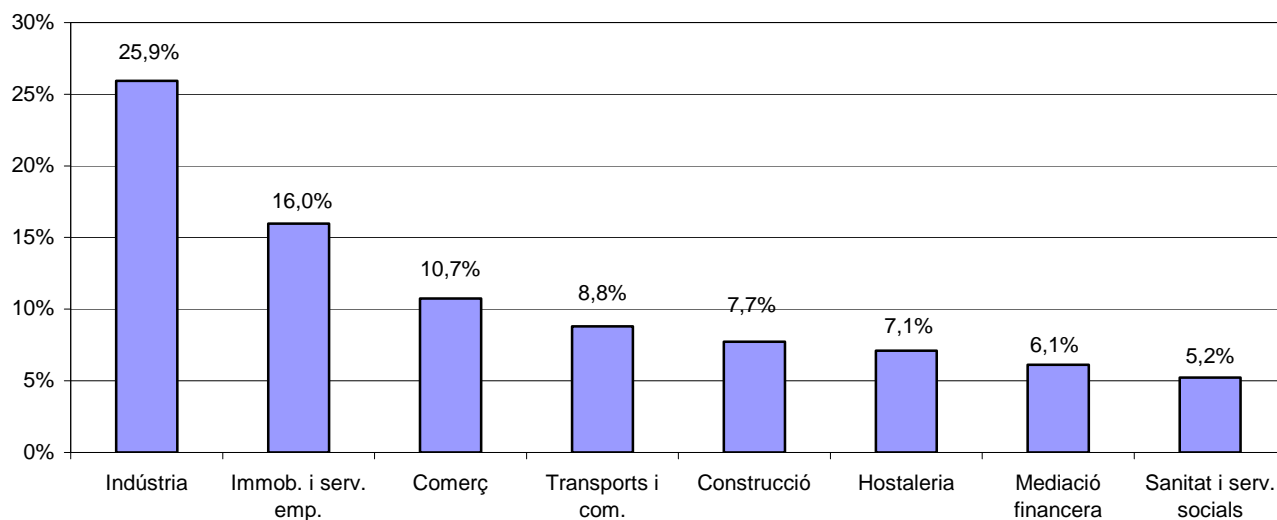
QUADRE 3.1. VAB, ocupació i productivitat, 1996 i 2001. Catalunya

	1996			2001		
	VAB (%)	Ocupats (%)	Productivitat (€/ocupat)	VAB (%)	Ocupats (%)	Productivitat (€/ocupat)
Agricultura i ramaderia	1,9	3,0	23.463	1,5	2,3	24.508
Pesca	0,1	0,2	21.475	0,1	0,2	25.682
<b>AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA</b>	<b>2,0</b>	<b>3,2</b>	<b>23.320</b>	<b>1,6</b>	<b>2,5</b>	<b>24.584</b>
Indústries extractives	0,6	0,1	153.802	0,6	0,1	378.712
Energia elèctrica, gas i aigua	3,0	0,8	133.542	2,3	0,7	130.439
Energia	3,5	1,0	136.421	2,9	0,7	151.581
Indústria	27,0	31,1	32.021	25,9	24,5	41.091
<b>INDÚSTRIA I ENERGIA</b>	<b>30,6</b>	<b>32,1</b>	<b>35.121</b>	<b>28,8</b>	<b>25,2</b>	<b>44.327</b>
<b>CONSTRUCCIÓ</b>	<b>6,8</b>	<b>7,0</b>	<b>36.091</b>	<b>7,7</b>	<b>10,4</b>	<b>28.898</b>
Comerç i reparació	12,0	13,8	32.144	10,7	16,0	25.981
Hostaleria	7,1	5,2	50.072	7,1	5,5	49.766
Transports i comunicacions	8,0	6,4	46.126	8,8	6,7	50.611
Mediació financera	5,8	3,1	68.209	6,1	3,0	79.725
Immobiliàries i serveis a les empreses	14,3	8,6	61.062	16,0	9,0	69.040
Administració pública	4,2	6,2	25.078	3,8	5,0	29.392
Educació	4,1	5,4	27.844	4,1	5,6	28.332
Sanitat i serveis socials	5,2	4,5	41.865	5,2	5,9	34.191
Altres serveis	3,2	3,8	30.356	3,3	3,4	37.914
Personal domèstic	1,0	0,6	60.845	1,1	1,9	22.583
<b>SERVEIS</b>	<b>64,8</b>	<b>57,7</b>	<b>41.382</b>	<b>66,3</b>	<b>62,0</b>	<b>41.391</b>
<i>S/FMI</i>	-4,2			-4,4		
<b>TOTAL</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>36.878</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>38.720</b>

Font: INSTITUT NACIONAL D'ESTADÍSTICA i elaboració pròpia.

Una anàlisi més desagregada permet observar que les branques més importants de l'economia catalana són, tant en termes de VAB com d'ocupació, les immobiliàries i serveis a les empreses (16% del VAB total el 2001), el comerç (10,7%), els transports i comunicacions (8,8%), l'hostaleria (7,1%), i la mediació financera (6,1%), totes elles dins el sector serveis. Cal assenyalar, també, que la indústria encara té un pes destacat en el VAB català, ja que n'aporta més d'una quarta part. D'altra banda, la pesca, les indústries extractives, i l'energia elèctrica, gas i aigua han passat a ser unes branques d'activitat purament testimonials a Catalunya, amb una ocupació que no arriba a l'1% del total el 2001. Tanmateix, aquests últims subsectors tenen una mica més de presència en el total de VAB gràcies a l'elevat producte per ocupat que tenen aquestes activitats.

GRÀFIC 3.1. VAB per sectors d'activitat econòmica, 2001. Catalunya



Font: Elaboració pròpia.

QUADRE 3.2. Evolució del VAB, 1996-2001. Catalunya

	Milers d'euros corrents		Creixement real mig anual (%)
	1996	2001	1996-2001
Agricultura i ramaderia	1.543.129	1.588.878	-2,5
Pesca	110.015	114.439	-2,3
<b>AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA</b>	<b>1.653.144</b>	<b>1.703.317</b>	<b>-2,5</b>
Indústries extractives	458.790	669.562	4,5
Energia elèctrica, gas i aigua	2.405.768	2.477.420	-2,5
Energia	2.864.558	3.146.982	-1,3
Indústria	21.976.684	28.277.376	1,9
<b>INDÚSTRIA I ENERGIA</b>	<b>24.841.242</b>	<b>31.424.358</b>	<b>0,0</b>
<b>CONSTRUCCIÓ</b>	<b>5.544.476</b>	<b>8.423.372</b>	<b>5,4</b>
Comerç i reparació	9.772.747	11.702.517	0,5
Hostaleria	5.754.492	7.742.538	2,8
Transports i comunicacions	6.501.976	9.597.852	4,7
Mediació financera	4.707.230	6.674.607	3,9
Immobiliàries i serveis a empreses	11.593.200	17.406.751	5,1
Administració pública	3.400.092	4.161.988	0,9
Educació	3.338.109	4.437.784	2,6
Sanitat i serveis socials	4.193.564	5.691.321	3,0
Altres serveis	2.566.044	3.607.815	3,7
Personal domèstic	844.046	1.221.504	4,3
<b>SERVEIS</b>	<b>52.671.500</b>	<b>72.244.677</b>	<b>3,2</b>
<i>SIFMI</i>	<i>-3.407.227</i>	<i>-4.794.740</i>	
<b>TOTAL</b>	<b>81.303.135</b>	<b>109.000.984</b>	<b>2,7</b>

Font: INSTITUT NACIONAL D'ESTADÍSTICA i elaboració pròpia.

El creixement mig anual del VAB a Catalunya, que superava els 109.000 milions d'euros el 2001, ha estat d'un 2,7% en el període 1996-2001<sup>11</sup>. Cal destacar que els serveis (3,2%) i, especialment, la construcció (5,4%) han crescut per sobre de la mitjana, mentre que la indústria presenta un augment més moderat (1,9%). Per contra, l'agricultura (-2,5%) i l'energia (-1,3%) han patit una lleugera disminució del seu VAB en el període considerat (vegeu quadre 3.2.).

### 3.2.2. Comparació amb altres regions europees

Segons dades de l'Eurostat, l'estructura econòmica de Catalunya presenta unes petites diferències respecte a les regions europees, especialment les que inclouen la capital administrativa del país. Així, es pot comprovar com en totes aquestes àrees els serveis dominen el VAB total amb percentatges que es situen al voltant del 80%. Per contra, a Catalunya el pes dels serveis no arriba al 65% i la seva estructura productiva s'assembla més a la de regions industrialitzades, com Baden-Württemberg, Lombardia, o Piemont, que no són capital d'estat i tenen una presència encara rellevant de la indústria, l'agricultura i la construcció (vegeu quadre 3.3).

#### QUADRE 3.3. Estructura productiva, 2001. Regions europees

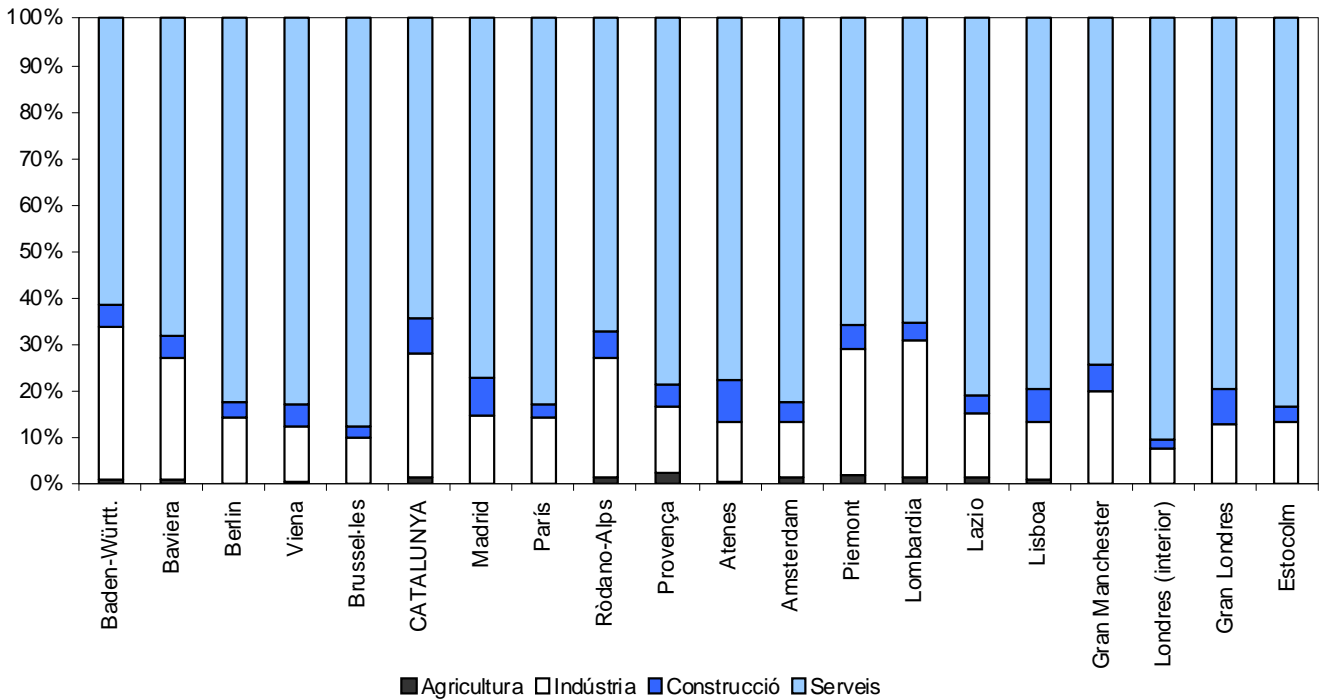
	AGRICULTURA	INDÚSTRIA	CONSTRUCCIÓ	SERVEIS
<i>Alemanya</i>	1,1	24,3	4,5	70,1
Baden-Württemberg	0,8	33,0	4,7	61,5
Baviera	1,2	25,9	4,5	68,4
Berlín	0,2	13,8	3,6	82,4
<i>Àustria</i>	2,1	22,9	7,4	67,6
Viena	0,2	12,0	5,1	82,7
<i>Bèlgica</i>	1,2	20,8	4,8	73,2
Regió de Brussel·les	0,0	10,0	2,1	87,9
<i>Espanya</i>	3,2	19,3	9,2	68,2
Catalunya	1,5	26,6	7,7	64,2
Madrid	0,2	14,7	7,9	77,2
<i>França</i>	2,6	19,7	4,8	72,9
Illa de França (París)	0,2	13,9	3,2	82,7
Provença	2,3	13,3	4,8	78,6
Ródano-Alps	1,4	25,5	5,6	67,5
<i>Grècia</i>	7,0	14,0	8,1	70,8
Regió d'Atenes	0,6	12,8	8,9	77,7
<i>Holanda</i>	2,5	19,0	5,9	72,6
Regió d'Amsterdam	1,4	11,8	4,5	82,3
<i>Itàlia</i>	2,6	22,1	5,0	70,3
Lazio	1,4	13,9	3,6	81,1
Lombardia	1,5	29,4	4,0	65,1
Piemont	1,9	27,1	5,0	66,0
<i>Portugal</i>	3,6	19,7	7,6	69,1
Lisboa	0,7	12,6	6,8	79,8
<i>Regne Unit</i>	1,0	18,5	6,1	74,4
Gran Londres	0,1	12,7	7,8	79,4
Gran Manchester	0,1	19,6	6,0	74,3
Londres (interior)	0,0	7,4	2,3	90,3
<i>Suècia</i>	1,8	23,1	4,4	70,6
Estocolm	0,1	13,0	3,6	83,3

Font: INSTITUT NACIONAL D'ESTADÍSTICA i elaboració pròpia.

<sup>11</sup> Cal tenir present que les dades absolutes calculades per als àmbits i comarques a partir del mètode de la productivitat, bàsicament VAB total i per sectors, no coincideixen amb les que proporciona l'Idescat, fonamentalment perquè la Comptabilitat de l'Idescat i la CRE de l'INE donen dades diferents de VAB per a Catalunya: 110.662 milions d'euros front a 109.000 milions el 2001, respectivament.

De les regions europees considerades, Catalunya és la segona amb un pes inferior del serveis, després de Baden-Württemberg. En canvi, és la quarta pel que fa al pes de l'agricultura i la indústria i la tercera en el cas de la construcció. La Provença, el Piemont i la Lombardia tenen més presència del sector agrícola en la seva estructura productiva, mentre que les dues últimes i Baden-Württemberg presenten un pes superior de la indústria.

GRÀFIC 3.2. Estructura productiva, 2001. Regions europees



Font: Elaboració pròpia.

### 3.3. Terres de l'Ebre

#### 3.3.1. Estructura productiva

El VAB de les Terres de l'Ebre l'any 2001 es va situar per sobre dels 2.300 milions d'euros en termes corrents, representant el 2,1% de la producció total catalana, pes molt similar al corresponent en ocupació (2,3%).

L'anàlisi de l'estructura productiva de Terres de l'Ebre mostra que és un àmbit amb un pes important del sector serveis, que va generar el 2001 gairebé el 53% de seu VAB, tot i cal assenyalar que presenta, de la mateixa manera que la indústria (21,9%), un pes bastant inferior al de la mitjana catalana.

En canvi, el sector primari (10,6%), la construcció (11,9%) i l'energia (7,3%) tenen uns pesos superiors a aquesta mitjana, destacant especialment l'agricultura (vegeu quadre 3.4.).

Dins del sector serveis, l'economia d'aquest territori està especialitzada en les branques del comerç (11,5%), les immobiliàries i serveis a les empreses (9,1%), i l'hostaleria i restauració (6,4%).

El comerç ha anar perdent pes en termes de VAB des de 1996, si bé s'ha recuperat en ocupació representant gairebé un 16% del total l'any 2001. En el cas de les immobiliàries i serveis a empreses i l'hostaleria, en canvi, ha anat guanyant pes de forma progressiva des de 1991, tant en VAB com en ocupació.

#### QUADRE 3.4. VAB, ocupació i productivitat, 2001. Terres de l'Ebre i Catalunya

	TERRES DE L'EBRE			CATALUNYA		
	VAB (%)	Ocupats (%)	Productivitat (€/ocupat)	VAB (%)	Ocupats (%)	Productivitat (€/ocupat)
AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA	10,6	13,2	29.425	1,6	2,5	24.584
Energia	7,3	1,7	154.509	2,9	0,7	151.581
Indústria	21,9	19,6	41.091	25,9	24,5	41.091
INDÚSTRIA I ENERGIA	29,2	21,3	50.263	28,8	25,2	44.327
CONSTRUCCIÓ	11,9	15,1	28.898	7,7	10,4	28.898
SERVEIS	52,8	50,4	38.488	66,3	62,0	41.391
SIFMI	-4,4			-4,4		
TOTAL	100,0	100,0	36.781	100,0	100,0	38.720

Font: INSTITUT NACIONAL D'ESTADÍSTICA, INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA i elaboració pròpia.

En aquest context, és interessant desagregar la branca d'immobiliàries i serveis a empreses en les seves dues activitats, les quals es diferencien clarament. Les dades dels censos i padrons no permeten fer aquesta desagregació, però es pot aproximar a partir de les dades d'afiliats al règim general de la Seguretat Social de l'any 2002.

El gruix del sector el conformen els serveis a les empreses, destacant especialment les altres activitats empresarials (72,1% del total del sector i 3,9% del total de l'ocupació) que inclouen, entre d'altres, les activitats jurídiques i comptables, els serveis tècnics d'enginyeria i arquitectura, la publicitat, la selecció i col·locació de personal, i les activitats industrials de neteja.

Les activitats immobiliàries en sentit estricte representen un 11,4% del total del sector i un 0,6% de l'ocupació total de les Terres de l'Ebre.

D'altra banda, l'energia ha experimentat una caiguda del seu pes en el VAB de un punt percentual en el període 1996-2001, tal com la indústria que ha perdut pes en la seva participació en el total del VAB i de l'ocupació.

Mentrestant, el sector primari que també ha perdut pes en el període 1996-2001 en termes de VAB, ha tingut una caiguda del pes en ocupats considerable, amb mes de 5,5 punts.

Per últim, cal assenyalar que la construcció continua tenint un pes molt important, sobretot en termes d'ocupació (un 15,1% el 2001).

### QUADRE 3.5. VAB i ocupació. Terres de l'Ebre

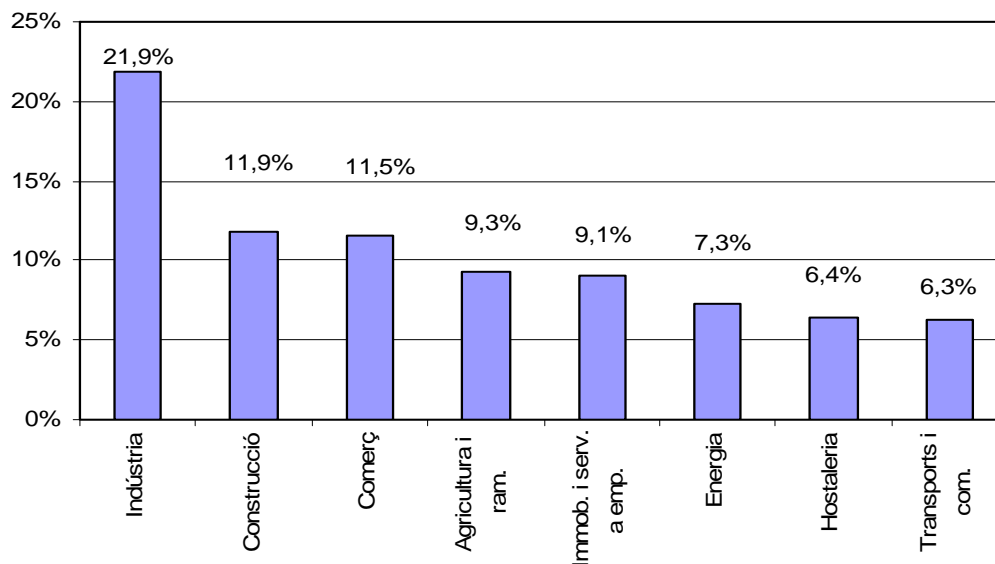
PES SOBRE EL TOTAL (%)					VAB	
	1996		2001		Milers €	Creixement mig anual (%)
	VAB	Ocup.	VAB	Ocup.	2001	1996-2001
<b>AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA</b>	<b>12,6</b>	<b>18,8</b>	<b>10,6</b>	<b>13,2</b>	<b>244.051</b>	<b>-0,7%</b>
Agricultura i ramaderia	11,1	16,4	9,3	13,9	213.489	-0,9%
Pesca	1,5	2,4	1,3	1,9	30.562	0,4%
<b>INDÚSTRIA I ENERGIA</b>	<b>30,8</b>	<b>26,5</b>	<b>29,2</b>	<b>21,3</b>	<b>673.167</b>	<b>1,7%</b>
<b>Energia</b>	<b>8,3</b>	<b>2,1</b>	<b>7,3</b>	<b>1,7</b>	<b>167.334</b>	<b>0,1%</b>
Indústries extractives	1,0	0,2	1,7	0,2	39.765	14,1%
Energia elèctrica, gas i aigua	7,3	1,9	5,5	1,6	127.569	-2,6%
<b>Indústria</b>	<b>22,6</b>	<b>24,4</b>	<b>21,9</b>	<b>19,6</b>	<b>505.834</b>	<b>2,2%</b>
<b>CONSTRUCCIÓ</b>	<b>10,5</b>	<b>10,0</b>	<b>11,9</b>	<b>15,1</b>	<b>273.495</b>	<b>5,4%</b>
<b>SERVEIS</b>	<b>50,3</b>	<b>44,7</b>	<b>52,8</b>	<b>50,4</b>	<b>1.218.675</b>	<b>3,8%</b>
Comerç i reparació	12,3	13,3	11,5	16,3	265.731	1,4%
Hostaleria	6,2	4,3	6,4	4,7	147.855	3,6%
Transports i comunicacions	5,8	4,3	6,3	4,6	144.999	4,6%
Mediació financera	3,6	1,8	4,0	1,9	92.880	5,1%
Immobiliàries i serveis a empreses	7,7	4,4	9,1	4,8	209.676	6,2%
Administració pública	4,0	5,5	3,9	4,9	91.116	2,6%
Educació	3,5	4,3	3,7	4,8	86.157	4,1%
Sanitat i serveis socials	4,3	3,6	4,4	4,7	101.343	3,2%
Altres serveis	2,6	3,0	2,9	2,8	67.107	5,0%
Personal domèstic	0,4	0,2	0,5	0,8	11.811	7,6%
<i>SIFMI</i>	-4,2		-4,4		-101.519	
<b>TOTAL</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>2.307.869</b>	<b>2,8%</b>

Font: INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA i elaboració pròpia.

Si s'analitza l'evolució de l'estructura econòmica de Terres de l'Ebre, s'observa que el VAB en termes reals ha assolit un creixement mig anual de l'2,8% en el període 1996-2001, el qual ha estat liderat pels serveis (3,8%), la indústria (2,2%) i sobretot per la construcció (5,4%).

Dins dels serveis, cal destacar la molt positiva evolució de les immobiliàries i serveis a empreses, que van créixer un 6,2% en el període analitzat, com també les altes taxes assolides per la mediació financera (5,1%) i el personal domèstic (7,6%), molt superiors a la mitjana (vegeu quadre 3.5.).

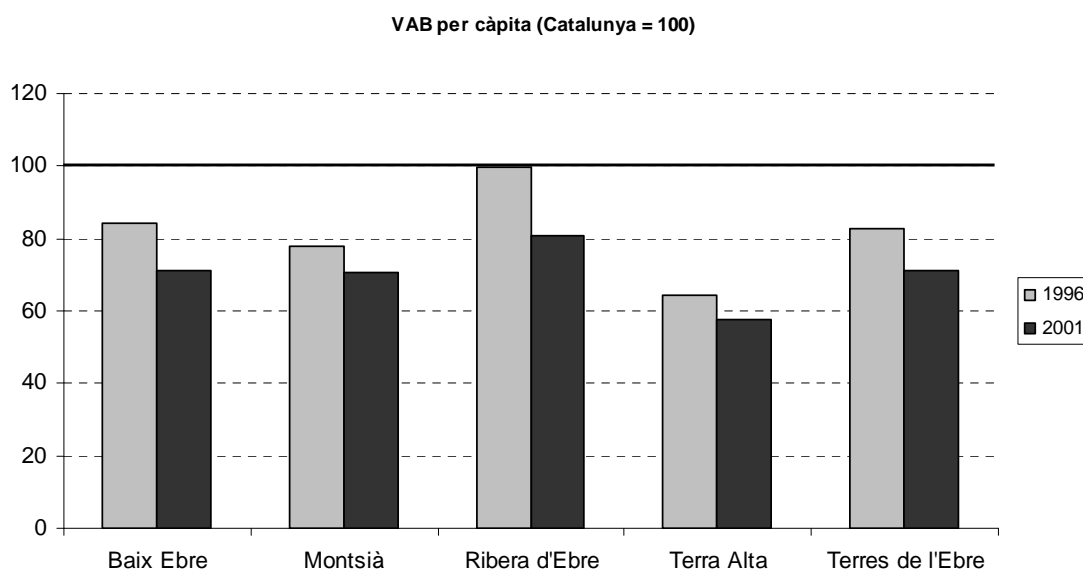
GRÀFIC 3.3. VAB per sectors d'activitat econòmica, 2001. Terres de l'Ebre



Font: Elaboració pròpia.

Finalment, assenyalar que el VAB per càpita de les Terres de l'Ebre es situava l'any 2001 en 14.628 euros per habitant, un 25% superior al de cinc anys abans en termes reals, però bastant per sota de la mitjana catalana en aquell any (17.184 euros), la qual cosa es dona a totes les comarques. Cal notar que la Ribera d'Ebre és la comarca amb un VAB per càpita més elevat (13.908 euros), i que totes les comarques han vist disminuir el seu pes de VAB per càpita en el conjunt català entre el 1996 i el 2001.

GRÀFIC 3.4. VAB per càpita, 1996 i 2001 (Catalunya = 100)



Font: Elaboració pròpia.

### 3.3.2. Comparació amb Catalunya

El pes de la producció de Terres de l'Ebre sobre el total de Catalunya se situa en un 2,1% l'any 2001, destacant especialment el sector primari, un 14,3% de la producció total del qual es realitza en aquest àmbit, i dins d'aquest, la pesca amb més d'una quarta part de total català. L'energia i la construcció també realitzen una aportació important al VAB català, amb un 5,3% i un 3,3%, respectivament. La resta de branques d'activitat han mantingut el seu pes més o menys constant entre 1996 i 2001, i només la pesca i les indústries extractives presenten canvis superiors a un punt percentual en el pes de la seva producció en relació amb l'economia catalana (vegeu quadre 3.6.).

QUADRE 3.6. Pes del VAB de les Terres de l'Ebre sobre el total de Catalunya (%), 1996 i 2001

PES SOBRE EL TOTAL DE CATALUNYA (%)		
	1996	2001
<b>AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA</b>	13,07	14,33
Agricultura i ramaderia	12,34	13,44
Pesca	23,31	26,71
<b>INDÚSTRIA I ENERGIA</b>	1,74	2,14
<b>Energia</b>	4,96	5,32
Indústries extractives	3,82	5,94
Electricitat, gas i aigua	5,18	5,15
<b>Indústria</b>	1,76	1,79
<b>CONSTRUCCIÓ</b>	3,24	3,25
<b>SERVEIS</b>	1,64	1,69
Comerç i reparació	2,17	2,27
Hostaleria	1,84	1,91
Transports i comunicacions	1,52	1,51
Mediació financera	1,31	1,39
Immobiliàries, lloguers i serveis a les empreses	1,14	1,20
Administració pública	2,01	2,19
Educació	1,80	1,94
Sanitat i serveis socials	1,76	1,78
Altres serveis	1,75	1,86
Personal domèstic	0,83	0,97
<b>TOTAL</b>	<b>2,11</b>	<b>2,12</b>

Font: INSTITUT NACIONAL D'ESTADÍSTICA, INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA i elaboració pròpia.

Si es comparen les estructures productives de les Terres de l'Ebre i Catalunya es constata que els pesos del sector primari, de l'energia (sobretot el de l'energia elèctrica), i de la construcció són notablement superiors a l'àmbit territorial considerat que al conjunt de Catalunya.

### 3.3.3. Les comarques de l'àmbit

L'àmbit de les Terres de l'Ebre està conformat per les següents comarques: el Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta. Si s'analitza el pes del VAB comarcal sobre el total de l'àmbit, es pot comprovar com la comarca del Baix Ebre ha guanyat gairebé 2 punts en el període 1996-2001, en detriment especialment del Montsià, que en perd 1,4 entre aquests anys. La resta de les comarques s'ha mantingut més o menys igual, perdent una mica de pes.



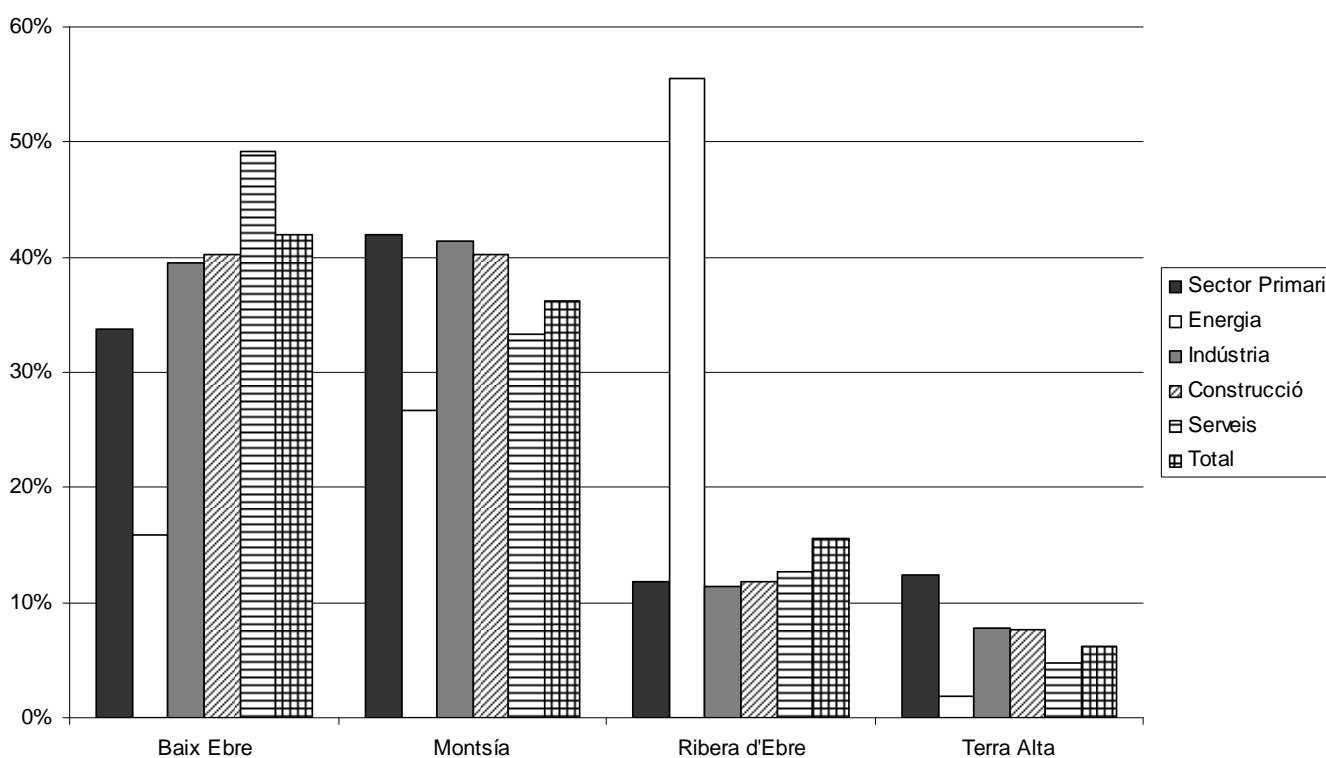
La comarca amb una presència més significativa dins de l'àmbit és el Baix Ebre que, amb un 30% del territori i un 42% de la població, representa al voltant del 40% del VAB de les Terres de l'Ebre l'any 2001, amb els serveis i la construcció per sobre d'aquesta mitjana (46% de la producció de l'àmbit en aquests sectors).

El Montsià, la segona comarca en població (36%) i VAB (29%), realitza una important aportació a les indústries extractives de l'àmbit, representant el 91% de la producció total.

Aquest fet respon, principalment, a la presència d'una gran empresa cimentera en el municipi d'Alcanar, amb una capacitat de producció de fins a 97 milions de tones de ciment a l'any.

També destaca el pes de la indústria del Montsià, que abasta el 43% del total del sector a les Terres de l'Ebre a l'any 2001. A la Ribera d'Ebre, sobresurt el pes de l'energia que, amb més d'un 50% del total, és la comarca més rellevant en aquest sector a l'àmbit l'any 2001.

GRÀFIC 3.5. Pes del VAB comarcal sobre el del conjunt de les Terres de l'Ebre, 2001



Font: Elaboració pròpia.

A continuació, es fa una anàlisi més detallada de l'estructura productiva de cada una de les comarques que conformen l'àmbit de planejament de les Terres de l'Ebre.

### 3.4. Baix Ebre

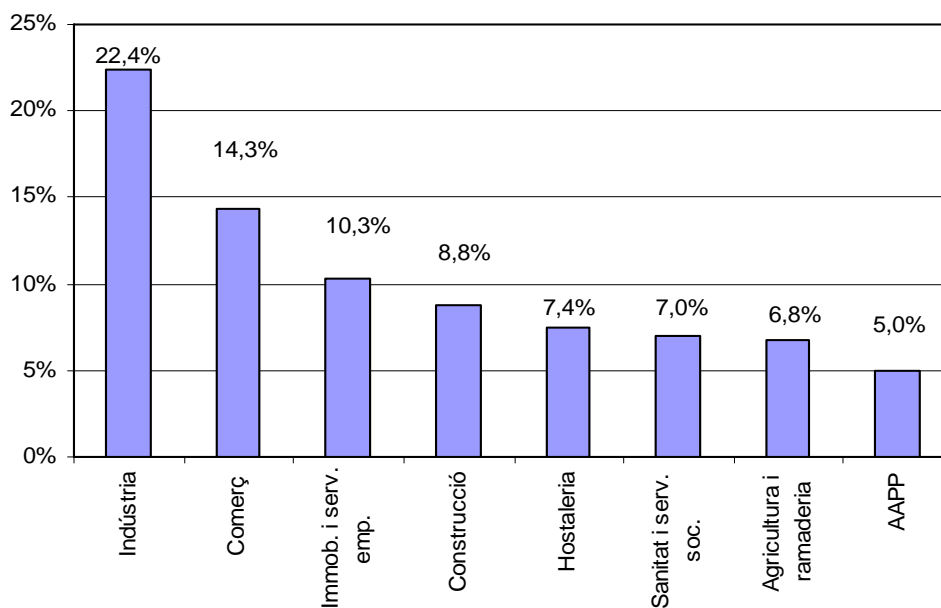
L'estructura productiva del Baix Ebre mostra que és una comarca dedicada als serveis, ja que aquest sector representa més del 61% del seu VAB.

L'evolució dels sectors d'activitat entre 1996 i 2001 s'ha traduït en un augment del pes dels serveis tant en termes de VAB com en termes d'ocupació i un descens del sector primari, l'energia i la construcció, també en termes d'ambdues variables. La indústria en canvi ha pujat lleument en termes de VAB i ha disminuït en termes d'ocupació.

El sector primari i la construcció tenen pesos superior a la mitjana catalana, mentre que la indústria i els serveis tenen pesos inferiors. Cal destacar que la productivitat de l'agricultura al Baix Ebre és superior a la de Catalunya, mentre que la global és inferior.

D'altra banda, el VAB d'aquesta comarca va ser de 812 milions d'euros l'any 2001, el que representa un 35,2% del conjunt de l'àmbit i un 0,7% del total català (vegeu quadre 3.7.).

GRÀFIC 3.6. VAB per sectors d'activitat econòmica, 2001. Baix Ebre



Font: Elaboració pròpia.

Com a comarca amb més pes en el total de l'àmbit, la seva economia també està basada en els serveis, especialment en les branques de comerç (14,3%), immobiliàries i serveis a les empreses (10,3%), i hostaleria (7,4%). Al Baix Ebre, la indústria, ha evolucionat positivament en termes de VAB, pujant un punt percentual en el període 1996-2001 per finalitzar amb un pes del 22,4% l'any 2001 (vegeu quadre 3.7.).

Cal destacar que el sector de la construcció juga un paper important en l'economia del Baix Ebre, al representar un 8,8% de la producció comarcal a l'any 2001. En aquest sentit, si bé en termes de VAB va perdre pes (gairebé tres punts percentuals), ho va mantenir en termes d'ocupació en el període 1996-2001.

D'altra banda, el sector primari, amb un pes molt per sobre de la mitjana catalana (8,5%), ha perdut un punt percentual en termes de VAB i una mica més de dos punts percentuals en termes d'ocupació.

QUADRE 3.7. VAB i ocupació, 1996 i 2001. Baix Ebre

	PES SOBRE EL TOTAL (%)				VAB	
	1996		2001		Milers €	Creixement mig anual (%)
	VAB	Ocup.	VAB	Ocup.	2001	1996-2001
<b>AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA</b>	<b>9,6</b>	<b>14,3</b>	<b>8,5</b>	<b>12,0</b>	<b>69.022</b>	<b>-3,7</b>
Agricultura i ramaderia	8,1	11,9	6,8	9,7	54.922	-4,8
Pesca	1,5	2,4	1,7	2,4	14.099	1,5
<b>INDÚSTRIA I ENERGIA</b>	<b>25,2</b>	<b>23,9</b>	<b>25,5</b>	<b>19,9</b>	<b>207.153</b>	<b>-1,1</b>
<b>Energia</b>	<b>3,9</b>	<b>1,0</b>	<b>3,1</b>	<b>0,8</b>	<b>25.242</b>	<b>-5,6</b>
Indústries extractives	0,7	0,1	0,2	0,0	1.894	-20,0
Energia elèctrica, gas i aigua	3,2	0,8	2,9	0,8	23.349	-3,5
<b>Indústria</b>	<b>21,4</b>	<b>22,9</b>	<b>22,4</b>	<b>19,1</b>	<b>181.911</b>	<b>-0,3</b>
<b>CONSTRUCCIÓ</b>	<b>11,6</b>	<b>11,0</b>	<b>8,8</b>	<b>10,7</b>	<b>71.610</b>	<b>-6,5</b>
<b>SERVEIS</b>	<b>57,7</b>	<b>50,8</b>	<b>61,6</b>	<b>57,5</b>	<b>500.227</b>	<b>0,0</b>
Comerç i reparació	14,0	15,0	14,3	19,2	116.108	-0,9
Hostaleria	5,9	4,1	7,4	5,2	60.316	3,3
Transports i comunicacions	6,2	4,6	4,1	2,8	33.150	-9,2
Mediació financera	4,3	2,2	4,9	2,2	40.182	1,6
Immobiliàries i serveis a empreses	8,7	4,9	10,3	5,2	83.815	2,2
Administració pública	4,5	6,2	5,0	5,9	40.503	0,6
Educació	3,9	4,9	4,4	5,5	35.953	1,0
Sanitat i serveis socials	6,6	5,4	7,0	7,2	56.997	-0,2
Altres serveis	3,0	3,3	3,4	3,2	27.829	1,7
Personal domèstic	0,5	0,3	0,7	1,0	5.375	4,0
<i>SIFMI</i>	-4,2		-4,4		-35.731	
<b>TOTAL</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>812.281</b>	<b>-1,3</b>

Font: INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA i elaboració pròpia.

El VAB d'aquesta comarca ha tingut un decreixement entre 1996 i 2001 en termes reals d'un -1,3% anual, amb el sector primari, l'energia i la construcció decreixent per sobre de la mitjana, mentre que els serveis en el seu conjunt s'han mantingut.

A l'interior dels serveis, els sectors van evolucionar de forma dispar. D'una banda, l'hostaleria, les immobiliàries i serveis a les empreses i la mediació financera presenten taxes de creixement positives superiors al 1,5%, i per l'altre costat el comerç i els transports i comunicacions presenten taxes de creixement negatives.

Per branques, encara que el sector primari en el seu conjunt ha experimentat un decreixement una mica superior a la mitjana, el comportament dels seus subsectors ha estat desigual ja que la pesca ha crescut entorn a l'1,5% anual, en canvi l'agricultura i ramaderia ha decrescut a una taxa acumulativa anual de gairebé -5%.

Dins dels serveis, els sectors amb un creixement més dinàmic són l'hostaleria (3,3%), les immobiliàries i serveis a les empreses (2,2%), i mediació financera (1,6%).

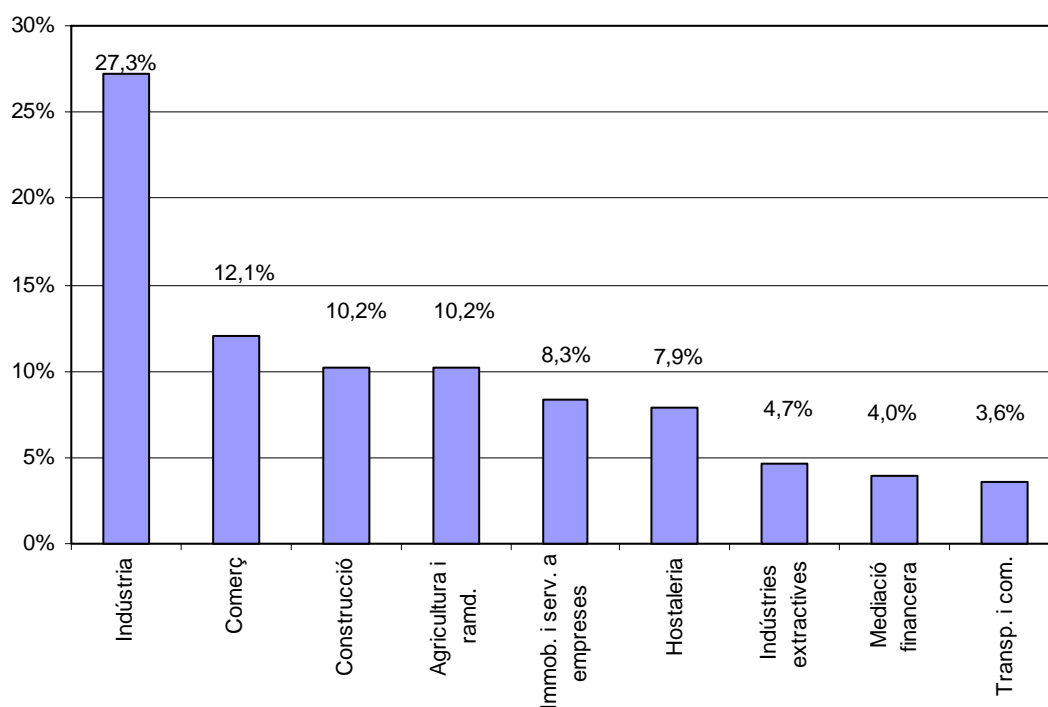
### 3.5. Montsià

La comarca del Montsià es caracteritza per tenir una estructura productiva que, si bé està dominada en un 45% pels serveis, també presenta una alta participació de la indústria i l'energia que tenen un pes en el VAB comarcal que es situa al voltant del 25%.

Com en el cas del conjunt de l'àmbit, l'agricultura, la construcció, la indústria i l'energia en el seu conjunt tenen pesos superiors a la mitjana catalana, mentre que el dels serveis és inferior a aquesta mitjana. Cal destacar l'elevada productivitat de l'energia, superior a la de Catalunya i a la del propi àmbit.

El VAB d'aquesta comarca va ser de gairebé 697 milions d'euros l'any 2001, el que representa un 30,3% del conjunt de l'àmbit i un 0,6% del total català.

GRÀFIC 3.7. VAB per sectors d'activitat econòmica, 2001



Font: Elaboració pròpia.

A l'estructura productiva del Montsià destaca en primer lloc el pes important de la indústria. Amb un 27,3% en termes de VAB, es situa molt per damunt de les altres branques.

Pel que fa a les branques del sector serveis, apareix en primer lloc, la branca de comerç (12,1%), immobiliàries i serveis a les empreses (8,3%), hostaleria (7,9%) i mediació financera (4,0%).

És important assenyalar l'alta participació de la construcció i el primari, ambdós amb uns pesos del 10,2%.

En termes de llocs de treball localitzats, les branques més rellevants són la indústria, amb gairebé un 24% del total, el comerç amb un pes de 16,6%, i l'agricultura i ramaderia amb un 14,7% del total (vegeu quadre 3.7.).

Pel que fa a l'evolució d'aquesta estructura, els serveis han mantingut el seu pes en el VAB, però han augmentat la seva participació en el total de llocs de treballs comarcal fins al 45,3% l'any 2001.

QUADRE 3.8. VAB i ocupació, 1996 i 2001. Montsià

PES SOBRE EL TOTAL (%)					VAB	
	1996		2001		Milers €	Creixement mig anual (%)
	VAB	LTL	VAB	LTL		
<b>AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA</b>	<b>15,3</b>	<b>22,0</b>	<b>12,3</b>	<b>17,7</b>	<b>85.973</b>	<b>-3,4</b>
Agricultura i ramaderia	12,8	18,1	10,2	14,7	70.975	-3,7
Pesca	2,5	3,9	2,1	3,0	14.998	-2,2
<b>INDÚSTRIA I ENERGIA</b>	<b>29,8</b>	<b>27,3</b>	<b>33,3</b>	<b>24,4</b>	<b>232.975</b>	<b>3,2</b>
<b>Energia</b>	<b>4,5</b>	<b>1,1</b>	<b>6,1</b>	<b>0,8</b>	<b>42.352</b>	<b>6,9</b>
Indústries extractives	1,9	0,4	4,7	0,4	32.569	20,6
Energia elèctrica, gas i aigua	2,6	0,7	1,4	0,4	9.783	-11,0
<b>Indústria</b>	<b>25,3</b>	<b>26,2</b>	<b>27,3</b>	<b>23,6</b>	<b>190.622</b>	<b>2,4</b>
<b>CONSTRUCCIÓ</b>	<b>10,6</b>	<b>9,7</b>	<b>10,2</b>	<b>12,6</b>	<b>71.466</b>	<b>0,2</b>
<b>SERVEIS</b>	<b>48,5</b>	<b>41,0</b>	<b>48,5</b>	<b>45,3</b>	<b>339.266</b>	<b>0,9</b>
Comerç i reparació	12,7	13,1	12,1	16,5	84.463	-0,1
Hostaleria	7,4	4,9	7,9	5,6	55.091	2,2
Transports i comunicacions	6,3	4,5	3,6	2,5	25.002	-9,9
Mediació financera	3,6	1,7	4,0	1,8	27.904	3,1
Immobiliàries i serveis a empreses	7,0	3,8	8,3	4,3	57.994	4,3
Administració pública	3,3	4,4	3,4	4,1	23.484	1,2
Educació	3,2	3,9	3,3	4,2	23.289	1,5
Sanitat i serveis socials	1,9	1,5	2,5	2,6	17.267	6,2
Altres serveis	2,7	3,0	3,0	2,8	20.663	2,4
Personal domèstic	0,3	0,2	0,6	0,9	4.110	14,0
<i>SIFMI</i>	-4,2		-4,4		-30.745	
<b>TOTAL</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>698.935</b>	<b>0,9</b>

Font: INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA i elaboració pròpia.

Cal ressaltar, també, que el sector agrari ha perdut pes en termes de VAB (-3 punts percentuals), i s'ha deteriorat la seva participació en LTL total de la comarca. La indústria ha presentat un comportament similar, amb un augment de més de tres punts de la seva participació en el VAB, i un descens del seu pes en LTLs aproximadament en la mateixa magnitud. La construcció, en canvi, ha augmentat el seu pes en termes de llocs de treball localitzats (gairebé tres punts percentuals), però l'ha disminuït en termes de VAB. D'altra banda, l'energia ha tingut durant el període d'estudi un canvi important en la seva composició, ja que el pes de l'electricitat, gas i aigua era superior al de les indústries extractives a l'any 1996, mentre que l'any 2001 la situació és la inversa.

El VAB del Montsià ha registrat un lleuger augment en el període 1996-2001, un 0,9% anual en termes reals.

El creixement ha estat liderat per la indústria i l'energia, amb taxes superiors a la mitjana comarcal, mentre que l'agricultura ha perdut molt pes. Dins de l'energia, cal destacar el fort augment de les indústries extractives, gairebé un 20,6%, per la presència en el municipi d'Alcanar d'una de les productores de ciment més importants.

Pel que fa als subsectors dels serveis, el personal domèstic, la sanitat i serveis socials i les immobiliàries i serveis a empreses han presentat increments elevats, (14,0%, 6,2% i 4,3% respectivament), mentre que els transports i comunicacions és el subsector que ha disminuït més amb un 9,9%.

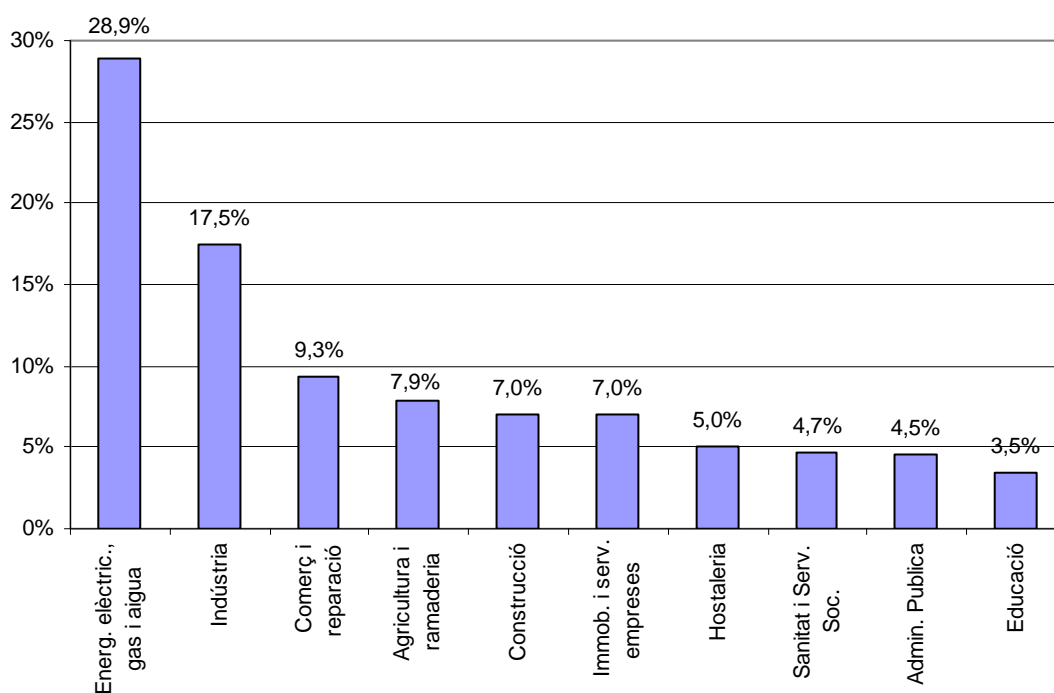
### 3.6. Ribera d'Ebre

Si bé el sector amb més pes dintre de l'economia de la comarca és el sector serveis, amb un 43% del VAB, la seva economia gira entorn a la indústria d'obtenció d'energia, no solament per la presència de les centrals hidroelèctriques de Riba-Roja i Flix, sinó també per les dues centrals nuclears del complex d'Ascó. Malgrat l'alta participació d'aquest sector en el VAB (29%), la seva contribució a l'ocupació total és de només un 9%, ja que no es tracta d'un sector intensiu en mà d'obra (vegeu quadre 3.8).

El VAB d'aquesta comarca va ser de 301 milions d'euros l'any 2001, el que representa un 13% del conjunt de l'àmbit i un 0,3% del total català.

D'altra banda, la productivitat global és superior a la de Catalunya en 3.570 euros per ocupat, fet que es deriva de l'important pes del sector energètic en l'estructura productiva de la comarca, sector que es caracteritza per obtenir una alta producció amb relativament pocs ocupats.

GRÀFIC 3.8. VAB per sectors d'activitat econòmica, 2001. Ribera d'Ebre



Font: Elaboració pròpia.

Els serveis representen gairebé el 43% de la producció total, i les seves branques productives són, en ordre d'importància, el comerç (9% del VAB), les immobiliàries i serveis a empreses (7%), i l'hostaleria (5%).

Destaquen també l'agricultura i la construcció, per la seva participació en el VAB, amb uns pesos de 8% i 7% respectivament.

En termes d'ocupació, les branques més rellevants són: la indústria (18% dels ocupats totals), el comerç (15,1%), l'agricultura (13,8%), i la construcció (10,2%).

QUADRE 3.9. VAB i ocupació, 1996 i 2001. Ribera d'Ebre

PES SOBRE EL TOTAL (%)					VAB	
	1996		2001		Milers €	Creixement mig anual (%)
	VAB	LTL	VAB	LTL		
<b>AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA</b>	<b>8,9</b>	<b>15,7</b>	<b>8,0</b>	<b>13,8</b>	<b>24.156</b>	<b>-5,0</b>
Agricultura i ramaderia	8,9	15,6	7,9	13,6	23.822	-5,1
Pesca	0,0	0,1	0,1	0,2	334	21,6
<b>INDÚSTRIA I ENERGIA</b>	<b>47,9</b>	<b>34,0</b>	<b>46,7</b>	<b>27,4</b>	<b>140.569</b>	<b>-3,4</b>
<b>Energia</b>	<b>28,2</b>	<b>8,7</b>	<b>29,2</b>	<b>9,4</b>	<b>87.890</b>	<b>-2,3</b>
Indústries extractives	0,4	0,1	0,3	0,0	757	-9,7
Energia elèctrica, gas i aigua	27,9	8,6	28,9	9,4	87.133	-2,2
<b>Indústria</b>	<b>19,6</b>	<b>25,3</b>	<b>17,5</b>	<b>18,0</b>	<b>52.679</b>	<b>-5,2</b>
<b>CONSTRUCCIÓ</b>	<b>7,3</b>	<b>8,3</b>	<b>7,0</b>	<b>10,2</b>	<b>21.038</b>	<b>-3,7</b>
<b>SERVEIS</b>	<b>40,1</b>	<b>42,0</b>	<b>42,7</b>	<b>48,5</b>	<b>128.673</b>	<b>-1,7</b>
Comerç i reparació	7,9	10,1	9,3	15,1	27.955	0,4
Hostaleria	4,9	4,1	5,0	4,3	15.079	-2,6
Transports i comunicacions	3,8	3,4	3,1	2,6	9.312	-6,8
Mediació financera	2,2	1,4	3,0	1,6	9.168	3,2
Immobiliàries i serveis a empreses	8,2	5,5	7,0	4,3	20.988	-6,1
Administració pública	3,8	6,2	4,5	6,4	13.432	0,2
Educació	3,0	4,4	3,5	5,2	10.568	0,3
Sanitat i serveis socials	4,1	4,0	4,7	5,8	14.087	-0,2
Altres serveis	1,9	2,6	2,3	2,6	6.976	0,5
Personal domèstic	0,3	0,2	0,4	0,7	1.107	-1,8
<i>SIFMI</i>						
<b>TOTAL</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>301.187</b>	<b>-2,9</b>

Font: INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA i elaboració pròpia.

L'evolució de l'estructura productiva entre 1996 i 2001 ve determinada, principalment, per una davallada molt lleugera dels pesos dels diferents sectors en el VAB total, amb excepcions a l'alça en el cas dels serveis (augmenta dos punts percentuals) o l'energia (un punt). Hi ha també excepcions a la baixa com és la indústria i alguns subsectors dels serveis com les immobiliàries i els serveis a empreses o, en menor mesura, els transports i les comunicacions (vegeu quadre 3.9).

El VAB de Ribera d'Ebre ha disminuït a una taxa real acumulada anual del 2,9% durant el període 1996-2001, descens que ve explicat per la forta caiguda del VAB agrícola i industrial, junt amb alguns subsectors dels serveis. Així, si els serveis en conjunt han decrescut al ritme de 1,7 punts per any, la branca de transports i comunicacions ho ha fet al 6,8%, i les immobiliàries i serveis a empreses en un 6,1%.

Fora del sector serveis destaca també el fort decreixement de les indústries extractives, un 9,7% anual. D'altra banda, però, destaquen els creixements mitjos anuals de branques del terciari com la mediació financera (3,2), i ja més de lluny, el creixement entre el 0,2 i el 0,5% de l'administració pública, l'educació i altres serveis, creixements que han servir per atenuar el comportament negatiu dels altres sectors.

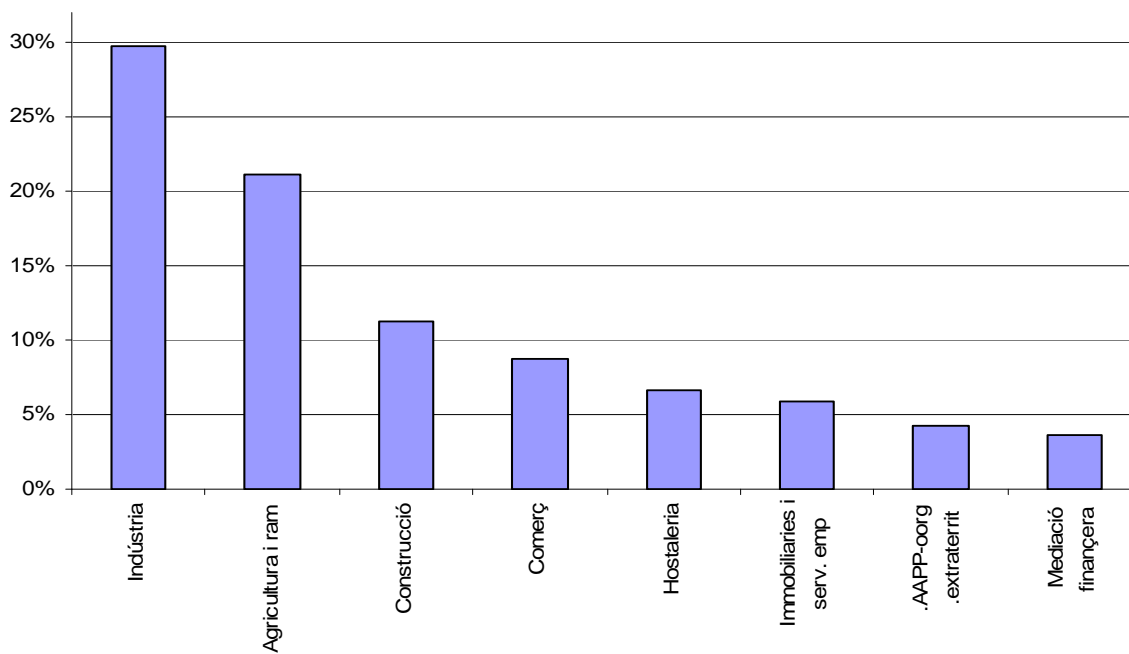
### 3.7. Terra Alta

El sector serveis a la comarca de la Terra Alta no arriba a representar el 50% de l'activitat econòmica, encara que de totes maneres té un pes important en termes de VAB (39,8%), però no tant en termes d'ocupació (34,5%).

Menció apart mereix el sector agrícola, que representa un 21,1% del VAB i un 28,4% de l'ocupació total, sent per tant la comarca de l'àmbit amb més pes d'aquest sector en l'estructura productiva.

D'altra banda, els sectors de la indústria, l'energia i la construcció tenen pesos bastant significatius, els quals es situen per sobre de la mitjana catalana, excepte en el cas de la indústria que és lleugerament inferior (vegeu gràfic 3.7.).

GRÀFIC 3.9. VAB per sectors d'activitat econòmica, 2001. Terra Alta



Font: Elaboració pròpia.

El VAB de Terra Alta en termes corrents va assolir els 120 milions d'euros l'any 2001, el que representa el 5,2% del total del l'àmbit en el qual ocupa, com en el cas de la població, l'últim lloc en relació amb la resta de les comarques. El pes del VAB d'aquesta comarca sobre el total català és del 0,1%.

Pel que fa a la productivitat, s'observa com l'energia a la Terra Alta és menys productiva que al conjunt de l'àmbit i a Catalunya, malgrat la disminució del nombre d'ocupats en aquest sector en el període considerat. També l'agricultura i els serveis presenten unes productivitats inferiors a la mitjana catalana.

La indústria va augmentar significativament (més de 5 punts percentuals) la seva participació en el VAB de la Terra Alta entre 1996-2001, tal com els serveis (gairebé 3,5 punts).

Dins els serveis, els principals subsectors són les immobiliàries i serveis a les empreses (més de 2 punts percentuals), l'hostaleria (1,8 punts percentuals) i la mediació financera (0,8 punts positius).

Aquestes branques han tingut un comportament similar en el període analitzat, ja que les immobiliàries i serveis a les empreses, l'hostaleria i la mediació financera han augmentat la seva participació, tant en termes de VAB com d'ocupació (vegeu quadre 3.10.).



QUADRE 3.10. VAB i ocupació, 1996 i 2001. Terra Alta

	PES SOBRE EL TOTAL (%)				VAB	
	1996		2001		Milers €	Creixement mig anual (%)
	VAB	Ocup.	VAB	Ocup.	2001	1996-2001
<b>AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA</b>	<b>28,6</b>	<b>36,8</b>	<b>21,1</b>	<b>28,4</b>	<b>25.464</b>	<b>-6,8</b>
Agricultura i ramaderia	28,5	36,8	21,1	28,4	25.464	-6,8
Pesca	0,0	0,0	0,0	0,0	0	-
<b>INDÚSTRIA I ENERGIA</b>	<b>27,4</b>	<b>23,7</b>	<b>32,1</b>	<b>24,2</b>	<b>38.671</b>	<b>2,1</b>
<b>Energia</b>	<b>3,0</b>	<b>0,7</b>	<b>2,5</b>	<b>0,5</b>	<b>2.962</b>	<b>-5,1</b>
Indústries extractives	0,6	0,1	0,9	0,1	1.136	9,5
Energia elèctrica, gas i aigua	2,5	0,6	1,5	0,4	1.826	-10,2
<b>Indústria</b>	<b>24,4</b>	<b>23,0</b>	<b>29,7</b>	<b>23,8</b>	<b>35.708</b>	<b>2,9</b>
<b>CONSTRUCCIÓ</b>	<b>10,8</b>	<b>9,0</b>	<b>11,3</b>	<b>12,9</b>	<b>13.640</b>	<b>0,0</b>
<b>SERVEIS</b>	<b>37,4</b>	<b>30,5</b>	<b>39,8</b>	<b>34,5</b>	<b>47.946</b>	<b>0,2</b>
Comerç i reparació	10,9	10,3	8,8	11,1	10.574	-5,3
Hostaleria	4,8	2,9	6,6	4,4	7.963	5,5
Transports i comunicacions	5,4	3,5	3,2	2,1	3.796	-11,0
Mediació financera	2,8	1,2	3,6	1,5	4.385	4,5
Immobiliàries i serveis a empreses	3,0	1,5	5,9	2,8	7.111	13,0
Administració pública	4,1	4,9	4,2	4,7	5.026	-0,6
Educació	3,2	3,5	3,0	3,5	3.655	-2,2
Sanitat i serveis socials	1,4	1,0	1,9	1,9	2.325	5,7
Altres serveis	1,5	1,5	2,1	1,8	2.502	5,4
Personal domèstic	0,3	0,2	0,5	0,7	610	7,4
<b>SIFMI</b>	<b>-4,2</b>		<b>-4,4</b>		<b>-5.297</b>	<b>0,0</b>
<b>TOTAL</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>120.424</b>	<b>-1,0</b>

Font: INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA i elaboració pròpia.

Cal destacar que el sector de la construcció juga un paper important en l'economia de la Terra Alta, al representar un 11,3% de la producció comarcal a l'any 2001. D'altra banda, el sector primari, amb un pes en termes de VAB molt per sobre de la mitjana catalana (21,1%), ha perdut 7,5 punts percentuals en termes de VAB i 8,4 punts percentuals en termes d'ocupació.

El VAB d'aquesta comarca ha tingut un decreixement entre 1996 i 2001 en termes reals d'un -1,0% anual, amb el sector primari i l'energia decreixent per sobre de la mitjana, mentre que els serveis i la construcció en el seu conjunt s'han mantingut. Només va créixer la indústria en aquest període.

Per branques, el sector primari en el seu conjunt ha experimentat un decreixement superior a la mitjana.

Dins els serveis, els principals subsectors que van experimentar un creixement positiu són les immobiliàries i serveis a les empreses (13%), el personal domèstic (7,4%), sanitat i serveis socials (5,7%) i l'hostaleria (5,5%).

Aquestes branques han tingut un comportament similar en el període analitzat, ja que les immobiliàries i serveis a les empreses, el personal domèstic, la sanitat i serveis socials i l'hostaleria han augmentat la seva participació, tant en termes de VAB com d'ocupació.

## 4. Actualització de dades socioeconòmiques als primers anys del segle XXI

### 4.1. Estructura productiva

Per analitzar l'evolució més recent (2001-2008) del pes dels diferents sectors de l'economia s'han utilitzat les dades d'afiliats a la Seguretat social, al règim general i als règims especials de la mineria del carbó i dels treballadors autònoms<sup>12</sup>.

L'estructura productiva del conjunt de les Terres de l'Ebre s'ha modificat en aquest període, i destaca un major pes del sector serveis (2,6 punts percentuals més) i del sector primari (4,6 punts percentuals més) en detriment de la resta de sectors que perden pes, sobretot del sector de la indústria (4,2 punts percentuals menys). La construcció també perd pes, una mica més de 3 punts percentuals. Respecte de l'increment de pes del sector primari cal tenir en compte que a partir de gener de 2008 el règim especial agrari per compte propi, que abans es comptava apart, s'integra en el règim especial de treballadors autònoms (vegeu gràfic 4.1).

Els canvis a nivell comarcal són similars als que han tingut lloc al conjunt de les Terres de l'Ebre, però amb certes diferències (vegeu quadre 4.1).

El sector primari va créixer moderadament (menys de 3,5 punts percentuals) al Baix Ebre i al Montsià, mentre que a la Terra Alta i a la Ribera d'Ebre va guanyar més de 9 punts percentuals, segurament influït per la modificació metodològica esmentada abans. El pes de la indústria va caure a totes les comarques, especialment a la Terra Alta i a la Ribera d'Ebre on va perdre 14,5 i 5,5 punts percentuals, respectivament.

El sector serveis va augmentar la seva participació en l'estructura productiva a totes les comarques, llevat de la Terra Alta, destacant el Baix Ebre on va pujar 5,1 punts percentuals.

QUADRE 4.1. Variació 2001-2007 del pes dels grans sectors d'activitat (%)

	Primari	Indústria	Construcció	Serveis
Baix Ebre	1,9	-3,7	-3,3	5,1
Montsià	3,1	-2,8	-1,5	1,2
Ribera d'Ebre	9,9	-5,5	-8,4	4,0
Terra Alta	22,4	-14,5	-1,1	-6,8
<b>TERRES DE L'EBRE</b>	<b>4,6</b>	<b>-4,2</b>	<b>-3,1</b>	<b>2,6</b>

Font: Afiliats al règim general de la Seguretat social i autònoms, Observatori del Treball i elaboració pròpia.

Finalment, el sector de la construcció va decreïxer el seu pes en els afiliats i autònoms a totes les comarques, sobretot a la Ribera d'Ebre on va perdre més de 8 punts percentuals.

A les Terres de l'Ebre hi havia l'any 2008 uns 59.024 treballadors, amb el Baix Ebre com la comarca amb un major nombre absolut de treballadors afiliats, (27.015 persones l'any 2008). Aquests treballadors, conjuntament amb els del Montsià, suposen el 82% del total de les Terres de l'Ebre, mentre que les altres dues comarques amb menor població concentren el 18% restant (vegeu quadre 4.2).

<sup>12</sup> Font: Observatori del Treball, Departament de Treball, Generalitat de Catalunya.

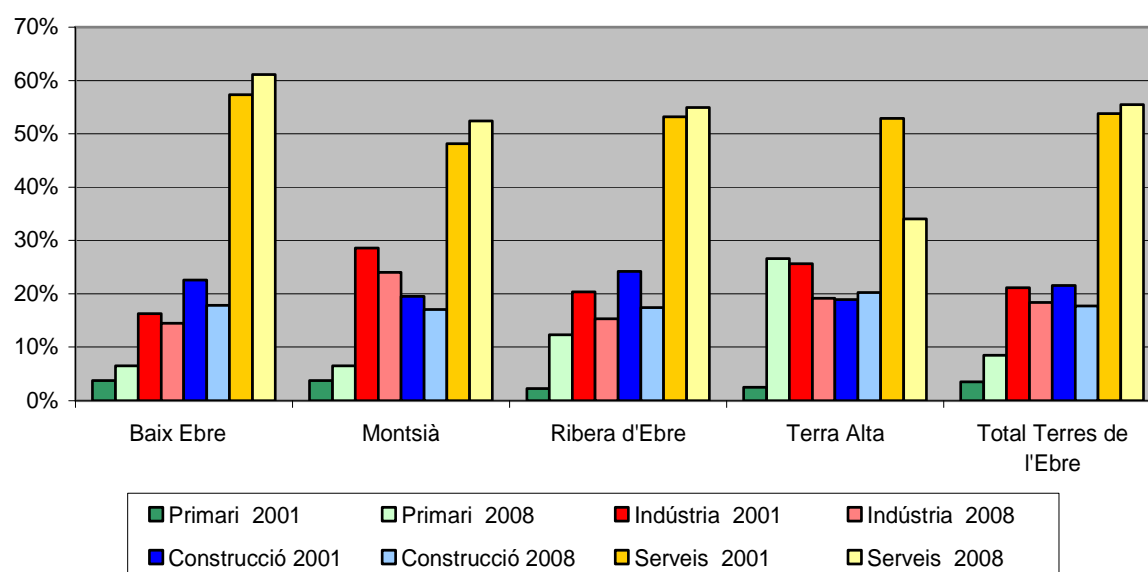
## QUADRE 4.2. Afiliats al règim general de la Seguretat social i autònoms, 2001 i 2008

	Primari	Indústria	Construcció	Serveis	Totals
<b>Baix Ebre</b>					
2001	925	3.668	4.271	11.275	20.144
2008	1.767	3.916	4.831	16.501	27.015
<b>Montsià</b>					
2001	541	4.318	2.985	8.241	16.096
2008	1.410	5.201	3.700	11.353	21.664
<b>Ribera d'Ebre</b>					
2001	119	1.021	1.264	2.492	4.897
2008	790	981	1.115	3.514	6.400
<b>Terra Alta</b>					
2001	103	822	521	999	2.445
2008	1.048	756	798	1.343	3.945
<b>TERRES DE L'EBRE</b>					
2001	1.688	9.829	9.041	23.007	43.582
2008	5.015	10.854	10.444	32.711	59.024

Font: Afiliats al règim general de la Seguretat Social i autònoms, Observatori del Treball i elaboració pròpia.

Com es pot observar al gràfic 4.1., a totes les comarques el sector on proporcionalment hi ha més afiliació a la Seguretat social els dos anys és el sector serveis (entre el 34% i el 61%), seguit per la indústria (entre el 15% i el 29%), encara que al Baix Ebre i a la Ribera d'Ebre el pes de la indústria és molt semblant al de la construcció. En tercer lloc, es troba el sector de la construcció (entre el 18% i el 23%) i, finalment, el sector primari, entre el 2% i el 7%, a excepció de l'any 2008 on va pujar bastant aquest percentatge a la Terra Alta i la Ribera d'Ebre.

## GRÀFIC 4.1. Pes dels afiliats a la Seguretat social als diferents sectors d'activitat, 2001-2008 (%)



Font: Afiliats al règim general de la Seguretat Social i autònoms, Observatori del Treball i elaboració pròpia.

Pel que fa al dinamisme amb què han evolucionat els afiliats i els autònoms als principals sectors d'activitat, en el període 2001-2008, per al conjunt de les Terres de l'Ebre destaquen el sector primari, influenciat pel canvi metodològic, i els serveis que han crescut a una taxa acumulativa anual més elevada que la resta de sectors, seguits per la indústria i, a un ritme molt més lent, la construcció (vegeu quadre 4.3).

El creixement acumulatiu anual del total d'ocupats va ser d'un 2,8% per al període 2001-2008, mentre que nivell comarcal aquestes taxes van presentar més variabilitat ja que mentre que el Montsià va créixer a una taxa superior al 5%, el Baix Ebre va créixer a l'1,5% i la Terra Alta va tenir un creixement negatiu de l'1,2%.

#### QUADRE 4.3. Creixement acumulatiu anual 2001-2008 dels grans sectors d'activitat (%)

	<b>Primari</b>	<b>Indústria</b>	<b>Construcció</b>	<b>Serveis</b>	<b>Total</b>
Baix Ebre	9,7%	0,9%	1,8%	5,6%	4,3%
Montsià	14,7%	2,7%	3,1%	4,7%	4,3%
Ribera d'Ebre	31,1%	-0,6%	-1,8%	5,0%	3,9%
Terra Alta	39,3%	-1,2%	6,3%	4,3%	7,1%
<b>TERRES DE L'EBRE</b>	<b>16,8%</b>	<b>1,4%</b>	<b>2,1%</b>	<b>5,2%</b>	<b>4,4%</b>

Font: Afiliats al règim general de la Seguretat Social i autònoms, Observatori del Treball i elaboració pròpia.

Pel que fa al creixement sectorial per comarques en el període 2001-2008, el sector dels serveis ha crescut a taxes acumulatives anuals positives a totes les comarques de les Terres de l'Ebre, amb uns creixements superiors al 4%.

El sector de la construcció va registrar taxes de creixement molt dispars, superior al 6% a la Terra Alta i negativa a la Ribera d'Ebre.

La indústria, en canvi, va tenir taxes de creixement negatives a dos de les comarques (Ribera d'Ebre i Terra Alta) i positives a les altres dos.

Finalment, el sector primari va créixer a totes les comarques, especialment a la Terra Alta, on va assolir una taxa del 39,3%, segurament degut al canvi metodològic del règim especial agrari. La comarca on el sector primari va registrar un creixement menys fort, encara que també significatiu, va ser el Baix Ebre (9,7%).

## 4.2. Dimensió del mercat de treball

Atesa la carència de dades de població ocupada resident i llocs de treball localitzats per anys més recents (la última dada de cens disponible és de l'any 2001), l'evolució de la dimensió del mercat de treball s'ha de fer a partir de les dades d'afiliats al règim general i als règims especials de la mineria del carbó i dels treballadors autònoms de la Seguretat Social.

A continuació es comparen les taxes d'evolució previstes al model del Pla (NOD03V15CAT) per al període 2001-2006, i les taxes d'evolució obtingudes segons les dades d'afiliats i autònoms.

Un cop feta aquesta comparació s'observa que, per al total de l'àmbit de les Terres de l'Ebre, l'evolució real va tenir un creixement més fort del previst<sup>13</sup>.

Pel que fa a l'evolució a nivell comarcal, a totes les comarques la diferència entre les taxes de creixement reals i previstes va ser similar. Cal recordar que es compara el ritme real de creixement dels afiliats i autònoms amb el ritme de creixement previst pel nombre d'ocupats (vegeu quadre 4.4), i que per tant la comparació no és exacta.

Pel que fa als valors absoluts, l'increment real d'afiliats i autònoms a les Terres de l'Ebre per al període 2001-2006 va ser de 12.568, mentre que l'increment en valors absoluts previst per al model del Pla va ser de 11.316, el que dona una diferència molt petita entre una i altra xifra.

### QUADRE 4.4. Nombre d'ocupats. Increment quinquennal, 2001-2006

Comarca	Increment quinquennal 2001-2006	
	Afiliats al règim general de la Seguretat Social i autònoms	Total ocupats escenari NOD03V15CAT
Baix Ebre	31,9%	19,3%
Montsià	29,2%	18,1%
Ribera d'Ebre	20,2%	10,0%
Terra Alta	18,5%	4,3%
<b>TERRES DE L'EBRE</b>	<b>28,8%</b>	<b>16,1%</b>

Font: Afiliats al règim general de la Seguretat Social i autònoms, Observatori del Treball i elaboració pròpia.

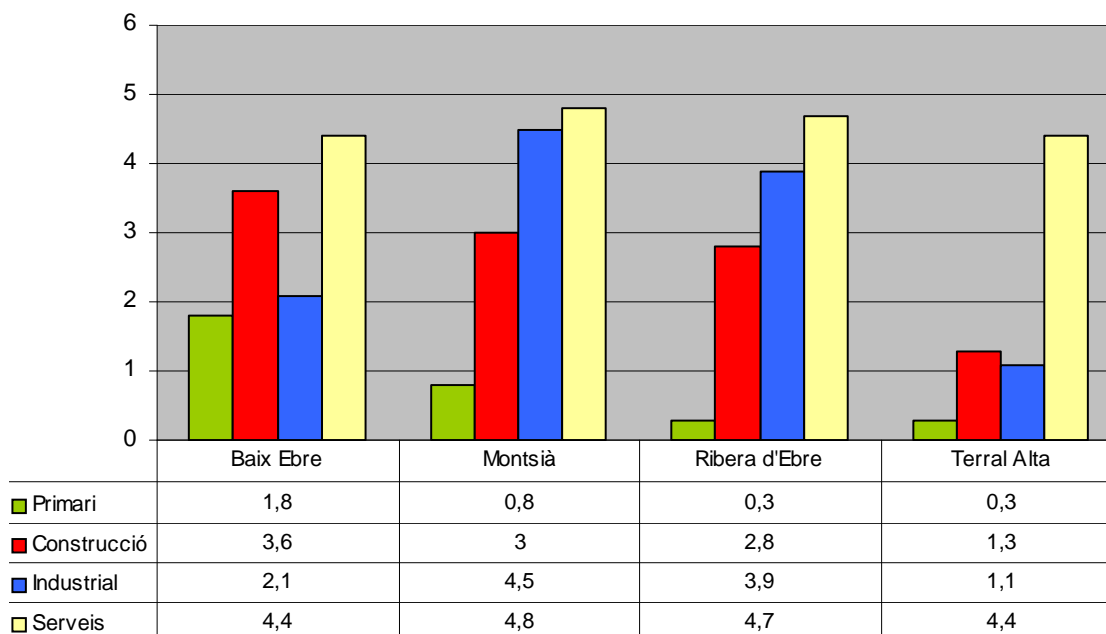
<sup>13</sup> Pel que fa a les comarques del Baix Ebre i Montsià, cal assenyalar que les simulacions del Model estableixen una nodalitat Amposta-l'Aldea conjunta per la qual cosa el correcte seria comparar l'evolució de les dos comarques respecte al model de forma conjunta.

### 4.3 PIB

L'actualització del PIB per sectors s'ha dut a terme amb dades de l'Anuari Comarcal de Caixa Catalunya, que ofereix les taxes de variació 2001-2007 dels quatre grans sectors productius, primari, construcció, indústria i serveis.

Si es comparen aquestes dades amb les del quinquenni anterior, 1996-2001<sup>14</sup>, s'observa una millora en la taxa de variació del PIB comarcal i sectorial. Entre 1996 i 2001, el creixement del PIB va ser negatiu o molt baix a totes les comarques i sectors, mentre que en el període 2001-2007 no hi ha cap xifra negativa, essent la més baixa la corresponent a la variació del PIB del sector primari a la Terra Alta i la Ribera d'Ebre (un 0,3%).

GRÀFIC 4.2. Taxa de variació del PIB per sectors, 2001- 2007 (%)



Font: Anuari Caixa Catalunya.

Cal destacar les altes taxes de variació del sector terciari, que en totes les comarques superen el 4%, mentre que entre 1996 i 2001 eren o bé negatives, con en el cas de la Ribera d'Ebre, o bé inferiors a 1%.

El PIB industrial també ha tingut una variació positiva i elevada a totes les comarques, tot i que a la Terra Alta ha estat inferior que a la resta.

El cas de la construcció presenta una situació similar, mentre que el sector primari és el que presenta unes taxes més baixes, amb l'excepció del Baix Ebre on la taxa de variació del PIB d'aquest sector ha estat la més alta de tot l'àmbit.

Es pot concloure, per tant, que aquest ha estat un període de creixement generalitzat del PIB a totes les comarques i sectors, tot i que amb lleugeres diferències entre elles.

<sup>14</sup> Cal tenir en compte que les dades utilitzades per a calcular el VAB entre 1996 i 2001 fa servir llocs de treball localitzats, mentre que l'Anuari de Caixa Catalunya fa servir dades d'afiliats a la Seguretat Social. La comparació, per tant, es fa en termes molt generals i tenint present aquesta diferència de fonts.

## 4.4 Població

El padró continu de població ofereix dades del creixement poblacional fins l'any 2008, la qual cosa permet comprovar la validesa del model de creixement V15CAT\_nod03 establert per a les Terres de l'Ebre per al període 2001-2026.

Entre 2001 i 2008, segons dades de Padró, l'àmbit de les Terres de l'Ebre va créixer en 31.320 persones, creixement que s'ha concentrat de manera especial a les comarques del Baix Ebre (22,5%) i el Montsià (23,5%), mentre que les comarques de l'interior han tingut uns creixements relatius més moderats (veure quadre 4.5).

Si es comparen aquestes dades amb les simulades a l'escenari nodal del model V15CAT, es pot afirmar que la realitat s'apropa a les previsions i en un dels casos les ha superat.

El quadre 4.5 mostra la diferència entre el creixement 2001-2008 que indiquen les dades de Padró i el previst pel model, tant per al conjunt del període (2001-2026) com per al primer quinquenni (2001-2006).

Si es comparen en primer lloc els creixements relatius 2001-2008 del Padró amb el primer quinquenni del model, s'observa que el creixement real ha estat en tots els casos superior al creixement previst a la simulació.

Cal destacar, per exemple, el cas de la Terra Alta i de la Ribera d'Ebre, on el model preveia un decreixement de població entre 2001 i 2006, mentre que a la realitat hi ha hagut un creixement positiu d'un 5% i un 10%, respectivament.

Si es comparen ara els creixements reals amb els previstos per al conjunt del període 2001-2026 s'observa com el creixement real està per sota del hipotetitzat, tant en termes absoluts (unes 30.000 persones de creixement real enfront les 41.000 del model), com relatius (un 19% de creixement real enfront el 26% del previst).

QUADRE 4.5. Població. Creixement real, 2001-2008 i creixement previst pel Model V15, 2001-2026

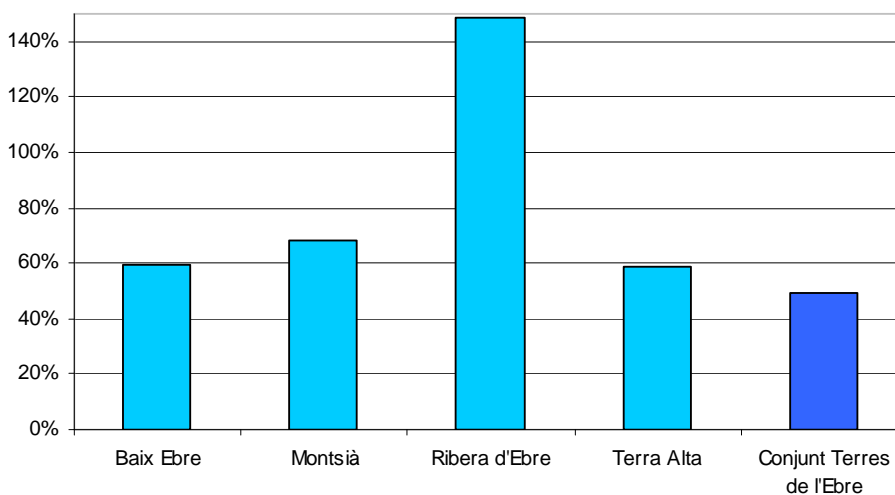
Comarca	Dades Padró (2001-2008)		Dades Model V15			Creixement real sobre el creixement previst pel Model V15
	Creixement relatiu	Creixement absolut	Creixement relatiu 2001-2026	Creixement absolut 2001-2026	Creixement relatiu 2001-2006	
Baix Ebre	22,5%	14.935	32,3%	22.048	9,4%	67,7%
Montsià	23,5%	13.508	29,2%	17.290	10,0%	78,1%
Ribera d'Ebre	10,1%	2.188	5,2%	1.141	-2,4%	191,8%
Terra Alta	5,6%	689	8,7%	1.065	-1,2%	64,7%
<b>Terres de l'Ebre</b>	<b>19,6%</b>	<b>31.320</b>	<b>25,7%</b>	<b>41.545</b>	<b>7,2%</b>	<b>75,4%</b>

Font: Idescat i elaboració pròpia.

Per saber fins a quin punt l'evolució real de la població ha exhaurit l'escenari plantejat pel model V15 CAT, s'ha comparat el creixement dels set anys abans esmentats amb el creixement que l'escenari estableix per al conjunt del període 2001-20026.

Com s'observa al gràfic 4.3 i està indicat a l'última columna del quadre 4.5, el creixement 2001-2008 del conjunt de les Terres de l'Ebre representa el 75% del creixement demogràfic previst fins l'any 2026, la qual cosa implica que en una mica més d'una quarta part del temps s'ha assolit més de la meitat del creixement previst.

GRÀFIC 4.3. Població. Pes del creixement real, 2001-2008 respecte del creixement previst pel Model V15, 2001-2026



Font: Idescat i elaboració pròpia

Per comarques destaca el cas de Ribera d'Ebre, que se situa molt per sobre de la resta de comarques i de la mitjana de l'àmbit. Cal advertir, però, que en termes absoluts això implica un nombre reduït de persones, unes 1.000 més de creixement real del que preveia el model, tal i com resulta de restar els creixements absoluts de la comarca segons el Padró i segons V15 CAT (2001-2026).

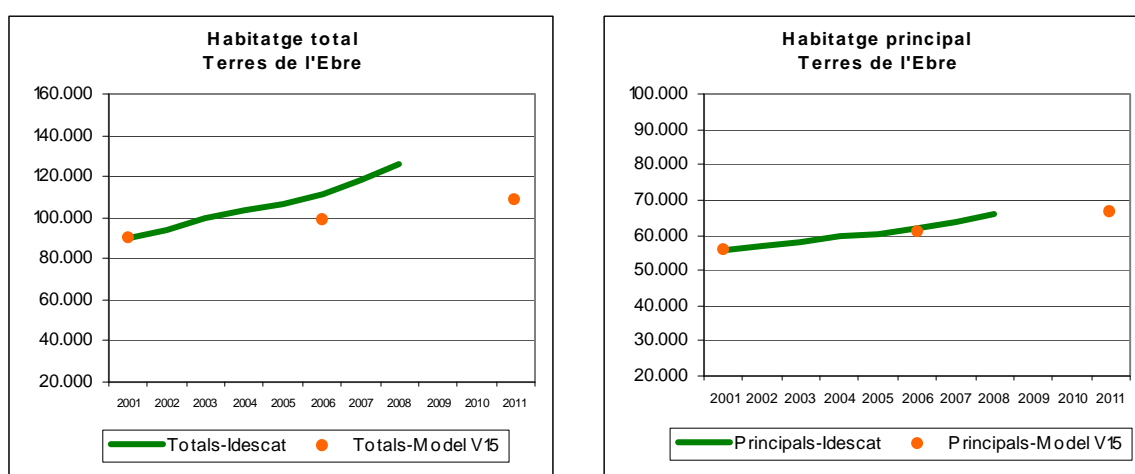
La resta de comarques, en canvi, segueixen la tendència del conjunt de l'àmbit, on el creixement real representa com ja s'ha dit, una mica més de la meitat del creixement previst. Cal preveure també que el creixement demogràfic es reduirà lleugerament degut a la crisi econòmica que va començar a finals del 2008.



## 4.5 Habitatge

En darrer terme s'ha tractat d'avaluar l'evolució recent del sector de l'habitatge, a partir de l'actualització de les dades censals d'habitatge total de l'any 2001 amb les xifres disponibles sobre certificats finals d'obra facilitades pels col·legis d'aparelladors. S'ha seguit un criteri de repartiment entre habitatge total i habitatge principal tenint en compte que la nova oferta de principal cobreixi la nova demanda d'habitatge inferida de l'augment de població de la regió al llarg del període analitzat, del 2001 al 2008, per tal de poder comparar amb els supòsits del model de simulació emprat en el planejament (Model V15).

GRÀFIC 4.4. Habitatge. Evolució real, 2001-2008 i evolució prevista pel Model V15, 2001-2006-2011. Terres de l'Ebre



Font: Idescat i elaboració pròpia

La primera conclusió que se'n pot extreure (Gràfic 4.4) és que en termes generals, per al conjunt de les Terres de l'Ebre, el nombre d'habitatges realment construïts ha seguit una evolució que se situa per sobre de la previsible pel Model V15, tot i que és molt probable que la recent crisi del sector de la construcció hagi ajustat a la baixa aquesta tendència. Cal tenir en compte que el primer quinquenni del segle XXI s'ha caracteritzat per un pes del sector de la construcció extraordinàriament alt, i que ha estat durant aquest període en què s'han establert les noves línies bàsiques de planejament pel que fa al sector de l'habitatge i és, per tant, difícil d'observar de manera immediata els efectes correctors d'aquestes.

Si s'observa el quadre 4.6, es pot veure quina era la situació de partida a escala comarcal del sector de l'habitatge l'any 2001 i com s'ha comportat aquest durant els primers vuit anys del primer decenni que contempla aquest estudi.

Als habitatges totals del cens del 2001 se'ls hi ha afegit els construïts de nova planta en el període 2001-2008 obtenint així la xifra de totals del 2008 i, suposant un rendiment del parc tal que la nova oferta de principal cobreix la demanda derivada de l'augment de població de la regió, s'ha inferit una xifra de principals per a aquest mateix any.

Cal tenir en compte que per calcular els habitatges principals del període de construcció 2002-2008, no es pot aplicar el percentatge total del rendiment del parc fins a 2001, ja que aquest inclou els assentaments històrics urbans, a on es concentra gairebé tot l'habitatge principal.

La construcció dels darrers anys respon a l'activitat del sector de la construcció que s'ha desenvolupat essencialment fora d'aquests nuclis urbans i que s'ha destinat a cobrir la demanda d'habitatge per a segona residència, especialment als municipis costaners.

#### QUADRE 4.6. Habitatge. Evolució real, 2001-2008. Comarques

	2001			Certificats finals d'obra	2008	
	Totals	Rendiment del parc	Principals		Totals	Principals
Baix Ebre	38.589	60%	23.292	15.762	54.351	28.021
Montsià	33.655	61%	20.395	17.381	51.036	25.609
Ribera d'Ebre	11.331	68%	7.722	1.668	12.999	8.222
Terra Alta	6.730	62%	4.149	511	7.241	4.302
<b>Terres de l'Ebre</b>	<b>90.305</b>	<b>62%</b>	<b>55.558</b>	<b>35.322</b>	<b>125.627</b>	<b>66.155</b>

Font: Idescat i elaboració pròpia

D'altra banda, si es comparen aquestes dades amb els valors obtinguts mitjançant el model de simulació (quadre 4.7), es pot comprovar que per a totes les comarques el creixement real d'habitatge principal ha estat molt proper al previst pel Model V15.

Cal destacar el comportament diferenciat entre les comarques costaneres i les d'interior, amb un creixement de l'habitatge total més gran de les primeres motivat segurament per un increment en l'edificació de segona residència.

#### QUADRE 4.7. Habitatge, 2008. Nombre real i nombre previst pel Model V15. Comarques

	Idescat (2008)		Model V15 (2026)		Principals Idescat s/ Model V15
	Totals	Principals	Totals	Principals	
Baix Ebre	54.351	28.021	55.775	33.666	83,2%
Montsià	51.036	25.609	49.862	30.217	84,8%
Ribera d'Ebre	12.999	8.222	10.914	7.438	110,5%
Terra Alta	7.241	4.302	6.877	4.239	101,5%
<b>Terres de l'Ebre</b>	<b>125.627</b>	<b>66.155</b>	<b>123.429</b>	<b>75.560</b>	<b>87,6%</b>

Font: Idescat i elaboració pròpia.

Finalment, cal destacar el fet que comptabilitzant dades reals de construcció d'habitatge fins al 2008 i tenint en compte el rendiment del parc abans comentat ja s'havia exhaurit en el conjunt de comarques de Terres de l'Ebre gairebé el 88% de les previsions d'habitatge principal al termini de l'horitzó de planejament, l'any 2026.

Un cas particular, que fa pujar aquest percentatge, és el de la Ribera d'Ebre, comarca en la qual el model preveu un creixement d'habitatge pràcticament nul, mentre que les dades reals sobre certificats finals d'obra mostren que sí hi ha hagut edificació d'habitatges.

## 4.6 Anàlisi preliminar de l'actual crisi econòmica a Catalunya

S'ha de dir que les dades anteriors són expressives de la tendència dels canvis en l'estructura productiva de Catalunya fins al segon semestre de 2008 i, per tant, fins al final d'un cicle econòmic caracteritzat pel creixement de l'ocupació. A partir d'aquest moment comença una davallada de l'ocupació que pot tenir un impacte considerable sobre el futur econòmic del país.

### Font de les dades

El ministeri de Treball i Immigració proporciona una sèrie del nombre d'afiliats al règim general i al règim especial d'autònoms de la Seguretat Social. Les dades són mensuals i van des del dia 1 de gener del 1982 fins al 31 de desembre del 2008. Per tal d'evitar les variacions estacionals, s'ha optat per agafar les dades del dia 31 de desembre de tots els anys disponibles.

### Supòsits d'abast i duració de la crisi a Catalunya

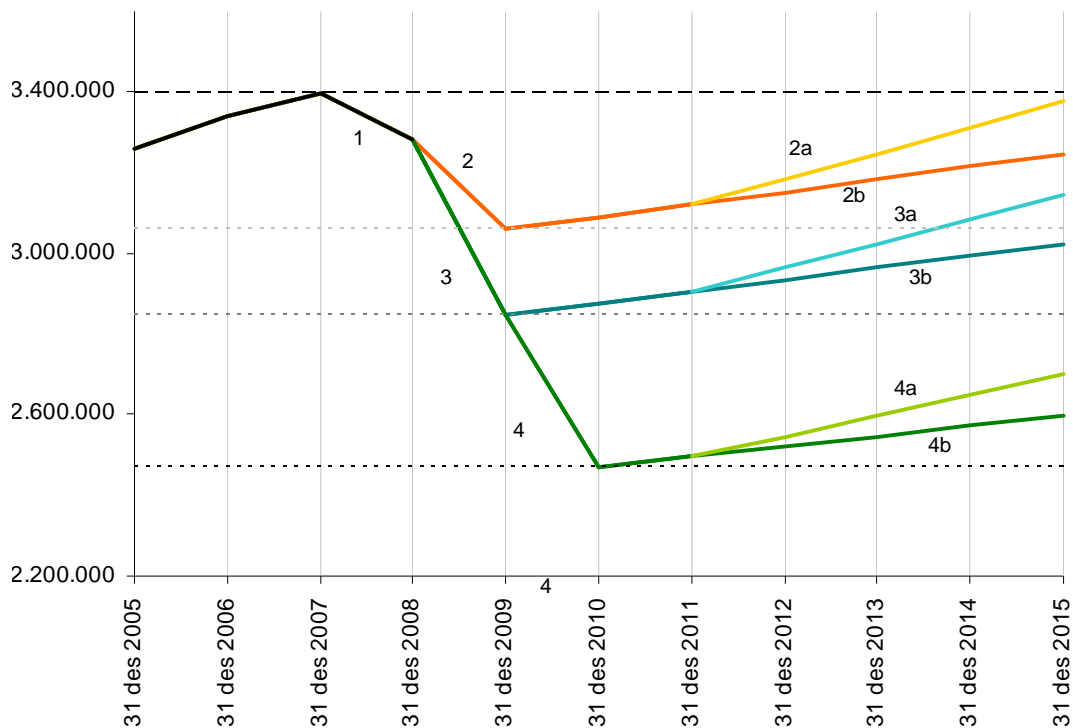
A partir del mes de juliol del 2008 s'observa, per primera vegada des de fa anys, una caiguda del nombre de treballadors, fenomen que no ve donat per variacions conjunturals.

A continuació, s'exposen diferents supòsits l'evolució possible del mercat de treball català en funció de la durada i la importància de la crisi.

- (1) Evolució recent: entre el 31 de desembre del 2007 i el 31 de desembre del 2008, s'han perdut a Catalunya 113.649 llocs de treball. L'evolució fins al 31 de juliol del 2008 va ser positiva (+63.825 treballadors), i durant els mesos següents, negativa (-177.474 treballadors). Aquests resultats donen una taxa de creixement mensual de -1,18% pels últims 5 mesos.
- (2) Primera hipòtesi: es fa el supòsit que Catalunya continuaria destruint ocupació durant els sis primers mesos del 2009, i que durant el segon semestre de l'any es frenaria la caiguda (creixement nul) gràcies a la posada en marxa d'una política de gran envergadura basada en el foment de les obres públiques. Dins d'aquesta primera hipòtesi, es fan dos supòsits de creixement de l'ocupació:
  - (2a) Es proposa, en aquest escenari optimista, una recuperació del nombre d'ocupats a una taxa del 2% anual, per tal de poder tornar ràpidament al nivell màxim d'ocupació que s'havia assolit a finals del 2007, tot i això, amb una taxa de creixement raonable.
  - (2b) La taxa de creixement del nombre de treballadors és més baixa, de l'1% anual.
- (3) Segona hipòtesi: en aquest escenari s'ha pres com a hipòtesi que la caiguda del nombre d'afiliats a la seguretat social canvia amb la mateixa intensitat que durant els pitjors mesos del 2008, i que duraria fins al 31 de desembre del 2009. Els dos supòsits alternatius serien els següents:
  - (3a) La taxa de creixement de l'ocupació seria del 2% anual.
  - (3b) La taxa de creixement de l'ocupació seria de l'1% anual.
- (4) Tercera hipòtesi: aquesta hipòtesi dibuixa un escenari límit en què la caiguda del nombre de treballadors seguiria al mateix ritme que durant els pitjors mesos de l'any 2008, i que la recuperació no començaria fins l'any 2011. Les taxes de creixement serien les mateixes que en el cas anterior:
  - (4a) La taxa de creixement de l'ocupació seria del 2% anual.
  - (4b) La taxa de creixement de l'ocupació seria de l'1% anual.

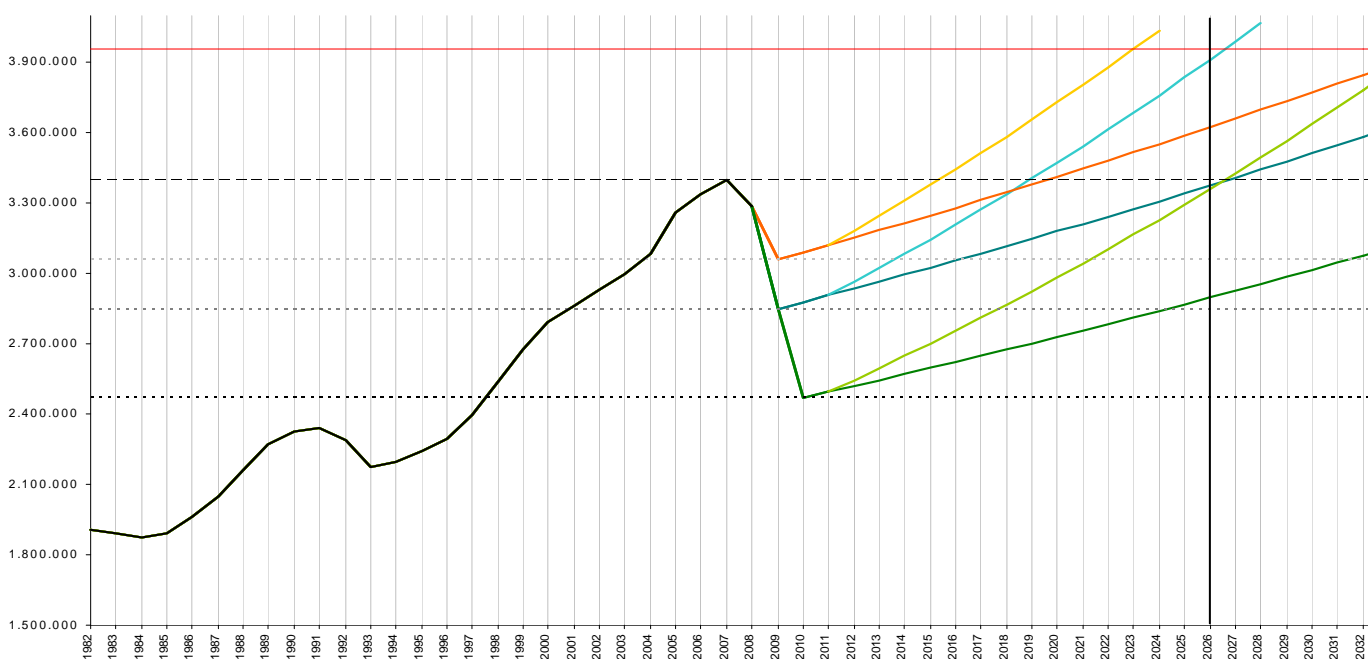
Totes aquestes hipòtesis d'evolució dels afiliats a la Seguretat Social a Catalunya, com també l'evolució des del 1982 fins el 2050, es poden veure en els gràfics següents.

GRÀFIC 4.5. Evolució del nombre d'afiliats a la Seguretat social, 2005-2015. Catalunya



Font: Elaboració pròpia.

GRÀFIC 4.6. Evolució del nombre d'afiliats a la Seguretat social, 1982-2026. Catalunya



Font: Elaboració pròpia.

## Conclusions

### Impactes màxims de la crisi del 2008

- En el cas més optimista d'una caiguda de l'ocupació fins a mitjans de l'any 2009, seguit d'un estancament els sis últims mesos d'aquest anys, es perdrien gairebé 340.000 llocs de treball, en relació amb el màxim d'ocupació que hi havia a finals de l'any 2007, i s'arribaria al nivell de l'ocupació que hi havia a Catalunya l'any 2004.
- Si la crisi durés fins a finals del 2009, amb un ritme similar als mesos de caiguda més forta del 2008, la pèrdua s'elevaria a quasi 550.000 treballadors, per acabar en el nivell de l'any 2001.
- En el cas d'una crisi forta i llarga, com en la tercera hipòtesi que es proposa, l'ocupació cauria en 928.000 ocupats, es dir al nivell de l'ocupació que hi havia a Catalunya l'any 1998.

### Quan es recuperaria el nivell d'ocupació del 2007?

- En el cas més optimista, l'escenari (2a), s'observa que la recuperació de l'ocupació es produiria durant l'any 2016.
- Els escenaris de recuperació (3a) i (2b) s'aproximen en quant a l'horitzó de recuperació de l'ocupació, es situaria en els anys 2019 i 2020, respectivament.
- Segons els escenaris (3b) i (4a), es recuperaria el nivell d'ocupació del 2007 a l'horitzó 2027.
- En canvi, l'escenari més pessimista preveu una recuperació del nivell de l'ocupació cap a finals de l'any 2042.

### QUADRE 4.8. Escenaris de crisi econòmica. Catalunya

	Nivell mínim d'ocupació	Any de referència amb mateix nivell	Horitzó de recuperació del nivell màxim (2007)	Any d'assoliment del nivell V15-CAT
Escenari (2a)	3.059.311	2004	2016	2023
Escenari (2b)			2020	2035
Escenari (3a)	2.849.133	2001	2019	2027
Escenari (3b)			2027	2042
Escenari (4a)	2.471.104	1998	2027	2035
Escenari (4b)			2042	després del 2050

### L'horitzó 2026 d'ocupació V15-CAT

- Els escenaris demogràfics en els quals es basen les previsions futures de sòl, i que s'utilitzen en els diferents plans territorials que elabora la Secretaria per a la Planificació Territorial, donen la xifra de 3.955.535 ocupats a Catalunya l'any 2026.
- En les dues de les hipòtesis més optimistes (2a) i (3a), s'arribaria a aquest nivell d'ocupació o bé al 2023, o a l'any 2026. El cas més pessimista (4b), el nivell d'ocupació previst s'assoliria molt després de l'any 2050.
- El nivell d'ocupació previst en els escenaris s'ajusta en els casos optimistes, però en la majoria dels escenaris, la data d'arribada al nivell desitjat seria molt posterior a l'any 2026.

Per aquestes raons, no es considera oportú fer variar les projeccions de població ocupada del model V15-CAT, ja que, segons les hipòtesis i resultats de la simulació anterior, el nivell d'ocupats a assolir a horitzó 2026 s'aconseguiria després d'aquesta data, malgrat que durant els primers anys del segle XXI, fins l'arribada de la crisi, els creixements reals observats anaven molt per davant de les projeccions obtingudes amb el model emprat.

## 5. Efecte de les propostes del Pla sobre l'economia del territori

### 5.1. Introducció i metodologia

El Pla fa una sèrie de propostes per a l'àmbit de les Terres de l'Ebre en les tres grans àrees d'actuació del planejament: espais oberts, sistema d'assentaments i infraestructures. S'exposen de manera resumida les principals propostes de cadascuna d'aquestes tres àrees.

Per al sistema d'espais oberts el Pla proposa protecció especial per al sòl amb valor natural o que pot servir per integrar una xarxa permanent i contínua d'espais oberts. També s'atorga protecció especial al sòl amb valor agrari o paisatgístic, amb potencial interès estratègic o amb riscos o afectacions.

Les propostes del sistema d'assentaments es basen en els següents elements:

- Reforçar el paper de les polaritats que vertebraven el territori.
- Assolir masses crítiques de població i de llocs de treball que fixin població al territori.
- Afavorir l'equilibri entre les diferents polaritats i les seves àrees d'influència, amb atenció als nuclis petits.
- Fomentar teixits urbans més rics i afavorir la cohesió social.
- Evitar la dispersió d'usos i edificacions en el territori.
- Racionalitzar la implantació d'àrees especialitzades aïllades en el territori i limitar al màxim les de tipus residencial.
- Preservar el patrimoni urbanístic de tot l'àmbit i l'elevat valor dels nuclis i petits nuclis rurals.

Per últim, per al sistema d'infraestructures les propostes es podrien resumir en:

- Afavorir la integració territorial de les infraestructures que travessen l'àmbit i augmentar la cohesió interna d'aquest.
- Potenciar les comarques interiors, en especial la Terra Altra, tot millorant-ne les comunicacions i prioritzant-ne les actuacions estratègiques.
- Impulsar l'àrea estratègica de la part baixa de la plana fluvial de l'Ebre.
- Augmentar quota modal del transport públic.
- Potenciar el front portuari dels Alfacs amb el port d'Alcanar i la seva interconnexió amb infraestructures modernes i de qualitat per al desenvolupament i la consolidació d'activitats de transport, logístiques i industrials.

Aquestes estratègies resumeixen els punts necessaris que s'han assenyalat anteriorment per tal d'aconseguir un desenvolupament econòmic equilibrat i sostenible. Les Terres de l'Ebre formen un àmbit que, tot i comptar amb poca població, ha tingut en els últims anys un creixement demogràfic sis vegades superior als dels quinquennis de la dècada dels noranta. Tanmateix, es tracta d'un territori envellit que, en els últims anys, ha aturat el seu èxode demogràfic gràcies a l'arribada d'immigració. Les Terres de l'Ebre presenten una estructura productiva de base agrària que es pot combinar amb un potencial de recursos turístics encara per explotar, i també hi ha un important potencial logístic que es vol desenvolupar des del pla territorial.

Per tot això, seria interessant que l'economia de les Terres de l'Ebre s'anés transformant cap a una més basada en uns serveis lligats al turisme i a la logística, i en el manteniment d'una agricultura productora de natura, cultura i paisatge i proveïdora de les matèries primeres d'una important indústria agroalimentària.

Les estratègies referides al sistema d'espais oberts representen la protecció de sòl apte per a la producció agrària, que ajudarà al manteniment d'aquesta activitat allà on sigui necessari, i també el reconeixement i valorització de la qualitat paisatgística de certs indrets, un dels principals recursos per atraure i conservar un turisme divers, de qualitat i respectuós amb el medi ambient.

D'altra banda, les estratègies referides als assentaments urbans dibuixen un sistema més equilibrat, amb la voluntat d'enfortir les xarxes urbanes. Aquestes actuacions estan en consonància amb la voluntat del Programa de planejament territorial d'afavorir un model de creixement urbà compacte per tal de reduir el consum de sòl, de matèries primeres i d'energia reduint, així, els costos associats a la dispersió<sup>15</sup>. Cal que els nous creixements urbanístics, propiciats per l'augment de la població, permetin la convivència d'activitats i habitatge i es facin en continuïtat a les zones urbanes ja existents.

Un altre aspecte a tenir en compte a l'hora d'avaluar les possibles conseqüències de les mesures de planificació és l'efecte d'aquestes sobre la mobilitat, ja que és necessari desenvolupar una viabilitat capaç d'estructurar territorialment els desenvolupaments urbans i millorar la connectivitat interna. Alguns exemples de mesures proposades per assolir aquests objectius són la creació de nous enllaços i variants, la millora de les xarxes bàsiques i la potenciació del transport públic i col·lectiu, entre d'altres. A més, el desenvolupament del port d'Alcanar pot afavorir el desenvolupament d'activitats logístiques que poden donar un nou impuls a la zona.

L'avaluació dels efectes previsibles del Pla sobre l'economia del territori de les Terres de l'Ebre parteix de l'estructura productiva, analitzada en els apartats anteriors, i tracta de veure si el marc d'actuació que defineix el Pla és positiu per al desenvolupament econòmic a mig i llarg termini. L'objectiu principal és veure si el creixement econòmic sectorial futur tindrà cabuda en les previsions del planejament, és a dir, veure com afecta el Pla a cada sector productiu. Per exemple, pel que fa a la indústria s'haurà d'analitzar quanta ocupació hi cabria en el sòl industrial previst i si aquesta ocupació és compatible amb els creixements futurs. En el cas de la construcció, caldrà comprovar si amb els habitatges previstos es podria mantenir el pes del sector, i si no és així si es podrien reconvertir els ocupats en la construcció en ocupats en els serveis i quines necessitats d'espai representaria això. En definitiva, es tracta de mirar si les previsions del Pla en quant a reserva d'espai són suficients per mantenir el creixement econòmic sectorial i, en cas negatiu, simular models que aportin pistes sobre com actuar des de la visió territorial a fi de corregir la tendència.

L'escenari base suposa un creixement de l'ocupació que es resultat dels escenaris de creixement de la població, l'ocupació i l'habitatge del mateix Programa de planejament territorial<sup>16</sup>. Per tal de facilitar l'anàlisi, es fa un agrupament per sectors de la següent manera: sector primari, indústria, energia (tractat com a resta pel seu poc pes), construcció i serveis. Es consideren sectors motors els serveis i, tot i que en menor mesura, la indústria. El punt de partida és la xifra total d'ocupats del 2001, corregida a l'alça amb les dades de l'INSS per evitar la subestimació de l'ocupació en el Cens, i que es reparteix per sectors en base al percentatge sobre el total d'ocupació obtingut en l'anàlisi de l'estructura productiva.

Sota els supòsits de creixement de l'escenari base i la distribució sectorial del 2001 es realitza una prospectiva amb l'horitzó 2026, a partir de la qual s'obtenen els ocupats i la seva assignació per sectors a l'any final per a cada comarca. Si hi ha resultats inconsistents amb la realitat econòmica com, per exemple, si s'està parlant d'un sector madur, o amb una tendència negativa en els darrers anys, o que el seu creixement pot comportar problemes d'insostenibilitat, es proposen escenaris alternatius. Les principals raons per modificar l'escenari de referència són l'aparició d'una certa incoherència amb l'evolució passada del sector i en problemes d'espai-sostenibilitat, és a dir, l'augment proposat en l'ocupació sectorial en l'escenari base no hi cap.

L'objectiu dels escenaris alternatius és la reassignació intersectorial dels llocs de treball generats, de forma que s'assoleixi el total d'ocupats per a l'any 2026 de l'escenari base. Per tant, en aquests escenaris alternatius hi haurà sectors que creixeran més que en el base, uns altres que creixeran menys i la resta que ho farà igual. Els supòsits fets per definir cada escenari alternatiu, que poden variar per a cada sector i per a cada comarca, es basen en l'anàlisi de l'evolució en els darrers anys i en les perspectives, sectorials i comarcals, de creixement a llarg termini.

---

<sup>15</sup> Veure l'apartat 1.

<sup>16</sup> D'aquí en endavant, escenaris demogràfics.



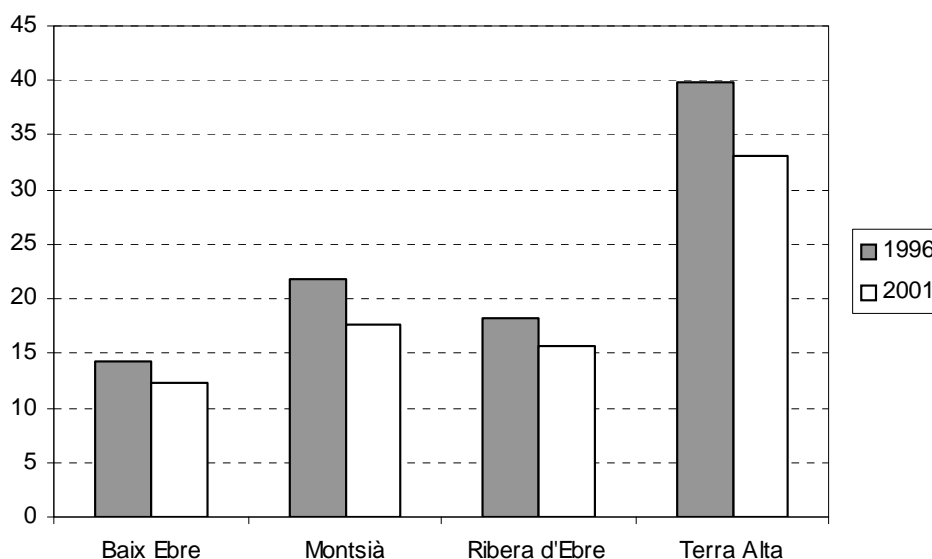
## 5.2. Anàlisi sectorial

A continuació s'explica com han evolucionat els principals sectors de l'economia les Terres de l'Ebre i com s'espera que evolucionin d'aquí a l'any 2026. També es fa referència a la metodologia aplicada per a l'avaluació de cadascun dels sectors<sup>17</sup>.

### 5.2.1. Sector primari

En els darrers anys, el sector primari s'ha caracteritzat per una pèrdua sostinguda de pes, tant en termes de VAB com d'ocupació, però més acusada pel que fa als llocs de treball. Aquest és, per tant, un sector en declivi el que fa pensar que no augmentarà el seu nombre d'ocupats en el futur. A més, és un sector molt madur a Catalunya, ja que la mecanització de les explotacions agràries que s'ha dut a terme en les últimes dècades les ha convertit en menys intensives en treball, fet que ha limitat la necessitat de mà d'obra.

GRÀFIC 5.1. Pes dels ocupats en el sector primari sobre el total (%)



Font: Elaboració pròpia.

De les conclusions de l'estructura productiva de les Terres de l'Ebre pel que fa al sector primari, es pot destacar que ha disminuït considerablement pel que fa a l'ocupació: d'un 22,6% del total d'ocupats l'any 1991 a un 15,4% el 2001, xifra que es situa gairebé tretze punts per sobre de la mitjana catalana. La comarca més agrària de l'àmbit és la Terra Alta, on gairebé un 27% dels seus ocupats treballen en aquest sector, seguida pel Montsià (17,9%), la Ribera d'Ebre (12,8%) i el Baix Ebre (12%).

Mantenir el pes del sector primari en aquestes xifres representaria la creació d'un nombre de nous llocs de treball incompatible amb la tendència a la baixa del sector, per la qual cosa l'escenari alternatiu representaria una lleugera disminució del pes dels treballadors del sector primari, però mantenint el nombre de treballadors en la xifra corresponent a l'any 2001.

<sup>17</sup> Per a una explicació més detallada de la metodologia d'avaluació econòmica consultar: "L'avaluació econòmica de la planificació territorial", Document de Treball no. 34, Institut d'Estudis Territorials.

## 5.2.2. Indústria

En línies generals es pot considerar la indústria com un sector madur dins l'economia catalana, amb una tendència en els últims anys d'una certa disminució dels ocupats industrials en el conjunt de Catalunya.

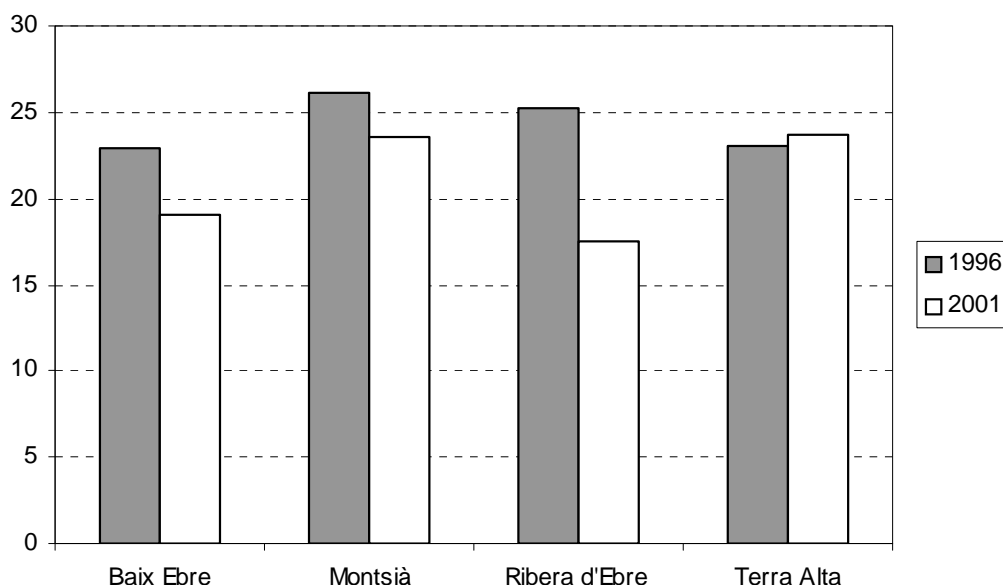
Aquesta evolució del conjunt català amaga, però, certs comportaments diferenciats segons la comarca de què es tracti. Així, mentre a l'àmbit metropolità l'ocupació industrial perd pes, altres territoris en guanyen.

Entre 1991 i 2001 la indústria a les Terres de l'Ebre va veure disminuir el seu pes en l'ocupació des de gairebé el 24% del total fins al 19,1%, retrocés que situa el sector en un nou equilibri pel que fa al seu mercat de treball associat.

Cal ressenyar que la comarca on més ha baixat l'ocupació industrial ha estat a la Ribera d'Ebre, on ha perdut una mica més de nou punts percentuals, però també és on es partia d'una xifra superior (un 27,2% dels ocupats de la comarca el 1991 treballaven en aquest sector).

A totes les comarques de l'àmbit el pes dels ocupats a la indústria és inferior a la mitjana catalana, amb participacions que es situen entre el 17% i el 22%.

GRÀFIC 5.2. Pes dels ocupats en la indústria sobre el total (%)



Font: Elaboració pròpia.

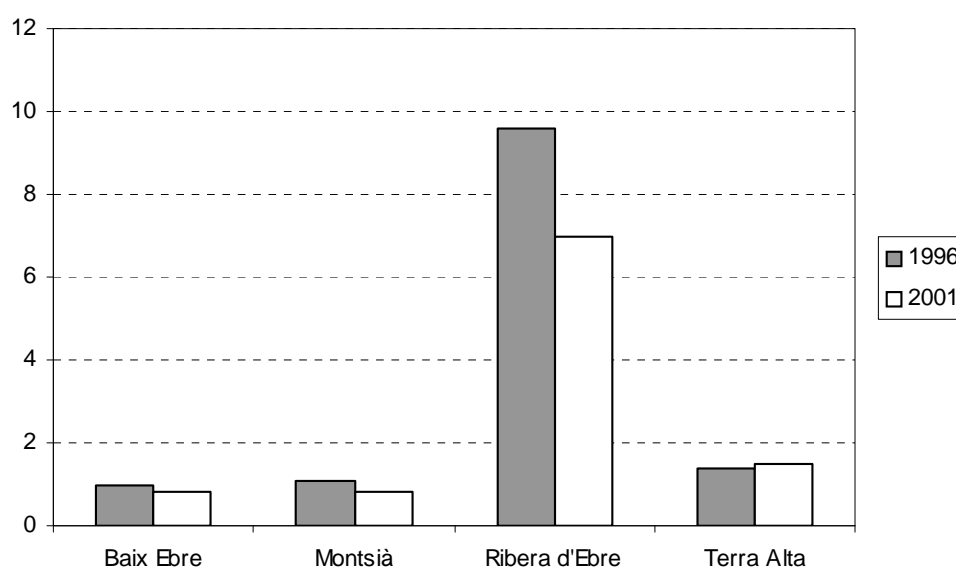
El següent pas de l'avaluació econòmica consisteix en transformar els nous llocs de treball localitzats a la indústria en necessitats de sòl industrial, a fi de comprovar si tindrien cabuda dins les previsions de reserva de sòl que, per a aquest tipus d'activitat, s'ha fet des del planejament.

Per resoldre aquesta equivalència, s'ha considerat que un lloc de treball industrial ocupa 100 m<sup>2</sup> de sostre i que el coeficient d'edificabilitat per passar de sostre a sòl és del 0,45, la qual cosa representaria que en una hectàrea de sòl industrial hi cabrien 45 treballadors d'aquest sector.

### 5.2.3. Energia

La tendència del sector energètic en els darrers anys ha vingut marcada per un augment molt important de la productivitat, com a conseqüència de la mecanització dels processos de producció d'aquest sector i de la important caiguda de l'ocupació. L'energia és un sector cada cop més testimonial en l'estructura productiva catalana, tot i que en determinades comarques pot tenir un pes específic relativament important.

GRÀFIC 5.3. Pes dels ocupats en l'energia sobre el total (%)



Font: Elaboració pròpia.

A les Terres de l'Ebre, el pes d'aquest sector se situa un punt per sobre de la mitjana catalana, i presenta una tendència descendent en el període analitzat. Atès el poc dinamisme de l'energia pel que fa a la creació d'ocupació, se li assigna la mateixa taxa de creixement que al total dels ocupats de la comarca, per tal de mantenir el seu pes en la xifra corresponent a l'any 2001.

Aquí també cal assenyalar els cas especial de la Ribera d'Ebre, que compta amb un sector energètic amb un pes elevat, un 9% l'any 2001, degut a la presència de les centrals d'energia nuclear. En aquest cas, el manteniment del pes d'aquest sector es justifica per aquest fet.

### 5.2.4. Construcció

La construcció ha estat un dels motors de l'economia catalana en el darrer decenni, com en el cas de les Terres de l'Ebre, on destaca un lleu descens del seu pes en l'ocupació l'any 1996 i una important recuperació el 2001, any en què se situa més de tres punts per sobre del valor del 1991 i més de quatre punts per sobre de la mitjana catalana (14,7% i 10,4%, respectivament).

A l'hora d'analitzar d'aquest sector cal tenir en compte les diferències en l'evolució dels ocupats dedicats a obra nova, amb alts i baixos en tenir un comportament més associat a la conjuntura econòmica, i els dedicats a obra civil i rehabilitació, amb una evolució més estable. Per tant, és divideix el sector entre els ocupats del 2001 dedicats a obra

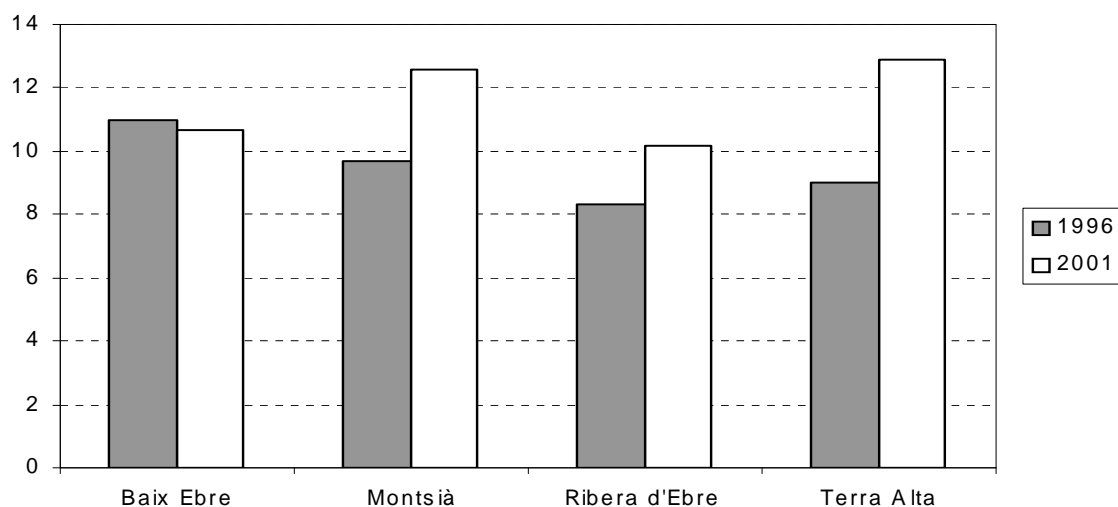
nova, un 60%, i els dedicats a obra civil i rehabilitació, un 40%. Aquests percentatges s'obtenen de les dades d'inversió a Catalunya en els diferents subsectors de la construcció segons la informació facilitada per l'Idescat.

Com a hipòtesi de partida se suposa que es manté constant el pes en ocupació del sector de la construcció, és a dir, el nombre d'ocupats a cada comarca creixeria segons l'escenari base. Atès que l'objectiu principal és comprovar si la reserva de sòl urbanitzable realitzada seria suficient per cobrir la capacitat de sector per a construir habitatges, és necessari transformar l'increment dels ocupats en nova construcció a xifres de construcció de nou habitatge.

Així doncs, utilitzant dades de l'Idescat, es calcula la productivitat (habitatges acabats de nova planta per ocupat) en el quinquenni 1997-2001, que permet estimar el nombre d'habitatges que es farien en els quinquennis futurs. Aquesta nova producció, de la qual es considera que un 10% no es dedica estrictament a habitatge sinó a d'altres usos (per exemple, comerç i oficines), sumada al parc existent permet saber el nombre d'habitatges que s'haurien de fer fins el 2026.

Totes les comarques de l'àmbit, presenten pesos de l'ocupació en aquest sector superiors al 13%, per la qual cosa, en general, els escenaris alternatius representaran una disminució de la construcció fins a nivells similars a la mitjana catalana, o fins a nivells que permetin cobrir la demanda tot i assegurant un pes més sostenible d'aquest sector. També es planteja en alguns casos un canvi de model on hi hagi més pes dels ocupats dedicats a rehabilitació i obra civil que no a la nova construcció, la qual cosa possibilita un ajust més suau del sector.

GRÀFIC 5.4. Pes dels ocupats en la construcció sobre el total (%)



Font: Elaboració pròpia.

En el cas de la construcció també cal transformar els nous habitatges en sòl residencial per tal de poder veure si hi cabrien segons el planejament vigent, equivalència que s'ha fet utilitzant una densitat mitjana de 60 habitatges per hectàrea. A més, també se suposa que el conjunt dels treballadors del sector ocupen una petita part de sòl industrial (10 m<sup>2</sup> de sostre per ocupat), normalment com a magatzem per a l'equipament.

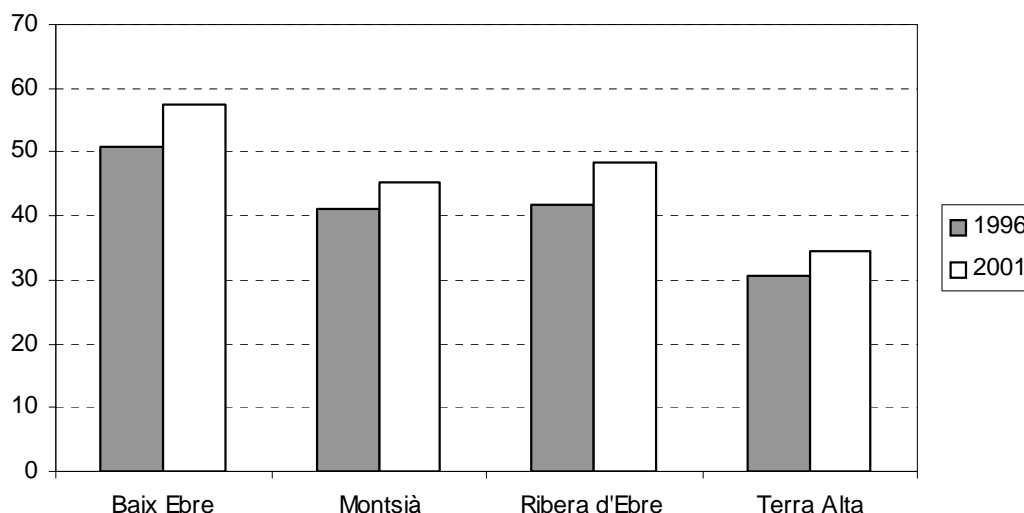
Finalment, cal ressenyar que el model utilitzat prioritza l'assoliment d'objectius al final de l'horitzó de planejament i, per tant, es poden detectar certes febleses en els efectes quinquennals. Concretament, l'ajust d'ocupats dedicats a obra nova és més fort durant el primer quinquenni, quan seria desitjable una caiguda gradual dels mateixos a fi d'assolir un millor encaix dels canvis en les economies comarcals.

### 5.2.5. Serveis

El sector serveis és un dels principals motors econòmics a l'actualitat, ja que absorbeix població ocupada tant del sector agrícola més tradicional com de la indústria i la construcció. El pes de l'ocupació del sector ha mostrat una evolució positiva les Terres de l'Ebre en els darrers anys, i ha assolit un 49,2% del total l'any 2001, percentatge bastant inferior al de la mitjana catalana. Per tant, aquest sector té marge per créixer per sobre de la taxa del conjunt de l'economia, al sumar a l'increment de treballadors del mateix sector aquells que es provindrien dels sectors menys dinàmics.

A totes les comarques hi ha hagut un creixement del pes dels serveis en el total de l'estructura productiva, creixement que s'ha donat de forma gradual. En algunes comarques, com la Terra Alta, el sector serveis podria créixer gràcies a un increment d'un turisme lligat a les experiències eno-gastronòmiques, mentre que a la resta de comarques el creixement vindria donat per l'augment poblacional i pel procés de maduració de les seves economies. També cal esperar un desenvolupament del sector logístic, especialment a la franja litoral gràcies a la presència del port.

GRÀFIC 5.5. Pes dels ocupats en els serveis sobre el total (%)



Font: Elaboració pròpia.

Per tal de preveure les necessitats de sòl per poder desenvolupar les activitats dels serveis, s'ha dividit aquest sector en quatre branques. Segons l'estructura productiva de les Terres de l'Ebre (i seguint també les dades del conjunt de Catalunya) s'ha considerat que les activitats logístiques representen un 10% dels treballadors, les activitats desenvolupades en oficines, un 45%, les de comerç, un 35% i les turístiques, un 10%.

S'ha suposat que el sòl per a activitats logístiques és equiparable a l'industrial, ja que el tipus de sòl que utilitzen un i altre sector són molt semblants, i s'ha considerat que un lloc de treball ocupa 200 m<sup>2</sup> de sostre, amb un coeficient d'edificabilitat del 0,45. També s'ha calculat espai per als treballadors ja existents del sector de la logística, considerant que aquests ocupen 20 m<sup>2</sup> de sostre suplementari cadascun amb una edificabilitat també del 0,45. D'altra banda, se suposa que els llocs de treballs de les activitats terciàries no logístiques, que s'ubiquen en els mateixos edificis que els habitatges, necessiten uns 25 m<sup>2</sup> de sostre, és a dir, a cada habitatge equivalent de 100 m<sup>2</sup> hi cabrien quatre ocupats en aquestes activitats.

## 5.3. Anàlisi comarcal

### 5.3.1. Baix Ebre

Primer de tot, cal recordar que el model V15cat per aquesta comarca preveu un creixement dels seus llocs de treball localitzats per sobre de la mitjana de Catalunya, amb una taxa de creixement relatiu per al període 2001-2026 del 58,87%. D'aquesta manera, es preveu que els llocs de treball augmentin fins als 45.874.

Com a resultat d'aplicar la metodologia plantejada a l'apartat anterior, s'obté per a la comarca del Baix Ebre l'escenari base per al mercat de treball que mostra el quadre 5.1. A continuació s'expliquen les hipòtesis de l'escenari alternatiu proposat per a aquesta comarca de cara a l'estructura ocupacional de l'any 2026.

La tendència a la baixa del pes dels ocupats del sector primari en el període 1996-2001, i el descens del pes dels afiliats al règim general del sector primari en el període 2001-2007<sup>18</sup>, permeten suposar que el pes d'aquest sector continuarà baixant. Per tant, a l'escenari alternatiu es fa la hipòtesis de que el pes del sector primari en termes de llocs de treball localitzats baixaria uns 4,5 punts percentuals al final del període (2026).

Per a aquesta comarca es preveu un creixement industrial important, sobretot si es tenen en compte les iniciatives dins del marc del programa de sòl industrial i activitats econòmiques del DPTOP. Aquestes iniciatives tenen l'objectiu de preparar sòl industrial urbanitzat, en condicions i amb tots els serveis necessaris, per tal d'afavorir la implantació de nova indústria i la renovació de la ja existent dins dels termes municipals. Al Baix Ebre hi ha algunes actuacions ja acabades, com ara l'Estació de Mercaderies (polígon 1) i el Polígon Industrial Catalunya Sud – l'Aldea subsector 1, i altres en procés com per exemple l'Estació Mercaderies (polígons 2 i 3) i el Polígon Industrial Catalunya Sud – l'Aldea subsector 2. Per això, l'escenari alternatiu a un escenari base que representa el manteniment dels pesos dels ocupats als diferents sectors en els seus valors de l'any 2001, proposa un increment del pes del sector industrial a la comarca que l'apropés a la mitjana de les Terres de l'Ebre i a la de Catalunya.

#### QUADRE 5.1. Escenaris. Baix Ebre

##### Escenari base

Taxa de creixement relatiu dels ocupats totals (2001-2026): 58,87%

	Primari	Indústria	Energia	Construcció	Serveis
Ocupats 2001	3.470	5.506	229	3.082	16.590
Ocupats 2026	5.512	8.746	364	4.896	26.356
Pes 2001	12,0%	19,1%	0,8%	10,7%	57,5%

##### Escenari alternatiu

Hipòtesis: La indústria creix en pes per apropar-se a mitjana catalana.  
Baixa el pes del sector primari i el de la construcció

	Primari	Indústria	Energia	Construcció	Serveis
Ocupats 2001	3.470	5.506	229	3.082	16.590
Ocupats 2026	3.470	11.010	364	2.221	28.810
Pes 2001	7,6%	24,0%	0,8%	4,8%	62,8%

Font: Elaboració pròpia.

<sup>18</sup> En aquest cas s'ha utilitzat l'evolució 2001-2007 dels afiliats al règim general de la Seguretat Social, en comptes dels afiliats més els autònoms del període 2001-2008 degut al canvi metodològic que es dona a partir de l'any 2008, on el règim especial agrari per compte propi (que abans es comptava apart) s'integra en el règim especial de treballadors autònoms, el que fa que les dades no siguin exactament comparables.

Com s'explica a la metodologia, la tendència del sector serveis és a incrementar el seu pes econòmic, fet que es pot comprovar al Baix Ebre on s'aprecia en el període 2001-2008 un increment de 3,7 punts percentuals en el pes dels afiliats al règim general de la Seguretat Social i els autònoms.

Per tant, a aquesta comarca la hipòtesis per al sector serveis seria d'un increment del seu pes en termes de llocs de treball localitzats d'uns 5 punts percentuals.

Els supòsits de creixement per al sector de la construcció es basen en què el seu creixement a la mitjana comarcal (escenari base) comportaria un excés d'habitatge nou, que més que quadruplicaria les necessitats previstes pel Programa de Planejament per a la comarca, i que també empitjoraria la ràtio d'habitatge principal, passant del 60% el 2001 al 39% el 2026.

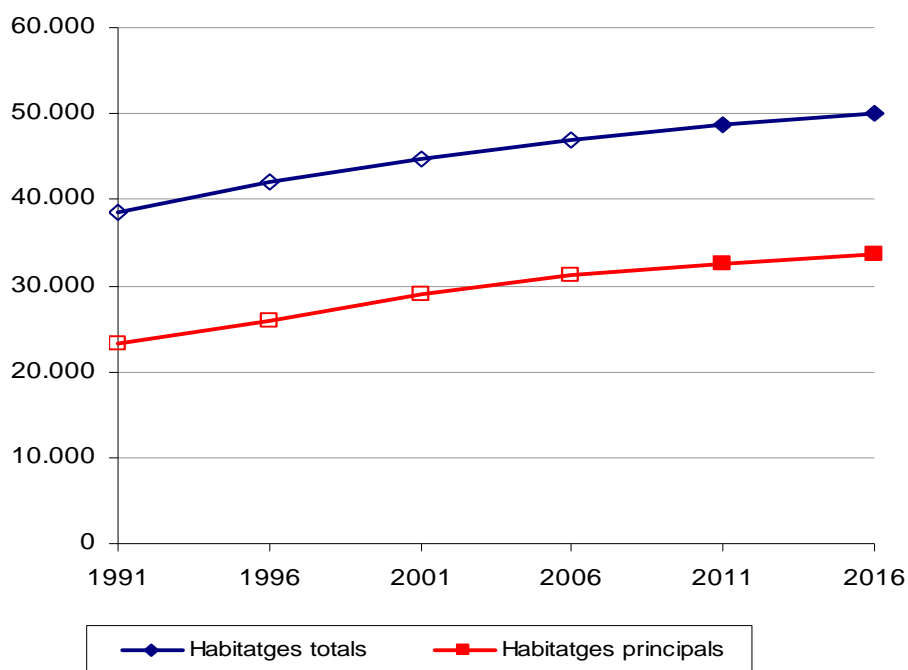
Això fa plantejar un escenari alternatiu on es limita el creixement del sector de la construcció, que baixaria el seu pes en uns 5 punts percentuals.

També es preveu que el subsector de la construcció dedicat a obra nova baixaria la seva participació en el total del sector, mentre que el dedicat a la resta (obra civil i altres) incrementaria la seva participació.

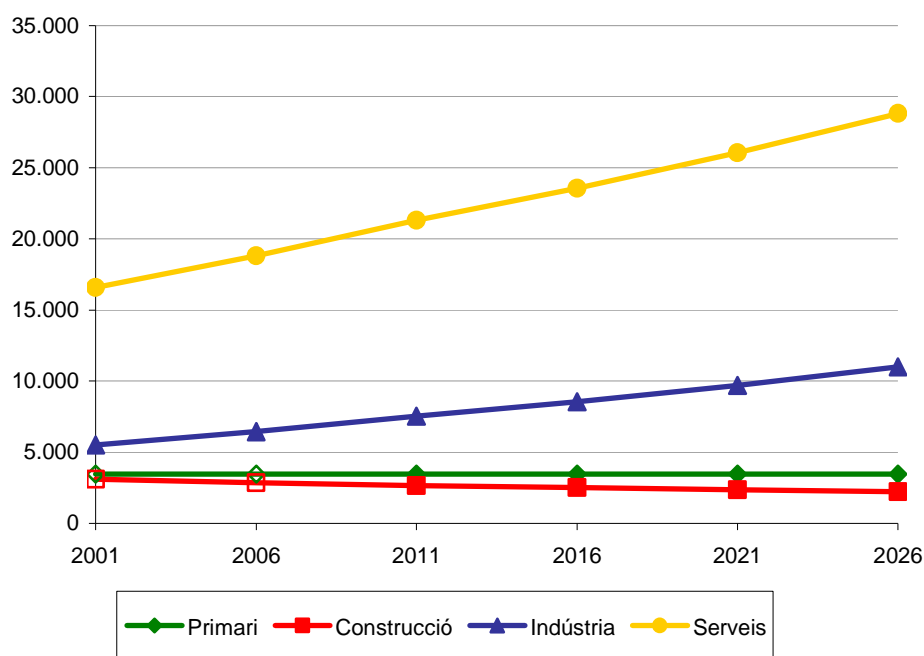
Al limitar el creixement del sector de la construcció s'obtindria un nombre d'habitatges a construir en el període més proper a les necessitats (11.544 enfront a 10.374), i augmentaria la ràtio d'habitatges principals sobre habitatges totals del 60% del 2001 fins al 67% del 2026, xifra que representa una millora considerable.

Finalment, cal assenyalar que la hipòtesi de l'escenari alternatiu per al sector de l'energia és d'un creixement moderat, que permetria a aquest sector mantenir el 2026 el pes sobre el total d'ocupats que tenia l'any 2001.

## GRÀFIC 5.6. Habitatges. Evolució, 1991-2016. Baix Ebre



### GRÀFIC 5.7. Ocupació. Evolució, 2001-2026. Baix Ebre



Font: Elaboració pròpia.

El quadre 5.2 mostra les necessitats de sòl que l'estructura productiva de l'escenari base i l'alternatiu impliquen. Com es pot veure, en l'escenari alternatiu s'aconseguiria un estalvi considerable de sòl de tipus residencial (de 781,3 a 192,4 hectàrees), mentre que augmentarien, respecte l'escenari base, les necessitats de sòl per a activitats terciàries, logístiques i industrials.

### QUADRE 5.2. Necessitats de sòl, 2026. Baix Ebre

	Escenari base (ha)	Escenari alternatiu (ha)
Sòl residencial	781,3	192,4
Sòl activitats terciàries	48,8	61,1
Sòl activitats logístiques	50,8	61,7
Sòl industrial	84,3	134,6
Sòl construcció	4,0	0,0
<b>Total sòl residencial + terciari</b>	<b>830,1</b>	<b>253,5</b>
<b>Total sòl industrial + logística + construcció</b>	<b>139,1</b>	<b>196,2</b>
<b>Necessitats de sòl</b>	<b>969,2</b>	<b>449,7</b>

Font: Elaboració pròpia.



Amb les hipòtesis de consum de sòl explicades a l'apartat d'anàlisi sectorial, s'obté que el sector terciari necessitaria, en l'escenari alternatiu proposat, 61,1 hectàrees en l'horitzó temporal del pla. Degut a la hipòtesis d'augment del pes del sector industrial en l'escenari alternatiu, les necessitats de nou sòl industrial també augmentarien de les 84,3 hectàrees de l'escenari base a les 134,6 hectàrees de l'alternatiu. Cal dir que d'aquestes hectàrees, 122,3 correspondrien als nous llocs de treball que es crearien amb l'augment del sector, i les restants a la necessitat d'espai de les indústries ja existents. Les activitats logístiques també veurien augmentar la seva necessitat de sòl a l'escenari alternatiu respecte a l'escenari base en unes 11 hectàrees. En canvi, les activitats econòmiques relacionades amb el sector de la construcció no generarien necessitat de sòl nou en l'escenari alternatiu, degut a la disminució de pes del sector.

En total el Baix Ebre necessitaria, en l'escenari alternatiu proposat, 449,7 hectàrees de sòl d'activitat econòmica i residencial. Cal recordar que aquest escenari és un escenari de màxims, en el sentit en què es proposa un augment del pes del sector industrial, un dels sectors més demandants de sòl.

### 5.3.2. Montsià

Aquesta comarca de la franja litoral de les Terres de l'Ebre creixeria segons el model V-15 CAT per sobre de la mitjana catalana i de la resta de comarques de l'àmbit. Aquest creixement es preveia del 1,88% per la primera dècada, i del 1,50% del 2011 fins al 2026.

De les conclusions de la estructura productiva del Montsià pel que fa al sector primari, es pot destacar que ha disminuït pel que fa a l'ocupació: d'un 22% del total d'ocupats l'any 1996 al 17,7% el 2001, pes molt més elevat que la mitjana de Catalunya.

Ara bé, tenint en compte la tendència del sector primari a Catalunya, s'ha plantejat un escenari alternatiu que implicaria el manteniment del nombre de treballadors agrícoles en la xifra corresponent a l'any 2001. Això representa que s'hauria de reajustar el sector i els treballadors que no s'ocuparien al sector primari haurien trobar cabuda en altres sectors de l'estructura productiva, com ara la indústria i els serveis.

#### QUADRE 5.3. Escenaris. Montsià

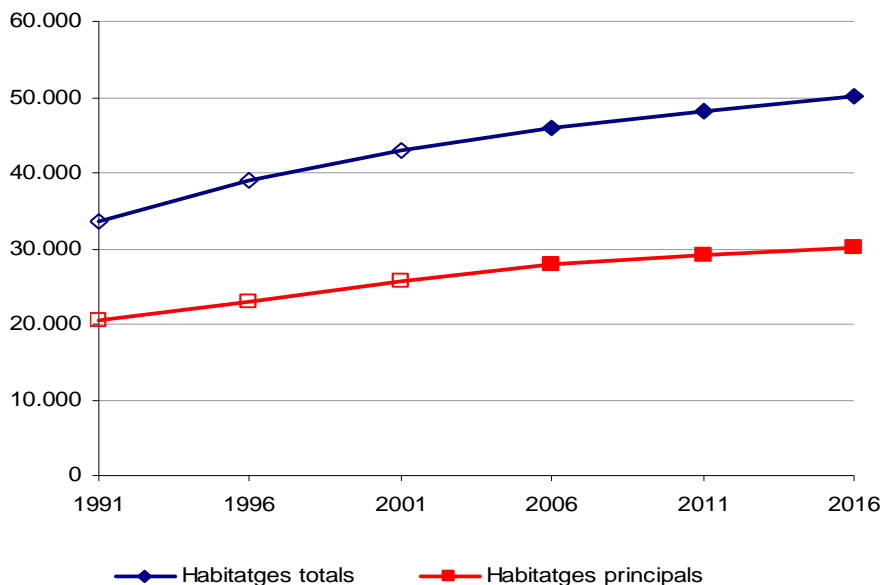
Escenari base					
Taxa de creixement relatiu dels ocupats totals (2001-2026): 50%					
	Primari	Indústria	Energia	Construcció	Serveis
Ocupats 2001	4.595	5.610	216	3.558	11.694
Ocupats 2026	6.922	8.451	325	5.361	17.618
Pes 2026	17,9%	21,9%	0,8%	13,9%	45,6%
Escenari alternatiu					
Hipòtesis:	El nombre de treballadors de l'agricultura es manté constant El rendiment del parc d'habitatges principals es manté El sector serveis i indústria augmenten				
	Primari	Indústria	Energia	Construcció	Serveis
Ocupats 2001	4.595	5.610	216	3.558	11.694
Ocupats 2026	4.595	9.809	325	2.694	21.255
Pes 2026	11,9%	25,4%	0,8%	7,0%	55,0%

Font: Elaboració pròpia.

Els dos sectors motors d'aquesta comarca son l'industrial i el de serveis, i segons les hipòtesis formulades, seguirien creixent a un ritme mes elevat que en l'escenari base.

En termes de pes en el total d'ocupats, la indústria representaria el 25,4% l'any 2026, és a dir, 3,5 punts percentuals més. Pel que fa al serveis, el pes augmentaria 9,4 punts percentuals, per situar-se en un 55% del total comarcal.

GRÀFIC 5.8. Habitatges. Evolució, 1991-2016. Montsià



Font: Elaboració pròpia.

El factor limitant d'aquesta comarca es la construcció, ja que segons l'escenari base, el pes dels ocupats d'aquesta comarca en aquest sector se situaria a l'horitzó 2026 en un 13,9%, xifra que representaria un total de 5.361 llocs de treball.

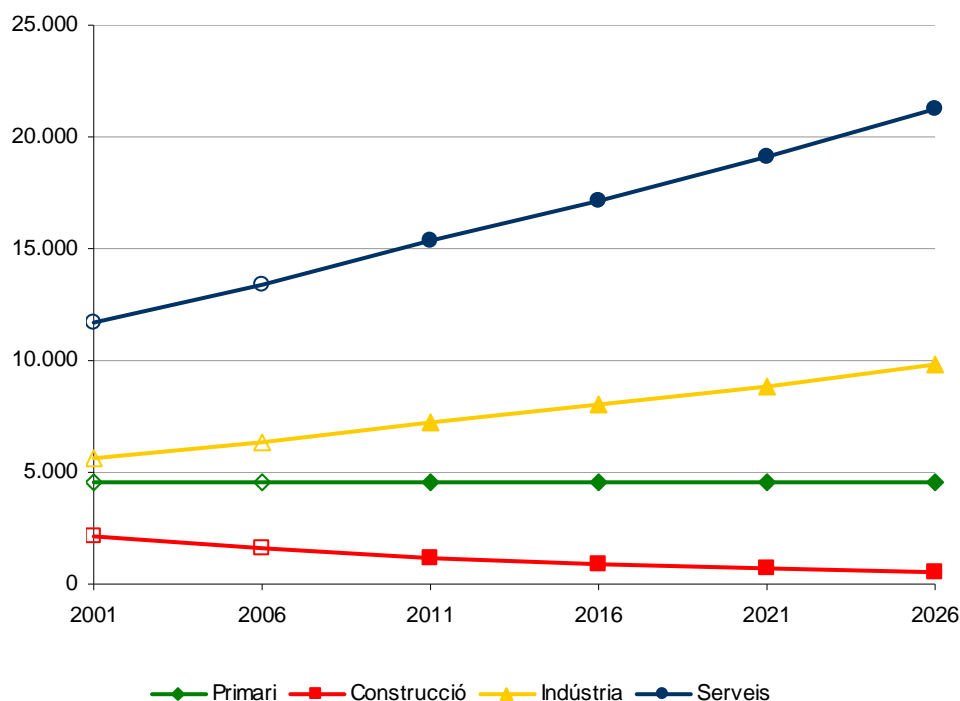
Aquests treballadors amb una productivitat per treballador del subsector de la nova construcció (60% del total) molt elevada, produirien 46.879 habitatges., dada que se situa molt per sobre de les necessitats previstes per a aquesta comarca (9.822).

Això implicaria, també, una caiguda molt forta del rendiment del parc que passaria del 61% al 39%.

L'escenari alternatiu proposa mantenir el rendiment del parc al voltant del 61%, la qual cosa representa una davallada dels llocs de treball localitzats en la nova construcció. La resta del sector (obra civil, rehabilitació) seguiria creixent a la mitjana de la comarca.

En conjunt, el sector de la construcció perdria 6,9 punts percentuals en termes de pes dels ocupats, és a dir, més de 2.600 treballadors que es repartirien entre els dos sectors motors de la comarca.

## GRÀFIC 5.9. Ocupació. Evolució, 2001-2026. Montsià



Font: Elaboració pròpia.

Les necessitats de sòl per a la comarca del Montsià serien dues vegades menors a l'escenari alternatiu que les requerides a l'escenari base, tal i com es pot veure al quadre 5.4. Això és degut a que la major part de les necessitats serien de sòl residencial. Així, de les 781,3 hectàrees de sòl residencial s'arribaria a un total de 273,7 hectàrees. En canvi, les necessitats de sòl per a activitats terciàries, logístiques i industrials augmentarien, ja que aquests sectors es consideren els motors de la economia comarcal.

## QUADRE 5.4. Necessitats de sòl, 2026. Montsià

	Escenari base (ha)	Escenari alternatiu (ha)
Sòl residencial	781,3	273,7
Sòl activitats terciàries	29,6	47,8
Sòl activitats logístiques	49,7	65,9
Sòl industrial	11,9	14,9
Sòl construcció	4,0	0,0
<b>Total sòl residencial + terciari</b>	<b>810,9</b>	<b>321,5</b>
<b>Total sòl industrial + logística + construcció</b>	<b>65,6</b>	<b>80,8</b>
<b>Necessitats de sòl</b>	<b>876,5</b>	<b>402,3</b>

Font: Elaboració pròpia.

En total, el Montsià necessitaria, en l'escenari alternatiu proposat, 402,3 hectàrees de sòl d'activitat econòmica i residencial.

### 5.3.3. Ribera d'Ebre

L'evolució sectorial de la Ribera d'Ebre durant la darrera dècada del segle passat va venir marcada per una progressiva terciarització de la seva economia, amb una important pèrdua de pes del sector industrial i del primari.

En aquest context es realitzen les hipòtesis sobre les possibles variacions de l'estructura productiva de cara a l'any 2026. Partint d'un escenari base que suposa el manteniment futur de l'estructura productiva es proposa un escenari alternatiu en el qual s'incorpora, a més a més, un reajustament en el sector de la construcció.

#### QUADRE 5.5. Escenaris. Ribera d'Ebre

Escenari base						
Taxa de creixement anual dels ocupats en cada sector					2001/2010	1,25%
					2011/2026	1,00%
	Primari	Indústria	Energia	Construcció	Serveis	
Ocupats 2001	1.200	1.562	816	887	4.212	
Ocupats 2026	1.578	2.053	1.073	1.166	5.537	
Pes 2026	13,8%	18,0%	9,4%	10,2%	48,5%	
Escenari alternatiu						
Hipòtesis:	El nombre de treballadors del sector primari es manté constant La construcció disminueix pes i el percentatge d'ocupats dedicats a obra nova és del 30%. Els serveis augmenten en pes i nombre de treballadors					
	Primari	Indústria	Energia	Construcció	Serveis	
Ocupats 2001	1.200	1.562	816	887	4.212	
Ocupats 2026	1.200	2.053	1.073	887	6.193	
Pes 2026	10,5%	18,0%	9,4%	7,8%	54,3%	

Font: Elaboració pròpia.

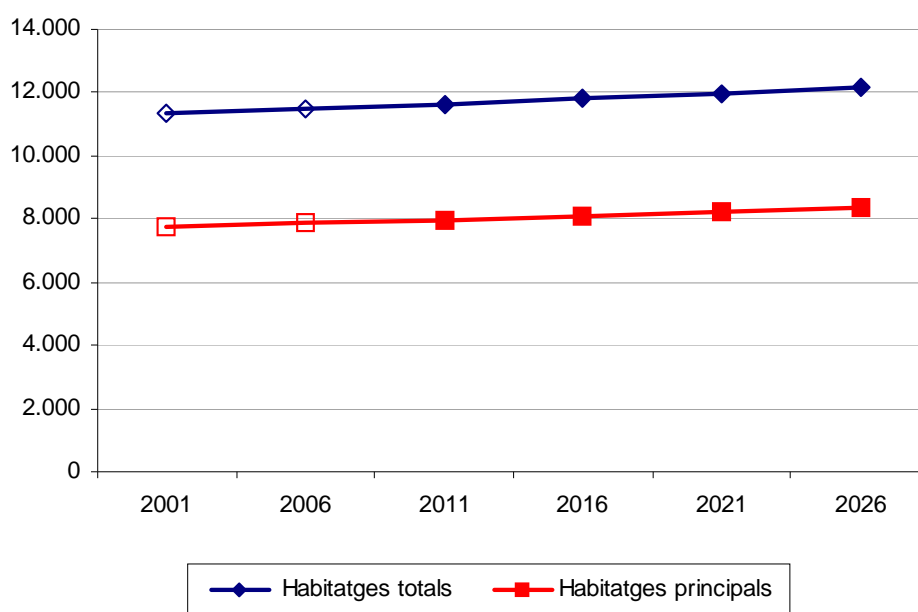
La nova estructura econòmica proposada per l'escenari alternatiu suposa un paper encara important del sector primari dins l'economia de la comarca tot i no créixer en nombre total d'ocupats en l'horitzó 2026. Aquest fet significaria una caiguda del pes del sector en termes d'ocupació des del 13,8% del 2001 fins al 10,5% de l'any 2026. De la mateixa manera que ha succeït en el darrer decenni del segle XX, aquest procés aniria acompanyat d'un increment del seu pes en termes de VAB.

Pel que fa al sector industrial, tot i la progressiva caiguda dels darrers anys és factible pensar en una certa reindustrialització de la regió. El pes actual en termes d'ocupació de la indústria s'ha situat al voltant de la mitjana de l'economia catalana si tenim en compte també l'important sector energètic de la comarca. Davant de l'actual situació de crisi hi ha la possibilitat que esdevingui novament un paper rellevant com motor de l'economia. Per aquest motiu es suposa que el seu pes dins de l'economia comarcal continuarà sent del 18% en termes d'ocupats l'any 2026.

La Ribera d'Ebre presenta una peculiaritat i és que es tracta de la comarca amb un pes relatiu més elevat del sector de l'energia de tot el territori català. Aquest, concretament, ocupava gairebé les mateixes persones que el sector de la construcció l'any 2001 i aportava vora del 50% del VAB de tota la comarca. Es tracta doncs d'un dels veritables sectors motors d'aquest territori.

El sector de la construcció, en canvi, ha tingut una aportació decreixent en termes de VAB i, reforçat per l'actual situació de crisi del mateix, es proposa un manteniment del nombre d'ocupats del sector. Si es mantingués el pes actual del sector s'assolirien uns nivells de construcció d'habitatge molt per sobre de les necessitats de demanda previstes pels models de creixement demogràfic del programa de planejament. A més a més, cauria dràsticament l'aprofitament del parc d'habitatge per a ús com a vivenda principal des del 68% que hi havia l'any 2001 fins al 56% en l'horitzó 2026.

GRÀFIC 5.10. Habitatges. Evolució, 2001-2026. Ribera d'Ebre



Font: Elaboració pròpia.

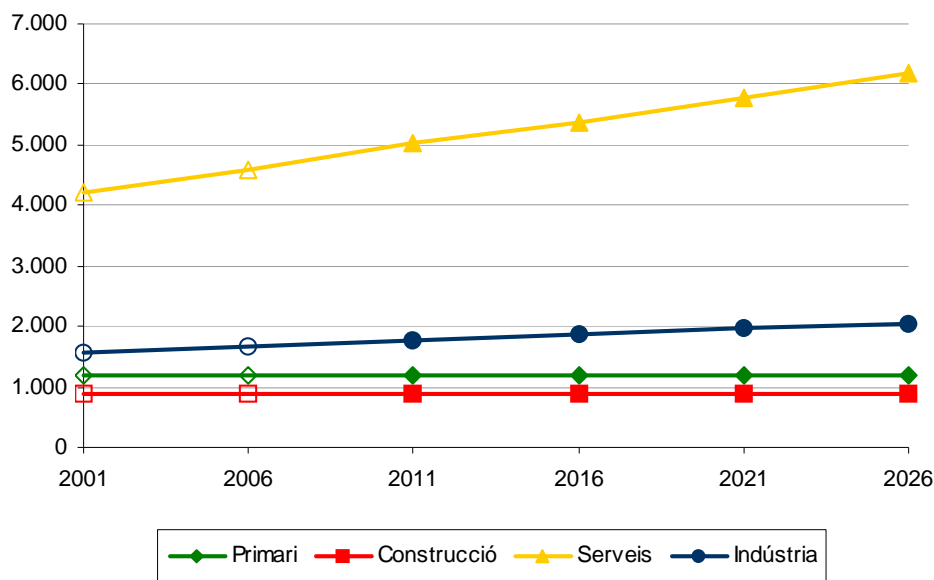
Per aquests motius s'han fet els supòsits de no creixement de la ocupació en el sector de la construcció, fet que motiva la caiguda del pes del mateix fins al 7,8%, i d'una transformació interna del mateix de forma que un percentatge major de treballadors, concretament fins al 70%, es dediquin a tasques de rehabilitació.

Aquest escenari alternatiu permetria la construcció d'uns 800 nous habitatges i el manteniment del rendiment del parc sempre que una part molt important de l'obra nova és dedicada a primera residència. Aquest fet no sembla massa inversemblant ja que hi ha projectada una ARE a Móra d'Ebre que preveu la construcció d'unes 650 vivendes aproximadament.

Un escenari amb uns sectors primari i de la construcció menys importants implica que l'últim gran sector, el dels serveis, experimenti un creixement dels ocupats per sobre de la mitjana de la comarca, concretament d'un 1,77% anual pel primer decenni i de l'1,41% anual per la resta del període.

En conseqüència, el terciari passaria de representar una mica més del 48,5% l'any 2001 fins a un 54,3% l'any 2026.

GRÀFIC 5.11. Ocupació. Evolució, 2001-2026. Ribera d'Ebre



Font: Elaboració pròpia.

En darrer lloc, s'han calculat les necessitats de sòl derivades dels dos escenaris estudiats.

Tal i com es pot comprovar al quadre 5.6, les modificacions estructurals del model alternatiu comportarien uns requeriments d'espai menors donada, principalment, la caiguda d'hectàrees necessàries per l'edificació residencial.

Tot i l'augment per a activitats terciàries i logístiques que es deriven de l'estructura productiva prevista per a l'any 2026 en l'escenari alternatiu aquestes serien inferiors a la caiguda abans esmentada.

QUADRE 5.6. Necessitats de sòl, 2026. Ribera d'Ebre

	Escenari base (ha)	Escenari alternatiu (ha)
Sòl residencial	31,2	13,5
Sòl activitats terciàries	14,5	21,8
Sòl activitats logístiques	8,0	11,9
Sòl industrial	12,3	12,3
Sòl construcció	0,7	0,0
<b>Total sòl residencial + terciari</b>	<b>45,8</b>	<b>35,3</b>
<b>Total sòl industrial + logística + construcció</b>	<b>20,9</b>	<b>24,2</b>
<b>Necessitats de sòl</b>	<b>66,7</b>	<b>59,44</b>

Font: Elaboració pròpia.

### 5.3.4. Terra Alta

Els escenaris demogràfics preveuen que aquesta comarca creixi a la mitjana catalana, és a dir, a 1,25% i l'1% entre 2001 i 2026.

En aquest context, tots els sectors econòmics haurien de créixer a aquest mateix ritme i, per tant, el total de 6.520 treballadors s'haurien de distribuir en l'estructura productiva d'igual forma que ho feien l'any 2001.

S'ha volgut però, establir un escenari de creixement de l'ocupació alternatiu que corregís alguns problemes que es plantejarien si es mantingués l'estructura productiva en la distribució sectorial del 2001.

En primer lloc, s'ha identificat un pes excessiu del sector de la construcció, amb uns nivells de construcció d'habitatges que superen en més de 10 vegades la demanda prevista pels models de creixement demogràfic del programa de planejament.

D'altra banda, es considera que el sector industrial té encara marge per a un cert creixement, especialment si es té en compte que la indústria agroalimentària, lligada a l'oli i el vi, pot ser un subsector en expansió.

Per últim, una major orientació cap al turisme com a activitat complementària fan pensar que els serveis podrien créixer en l'horitzó plantejat.

#### QUADRE 5.7. Escenaris. Terra Alta

Escenari base					
Taxa de creixement relatiu dels ocupats totals: 31%					
	Primari	Indústria	Energia	Construcció	Serveis
Ocupats 2001	1.409	1.178	25	639	1.709
Ocupats 2026	1.852	1.549	33	840	2.246
Pes 2026	28,4%	23,8%	0,5%	12,9%	34,5%
Escenari alternatiu					
Hipòtesis:	El nombre de treballadors del sector primari es manté constant La construcció disminueix pes La indústria i els serveis augmenten en pes i nombre de treballadors				
	Primari	Indústria	Energia	Construcció	Serveis
Ocupats 2001	1.409	1.178	25	639	1.709
Ocupats 2026	1.409	1.708	33	461	2.909
Pes 2026	21,6%	26,2%	0,5%	7,1%	44,6%

Font: Elaboració pròpia.

L'escenari alternatiu plantejat proposa, en primer lloc el manteniment del nombre d'ocupats del sector primari. La Terra Alta és la comarca més rural de Terres de l'Ebre, amb una producció i paisatge agrícola important que podria ajudar a mantenir l'ocupació en termes absoluts, tot i que això representi una lleugera disminució del pes del sector, que de fet ja s'ha observat en el quinquenni 2001-2006.

El sector energètic és gairebé irrellevant a la comarca, per la qual cosa un manteniment del seu pes (0,5%) sembla plausible.

L'escenari alternatiu vol comprovar, en canvi, si una baixada del pes del sector de la construcció permetria encara cobrir les necessitats d'habitatge principal establertes al model V15 CAT. Segons aquest model, entre 2001 i 2026 es necessitaran 90 habitatges principals a la comarca.

Com s'ha dit, el pes de la construcció segons l'escenari base representa sobrepassar aquesta demanda, ja que si es mantingués el pes al 12,9% es generarien 1.250 habitatges nous.

Si la construcció baixés al 7%, s'aconseguiria un doble objectiu: d'una banda es cobriren les necessitats d'habitatge i, de l'altra, es reduiria un sector que les dades recents mostren en retrocés.

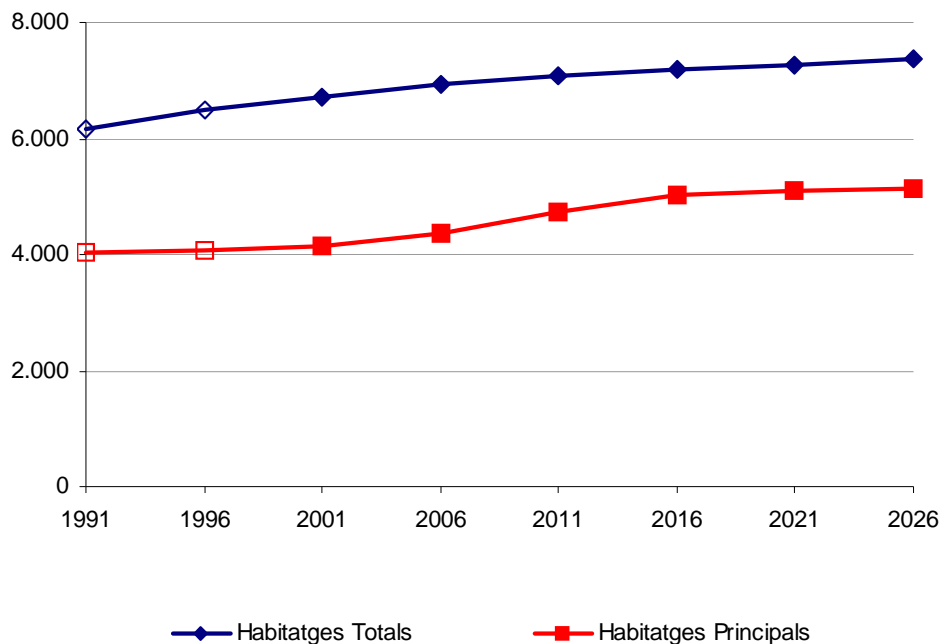
També s'aconseguiria millorar la ràtio d'habitatges principals que en l'escenari alternatiu passaria a ser del 70%, mentre que a l'escenari base empitjorava fins arribar al 53%.

Amb un pes de la construcció a l'escenari alternatiu del 7% es construirien 630 habitatges en el període de vigència del Pla.

Cal dir que, en la hipòtesi de la desacceleració del sector construcció, s'ha diferenciat entre el subsector de la construcció dedicat a la rehabilitació i l'obra civil i el de la construcció d'obra nova.

S'ha limitat el creixement d'aquest últim, mentre que el dedicat a la rehabilitació creix a la mitjana comarcal, la qual cosa permet la millora de la ràtio de principals esmentada abans.

GRÀFIC 5.12. Habitatges. Evolució, 1991-2016. Terra Alta



Font: Elaboració pròpia.

Com ja s'ha esmentat, el sector industrial té també marge per a un creixement de l'ocupació superior a la mitjana.

Tot i que les dades recents fins el 2007 mostren una petita pèrdua de l'ocupació en el sector, l'aposta de la comarca per la indústria agroalimentària i la davallada del sector de la construcció fan pensar en un possible augment de la indústria.



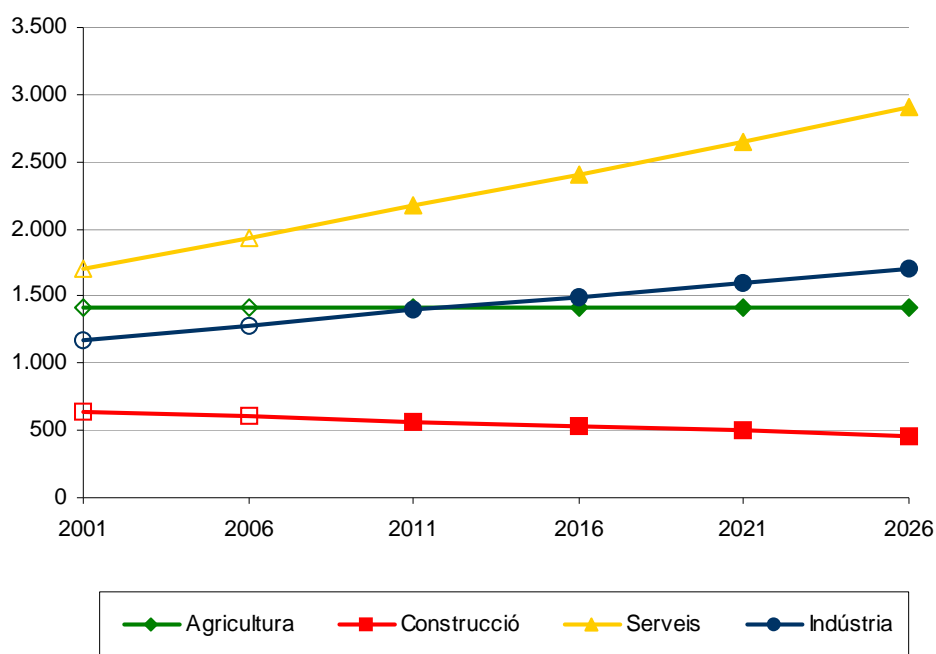
Així, es preveu un pes del 26,2% l'any 2026, que representaria quasi tres punts més que l'any 2001.

Per últim, el sector serveis també podria ser un dels beneficiats de la desacceleració del sector de la nova construcció, ja que la maduració de qualsevol economia porta a un augment d'aquest sector.

Aquesta comarca parteix d'un pes del terciari molt inferior a la mitjana catalana, la qual cosa, junt amb una aposta pel turisme, fan pensar que podria créixer i acollir treballadors provinents de la davallada del sector constructiu.

Els serveis tindrien un pes del 45% l'any 2026 segons aquesta hipòtesi.

GRÀFIC 5.13. Ocupació. Evolució, 2001-2026. Terra Alta



Font: Elaboració pròpia.

Per últim, s'han calculat les necessitats de sòl que tant l'escenari base com l'alternatiu suposen. Com es veu al quadre 4.8, tots dos presenten en total unes necessitats similars de sòl, al voltant de les 37 hectàrees.

Tot i això, la distribució de les mateixes canvia substancialment: l'escenari base consumiria molt més sòl residencial que no pas l'alternatiu, representant aquest doncs una situació més sostenible, i complint amb les necessitats del Pla.

L'escenari alternatiu, en canvi, seria més demandant de sòl per a activitats terciàries i logístiques, fet que coincideix amb algunes de les propostes del Pla de les Terres de l'Ebre.

L'escenari alternatiu també resultaria més extensiu en sòl industrial i, en canvi, no plantejaria necessitats de sòl per a les activitats relacionades amb la construcció (magatzems, etc).

## QUADRE 5.8. Necessitats de sòl, 2026. Terra Alta

---

	Escenari base (ha)	Escenari alternatiu (ha)
Sòl residencial	20,8	10,5
Sòl activitats terciàries	2,7	6,0
Sòl activitats logístiques	3,2	6,1
Sòl industrial	10,9	14,7
Sòl construcció	0,3	0,0
<b>Total sòl residencial + terciari</b>	<b>23,5</b>	<b>16,5</b>
<b>Total sòl industrial + logística + construcció</b>	<b>14,4</b>	<b>20,8</b>
<b>Necessitats de sòl</b>	<b>37,9</b>	<b>37,3</b>

Font: Elaboració pròpia.

---

## 6. El cost de les actuacions territorials prioritàries

### 6.1. Introducció

En aquest apartat es comenten les inversions públiques associades al Pla, com també el seu finançament, que correspondrà, bàsicament, a la Generalitat de Catalunya a través dels diferents departaments i al Ministeri de Foment del govern central pel que fa a infraestructures de la seva competència.

La inversió pública, especialment la dedicada a infraestructures de mobilitat i transport, és fonamental per a garantir el desenvolupament econòmic de qualsevol territori, ja que facilita el moviment de mercaderies i treballadors.

A més, tota inversió pública, però encara més l'associada al planejament territorial, té un efecte de catalitzador de projectes d'iniciativa privada que esdevenen més rendibles amb la millora de l'estoc de capital d'una determinada àrea.

De totes maneres, aquest estudi prescindeix de la valoració i anàlisi de la inversió privada, ateses les dificultats que presenta a l'hora de la seva quantificació, i se centra en especificar el cost de les actuacions prioritàries que s'hauran de finançar amb diners públics.

D'altra banda, cal assenyalar que en aquesta anàlisi no s'ha establert la distribució anual de la inversió per a cada una de les actuacions, sinó que s'ha optat per reflectir el seu cost total en el període de vigència del Pla (2006-2026), atès que l'important d'una actuació és que s'executi dins d'aquest període i no tant quanta despesa representa cada any.

A més, no és fàcil programar amb encert una inversió en una anualitat determinada, ja que sovint les restriccions pressupostàries conjunturals o els canvis de prioritats alteren les actuacions i la inversió que s'hi destina, fet que es reflectiria de manera negativa si el seguiment de l'aplicació del Pla es fonamentés en la comparació de la despesa programada en un any concret i l'efectivament realitzada.

Aquest apartat s'estructura de la següent manera: primer, es detalla la inversió destinada a infraestructures de mobilitat i transport, la part més important, tant quantitativament com pels seus efectes sobre l'economia.

A continuació, es comenten les inversions públiques destinades a desenvolupaments urbanístics, que es concreten en polítiques d'habitatge protegit i de promoció d'activitats econòmiques relacionades amb el turisme, com també les destinades a la protecció dels espais oberts i el paisatge.

Finalment, s'analitza la coherència financera del conjunt d'actuacions, és a dir, si l'evolució econòmica possibilita la generació dels recursos suficients per a finançar les necessitats d'inversió que comporta el Pla.

## 6.2. Infraestructures de mobilitat i transport

El Pla preveu una sèrie d'actuacions en infraestructures de comunicació per al període 2007-2026, que inclouen la construcció i millora de carreteres, de ferrocarrils i d'infraestructures aeroportuàries.

El finançament d'aquestes actuacions es reparteix entre l'Estat i la Generalitat tenint en compte la titularitat de les infraestructures i la col·laboració entre administracions.

El quadre 6.1. resumeix les diferents actuacions del Pla segon el tipus de xarxa, amb la indicació de la inversió prevista<sup>19</sup>.

Els objectius, en termes generals, d'aquestes actuacions són millorar la capacitat i el condicionament de la xarxa viària bàsica existent, mitjançant desdoblaments amb variants dels nuclis, millorar la intermodalitat del transport de viatgers per tren i per carretera, i afavorir els sistemes portuari, aeroportuari i logístic.

La inversió total prevista al Pla, per al període esmentat, se situa en gairebé 2.635 milions d'euros.

### QUADRE 6.1. Actuacions proposades. Terres de l'Ebre

	Inversió (M€)
<b>Actuacions viàries</b>	<b>1524,73</b>
Autopistes i autovies	280,81
Actuacions en vies estructurants primàries	763,21
Vies estructurants secundàries	165,50
Vies integrades	315,21
<b>Actuacions ferroviàries</b>	<b>961,85</b>
Línies d'altres prestacions	660,00
Línies convencionals	281,65
Línia de tren-tramvia (estudis)	0,20
Estacions de viatgers i terminal de mercaderies	20,00
<b>Actuacions al sistema portuari</b>	<b>80,00</b>
<b>Actuacions al sistema aeroportuari</b>	<b>34,60</b>
<b>Actuacions al sistema logístic</b>	<b>32,67</b>
<b>Total</b>	<b>2.633,85</b>

Font: Elaboració pròpia.

Totes aquestes actuacions representen una millora de l'accessibilitat de les Terres de l'Ebre, i demostren també una aposta per la millora de les comunicacions amb transport públic, concretament amb ferrocarril.

Tot això permet acostar-se més a una xarxa integrada, multimodal i transversal, que concep les infraestructures d'una manera més global.

<sup>19</sup> El llistat detallat de les actuacions en infraestructures de mobilitat i transport es troba a l'annex 1.

### 6.3. Desenvolupament urbanístic

El desenvolupament urbanístic associat al Pla inclou actuacions de creixement urbanístic o de reforma. Evidentment, la majoria d'aquestes actuacions, com per exemple les promocions d'habitatge, representaran una inversió de caràcter eminentment privat, la qual, com s'ha comentat anteriorment, no es quantifica en aquest estudi.

De totes maneres, el paper del sector públic també és important en aquest tipus d'actuacions, i es pot materialitzar o bé a través de la provisió de sòl urbanitzat per a les promocions de nova construcció, o de les polítiques públiques sectorials, com ara les que fan referència a actuacions en habitatge públic.

Ateses les actuals exigències de la legislació urbanística per a la provisió de sòl per a habitatge de protecció pública (sòl corresponent al 20% del sostre que es qualifiqui per a l'ús residencial de nova planta, més un 10% afegit per als municipis de més de 10.000 habitants i capitals de comarca i un 10% més corresponent a la reserva que afegeix el Decret llei 1/2007, de mesures urgents en matèria urbanística) s'estima que un 28%<sup>20</sup> del total dels habitatges que es construiran poden ser sotmesos a algun règim de protecció pública.

A efectes de previsions d'inversió pública, s'estima, així mateix, que la meitat d'aquests habitatges seran promoguts per l'Administració Pública, en especial la Generalitat de Catalunya i els ajuntaments. L'altra meitat dels habitatges de protecció pública es pot suposar que seran construïts per promotors privats en sòl reservat per a aquest destinació.

El quadre 6.2 mostra la quantificació dels habitatges de protecció i d'iniciativa públiques que resulten del supòsit esmentat aplicat als escenaris d'increment d'habitatges principals que el Pla pren com a referència, suposant també que la proporció de construcció d'habitatge de segona residència serà la que manté les proporcions actuals entre habitatges principals i secundaris a la comarca. Per tal de valorar la despesa pública en habitatge protegit, s'ha considerat l'import mitjà dels ajuts de finançament protegit establerts al Decret 13/2010, del Pla per al dret a l'habitatge del 2009-2012.

#### QUADRE 6.2. Habitatges de protecció pública. Terres de l'Ebre

	Nombre	Percentatge
Habitatges totals*	33.558	
Habitatges principals*	20.286	60% (dels totals)
Habitatges de protecció pública	9.396	46% (dels principals)
<i>De promoció privada</i>	4.698	23% (dels principals)
<i>De promoció pública</i>	4.698	23% (dels principals)
Import (milions €)	744,77	

\* Xifres basades en les projeccions d'habitatge del Model V15CAT (descomptat el creixement negatiu projectat a la comarca de Ribera d'Ebre)

Font: Elaboració pròpia.

Com es pot observar, suposant la construcció de 9.396 nous habitatges protegits a l'àmbit, un 46% de les primeres residències, el cost final d'aquesta actuació es situaria gairebé sobre els 745 milions d'euros.

D'aquesta quantitat, la Generalitat en recuperaria una bona part a través de la venda dels habitatges i només els ajuts a habitatges protegits en règim especial, que representen un part molt petita, serien a fons perdut<sup>21</sup>.

<sup>20</sup> Aquesta xifra sobreestima el percentatge de promoció de vivenda protegida que reflecteixen les dades reals pels primers anys del 2000 però la seva finalitat és establir un sostre màxim de necessitats de finançament i veure si aquest serà sostenible donades les hipòtesis de creixement futur de l'economia.

<sup>21</sup> En el Pla de l'habitatge 2002-2005 els habitatges en règim especial representaven un 7,7% del total d'habitatges protegits, i l'import dels ajuts a aquest tipus d'habitatge un 5,2% del total.

## 6.4. Protecció sectorial dels espais oberts i del paisatge

Es comenta a continuació la valoració econòmica de les actuacions del Pla territorial de les Terres de l'Ebre, finançades amb recursos públics, referents a la restauració i millora del paisatge i a actuacions de gestió i manteniment dels espais naturals.

Una de les principals premisses per al planejament i ordenació dels espais oberts és la necessitat de revalorització del sòl no urbanitzable. L'abandonament de l'activitat agro-forestal i l'absència de noves funcions per a l'espai no construït, obliguen a assumir una protecció activa del sòl no urbanitzable. Aquesta protecció, aparentment costosa en termes dels recursos financers que se li han de dedicar, no ho és tant si es té en compte que la protecció dels espais oberts és fonamental per evitar erosionar de manera substancial el paisatge i el sòl, un dels principals valors per aspirar en el futur a un turisme de major qualitat, i per protegir el sòl d'us agropecuari.

El planejament urbanístic, en els municipis que en tenen, li atorga diferents restriccions i graus de protecció al sòl amb la condició de no urbanitzable. En aquest sentit, la legislació sectorial defineix diferents figures de protecció territorial per a la preservació de la biodiversitat i els valors naturals que hostatja. Concretament, la Llei 12/1985 ordena el desenvolupament del Pla d'espais d'interès natural de Catalunya (PEIN), i crea quatre modalitats d'espais naturals de protecció especial (ENPE) amb criteris de protecció més restrictius pel seu alt valor científic, ecològic, cultural, educatiu, paisatgístic i/o recreatiu: els parcs nacionals, els paratges naturals d'interès nacional, els parcs naturals i les reserves naturals integrals i parcials. Aquests dos últims conceptes conformen el que s'ha denominat "altres ENPEs", representats a les Terres de l'Ebre pel Parc natural dels Ports, el Parc natural del delta de l'Ebre i les reserves naturals parcials de l'Illa de Sapinya i Punta de la Banya, entre d'altres.

D'altra banda, la Directiva 92/43/CEE de la Unió Europea crea la Xarxa d'Espais Natura 2000 (XN2000) per a la conservació dels hàbitats naturals, i per garantir el manteniment (o el restabliment) en un estat de conservació favorable dels hàbitats de les espècies en la seva àrea de distribució natural dins el territori de la UE. Cal esmentar que aquesta Directiva també preveu el cofinançament entre la UE i els estats membres per garantir la conservació dels hàbitats i les espècies prioritàries. Dins de la Xarxa Natural de les Terres de l'Ebre existeixen els espais de la Xarxa Natura 2000 designats com a ZEPA (Zones Especials de Protecció per a les Aus), com per exemple el Delta de l'Ebre, i els LIC (Llocs d'Interès Comunitari), com per exemple el Barranc de Santes Creus.

El sòl no urbanitzable de protecció especial que estableix el Pla ocupa 216.340,9 hectàrees, on hi ha un total de 20 espais inclosos en el PEIN, que sumen una superfície de 114.885 hectàrees, la qual cosa representa el 34,7% del territori de l'àmbit. Cada tipus de protecció té associat un cost diferent, el qual inclou tota la gestió, és a dir, la inversió, el manteniment, la despesa corrent i de personal destinat als espais (excepte el personal de Serveis Centrals i el dels Serveis Territorials). Per tant, si es multiplica el cost anual associat a cada tipus de protecció per les hectàrees corresponents, s'obté el cost total anual, que multiplicat per 20 anys proporciona una xifra aproximada de quant costarà la protecció dels espais oberts i del paisatge prevista pel Pla, que ascendeix a 256,4 milions d'euros<sup>22</sup>.

### QUADRE 6.3. Cost anual de la protecció dels espais oberts. Terres de l'Ebre

	Superfície (ha)	Cost anual unitari (€/ha)	Cost anual total (milers €)
ENPEs	42.722	165	7.049
PEIN+XN2000	72.163	80	5.773
<b>Total espais oberts protegits</b>	<b>114.885</b>		<b>12.822</b>

Font: Elaboració pròpia en base a dades del DMAH i del Pla territorial de les Terres de l'Ebre.

<sup>22</sup> Les dades de cost per hectàrea dels diferents tipus de sòl protegit corresponen a xifres facilitades pel Departament de Medi Ambient i Habitatge (DMAH).

Com s'observa al quadre 6.3, el cost total anual per protegir els espais oberts de les Terres de l'Ebre se situa a prop dels 12,8 milions d'euros. Més del 50% d'aquest cost resulta de la protecció dels ENPEs, ja que si bé aquests espais representen el 37% del total del sòl protegit (ENPEs+PEIN+XN200), el seu cost de manteniment és el doble del cost de manteniment de les zones PEIN i Xarxa Natura 2000. L'altre gran component dels costos de protecció, amb el 45% del total, es deriva de la categoria PEIN i XN2000 (80 € anuals per hectàrea).

#### QUADRE 6.4. Cost anual de la protecció dels espais oberts (milers d'euros). Comarques

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre
ENPEs	2.950	2.572	34	1.493	7.049
PEIN+XN2000	1.638	1.115	1.860	1.160	5.773
<b>Total espais oberts protegits</b>	<b>4.588</b>	<b>3.687</b>	<b>1.894</b>	<b>2.654</b>	<b>12.822</b>

Font: Elaboració pròpia en base a dades del DMAH i del Pla territorial de les Terres de l'Ebre.

Pel que fa a la distribució comarcal dels costos, la conservació dels espais oberts del Baix Ebre representen el 36% del cost total anual, ja que en conjunt concentren un percentatge similar del sòl protegit a les Terres de l'Ebre. La segueixen en importància les comarques del Montsià (28,8%), la Terra Alta (20,7%) i, finalment amb una importància relativa menor, la Ribera d'Ebre (14,8%), que tenen menys hectàrees protegides i d'un tipus d'espais dels menys costosos. Dels conceptes més costosos de protegir cal destacar els ENPEs del Baix Ebre i del Montsià i el PEIN i Xarxa Natura 2000 de la Ribera d'Ebre (quadre 6.4).

La major part dels espais ENPEs de les Terres de l'Ebre es troben al Baix Ebre (41,8% del total d'ENPEs de l'àmbit), mentre que la major part del PEIN i la Xarxa Natura 2000 es troben a la Ribera d'Ebre (32,2% del total de PEIN+XN2000 de l'àmbit) (quadre 6.5).

#### QUADRE 6.5. Superfície dels espais oberts protegits (hectàrees). Comarques

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre
ENPEs	17.878	15.589	206	9.050	42.722
PEIN+XN2000	20.474	13.937	23.246	14.505	72.163
<b>Total espais oberts protegits</b>	<b>38.351</b>	<b>29.526</b>	<b>23.452</b>	<b>23.556</b>	<b>114.885</b>

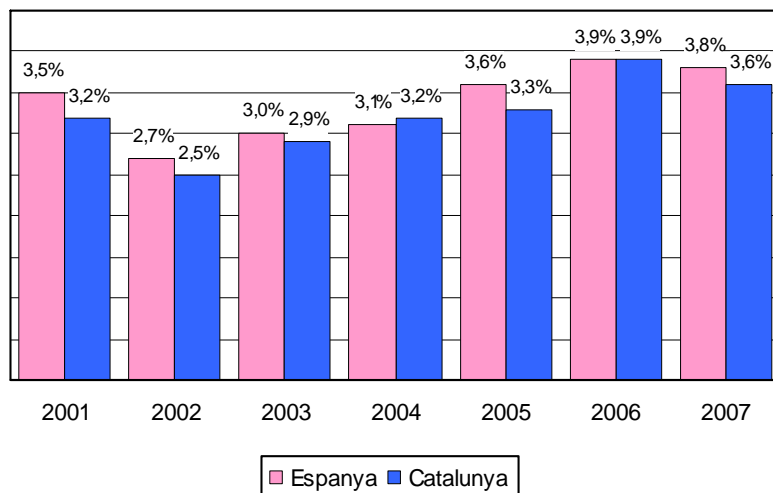
Font: Elaboració pròpia en base a dades del DMAH i del Pla territorial de les Terres de l'Ebre.

## 6.5 Marc financer

Per valorar les possibilitats de l'economia per assolir els nivells d'inversió pública en infraestructures necessaris per implementar el Pla, és a dir, per analitzar la coherència financera del conjunt d'actuacions, cal tenir present l'evolució històrica d'algunes variables de l'economia catalana, com ara el producte interior brut (PIB), la formació bruta de capital (FBK), i la inversió pública, especialment la dedicada a infraestructures.

Segons dades de l'Idescat, el PIB català durant el període 2001-2007 ha mantingut un important ritme de creixement, lleugerament inferior a la mitjana espanyola a excepció de l'any 2004, on va ser superior, i de l'any 2006, en què van tenir la mateixa taxa. Fins ara, la primera dècada del segle XXI ha mostrat la fortalesa de l'economia catalana amb creixements anuals iguals o superiors al 2,5%, i amb taxes per sobre del 3,5% els dos darrers anys.

GRÀFIC 6.1. Creixement del PIB, 2001-2007. Espanya i Catalunya



Font: Elaboració pròpia.

D'altra banda, l'evolució de la formació bruta de capital presenta uns resultats força positius ja que manté un creixement molt destacable, al qual estan col·laborant tant la inversió en construcció com la inversió en béns d'equipament, que registra per quart any consecutiu un avanç molt important, especialment notori el 2005 i el 2006. Malgrat això, cal destacar que l'evolució de la formació bruta de capital pateix a partir de l'any 2007 l'efecte de la crisi immobiliària, i es comencen a fer paleses les conseqüències del deteriorament del clima econòmic en la inversió en béns d'equipament<sup>23</sup>. L'evolució del pes de la formació bruta de capital sobre el PIB a Catalunya mostra una tendència positiva des del 1995, fluctuant entre un 24% i un 28%.

Particularment, a efectes del planejament territorial és important analitzar com ha evolucionat la inversió pública en infraestructures, que ha tingut un creixement superior al 100% durant el període 2000-2006, segons dades del Departament de Política Territorial i Obres Públiques i que inclouen tant la despesa realitzada per aquest departament com la del Ministeri de Foment. La inversió pública en infraestructures a Catalunya representa a l'any 2006 un 1,9% del PIB, percentatge que ha anat evolucionant a l'alça durant tot el període fins el 2006, any en el qual ha disminuït lleugerament en relació l'any anterior<sup>24</sup>.

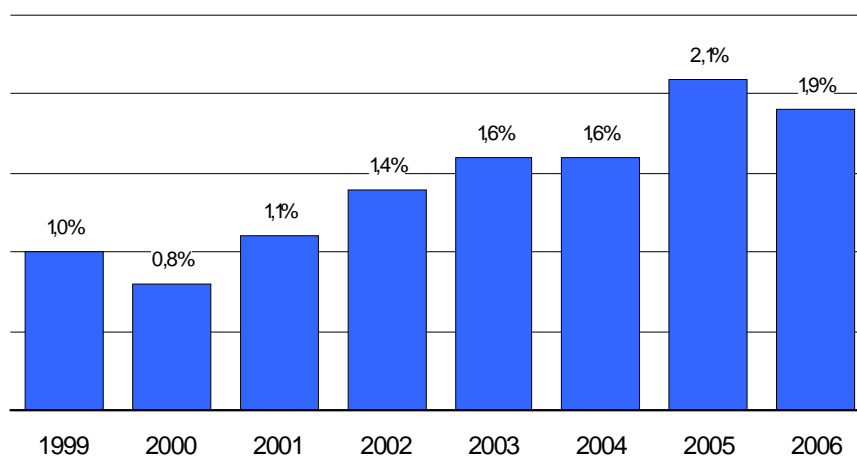
<sup>23</sup> Departament d'Economia i Finances (2007 i 2008).

<sup>24</sup> Departament de Política Territorial i Obres Públiques (2008). Les dades es refereixen a la inversió realitzada pel mateix Departament i el Ministeri de Foment en infraestructures.



Les inversions en infraestructures resulten primordials per a una economia, ja que faciliten el flux de recursos, mercaderies i persones. Estudis empírics referent a aquest tema han obtingut unes taxes de retorn per a la inversió pública en infraestructures que se situen entre el 19% i el 117%. De fet, un estudi realitzat per a Espanya sobre els efectes de la inversió pública en infraestructures en l'estructura de costos de les indústries, ha conclòs que aquella és un instrument molt important per millorar la competitivitat a través de la reducció dels costos de producció<sup>25</sup>. La importància de la inversió pública en infraestructures es reforça encara més si es té en compte que l'augment de la competitivitat és un tema preocupant en els últims anys. Espanya, malgrat estar entre les principals economies del món, segueix estancada en l'índex de competitivitat que elabora cada any el Fòrum Econòmic Mundial (WEF), situant-se en el lloc 28 en l'última presentació d'aquest índex.

GRÀFIC 6.2. Inversió pública en infraestructures, 1999-2006. Percentatge sobre el PIB. Catalunya



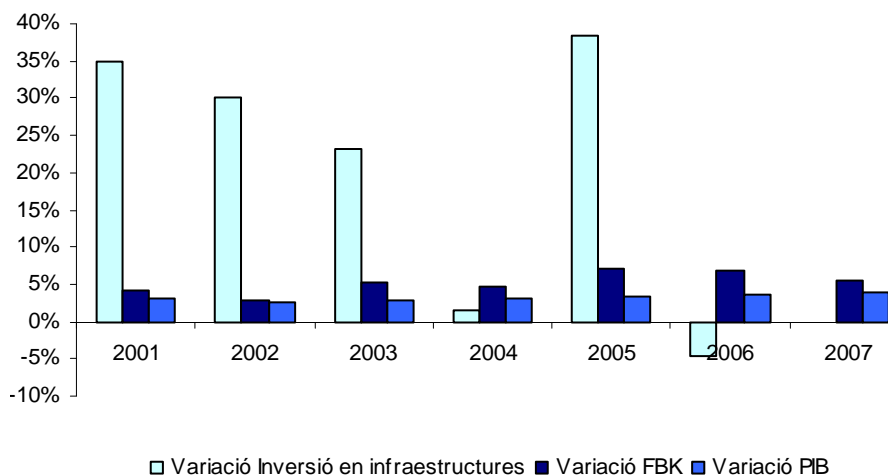
Font: Elaboració pròpia.

Si en paral·lel a l'evolució econòmica general s'analitza l'evolució de la formació bruta de capital i de la inversió pública en infraestructures en el període 2001-2006, s'observa com aquesta última té importants variacions interanuals de signe positiu a excepció de l'últim any, mentre que tant la formació bruta de capital com el PIB, que presentaven taxes de creixement amb una tendència positiva, comencen a alentir-se a partir de l'any 2006 com a conseqüència dels primers símptomes de la desacceleració de l'economia nacional. Encara que aquest estudi no inclou les inversions privades en infraestructures, és important assenyalar aquí que aquestes es centren, gairebé exclusivament, en les concessions d'autopistes i que la seva evolució es caracteritza per presentar fortes oscil·lacions interanuals.

Dins de les hipòtesis principals per valorar la disponibilitat de recursos per a inversió en infraestructures econòmiques, es troben les realitzades sobre el creixement futur del PIB. En aquest informe s'utilitzen per als anys 2008 i 2009 les previsions macroeconòmiques fetes per a Catalunya pel Departament d'Economia i Finances (març 2009). És a dir, s'adoptà un creixement anual del 0,7% i del -3,2% per als anys 2008 i 2009, respectivament. Per a l'any 2010 s'aplicarà un creixement del 2,4%, segons la previsió de l'escenari baix de l'Idescat i per a la resta del període (2011-2026), s'extrapolarà aquesta última taxa de creixement. Aquest supòsit de creixement del PIB està en línia amb les previsions del PITC 2006-2026 on s'adoptà un creixement anual del 3% per al període 2002-2016 i del 2% per al 2016 fins a 2026. D'altra banda, per al percentatge del PIB que es destinarà a infraestructures els pròxims anys s'ha utilitzat la mitjana del període 2002-2006, que és d'un 1,72%.

<sup>25</sup> Aviés et al. (2001).

GRÀFIC 6.3. Variació d'inversions reals, formació bruta de capital (FBK) i producte interior brut (PIB), 2001-2007. Catalunya



Font: Elaboració pròpia.

Al quadre 6.7 es resumeixen els valors finals de recursos disponibles a Catalunya per al període 2007-2026 obtenint-se un total de 77.303 milions d'euros<sup>26</sup>. D'altra banda, a la quadre 6.6 resumeix el total dels costos de les actuacions del Pla territorial de les Terres de l'Ebre per al període 2007-2026 que s'eleva a uns 3.635 milions d'euros.

Pel que fa a les infraestructures, el cost total de les actuacions s'estima en uns 2.634 milions d'euros pel període 2007-2026 el que representa un 3,4% del total de recursos disponibles per a Catalunya en aquest període. Aquest percentatge es troba per sobre del pes del VAB de les Terres de l'Ebre en el total del VAB català.

QUADRE 6.6. Cost total de les actuacions del Pla territorial de les Terres de l'Ebre, 2007-2026

ACTUACIONS 2007-2026	COST TOTAL (milions d'euros)
Infraestructures viàries	1.524,73
Infraestructures ferroviàries	961,85
Altres sistemes	147,27
Habitatges de protecció pública	744,77
Conservació, manteniment i gestió dels espais oberts	256,40
<b>Total</b>	<b>3.635,02</b>
VAB Terres de l'Ebre 2001	2.307,8
VAB Terres de l'Ebre / VAB CATALUNYA 2001	2,11%

Font: Elaboració pròpia.

<sup>26</sup> En estudis econòmics i financers de plans anteriors s'han inclòs també els fons provinents de la UE, els quals ara no es consideren ja que, segons el nou Marc Estratègic Nacional de Referència per al període 2007-2013, Catalunya no es troba dintre de les regions destinatàries d'inversió de l'eix d'actuacions no. 4 (transport i energia).

D'aquesta anàlisi es desprèn, que el cost total de les actuacions que es proposen al pla, es troba dins dels recursos disponibles a l'economia catalana per inversions en infraestructures públiques durant el període de referència del Pla. Per tant es pot concloure que les inversions derivades de les propostes del Pla s'ajusten plenament a les possibilitats de l'economia en el període considerat.

#### QUADRE 6.7. Recursos públics disponibles per a infraestructures, 2001-2026. Catalunya

	Creixement del PIB (1)	PIB (1)	Inversió en Infraestructures (2)	Recursos públics disponibles	Recursos públics disponibles cumulats
	Percentatge	Milions d'euros	% s/ PIB	Milions d'euros	Milions d'euros
2001	3,4%	128.643	1,10%	1.415	1.415
2002	2,6%	137.308	1,40%	1.922	3.337
2003	3,3%	147.282	1,60%	2.357	5.694
2004	3,7%	158.191	1,60%	2.531	8.225
2005	3,3%	169.995	2,10%	3.570	<b>11.795</b>
2006	3,8%	183.906	1,90%	3.494	15.289
2007	3,6%	196.537	1,72%	3.380	18.669
2008	0,7%	204.128	1,72%	3.511	22.181
2009	-4,1%	195.759	1,72%	3.367	25.548
2010	-0,5%	194.780	1,72%	3.350	<b>28.898</b>
2011	2,0%	198.676	1,72%	3.417	32.315
2012	2,0%	202.649	1,72%	3.486	35.801
2013	2,0%	206.702	1,72%	3.555	39.356
2014	2,0%	210.836	1,72%	3.626	42.982
2015	2,0%	215.053	1,72%	3.699	<b>46.681</b>
2016	2,0%	219.354	1,72%	3.773	50.454
2017	2,0%	223.741	1,72%	3.848	54.302
2018	2,0%	228.216	1,72%	3.925	58.228
2019	2,0%	232.780	1,72%	4.004	62.231
2020	2,0%	237.436	1,72%	4.084	<b>66.315</b>
2021	2,0%	242.184	1,72%	4.166	70.481
2022	2,0%	247.028	1,72%	4.249	74.730
2023	2,0%	251.969	1,72%	4.334	79.064
2024	2,0%	257.008	1,72%	4.421	83.484
2025	2,0%	262.148	1,72%	4.509	<b>87.993</b>
2026	2,0%	267.391	1,72%	4.599	92.592

**Total recursos disponibles acumulats 2007-2026**

**77.303**

(1) Les dades de PIB del període 2001-2008 corresponen al PIB harmonitzat en base 2000 (Idescat). A partir del 2009 el PIB es calcula en base a les hipòtesis de creixement.

(2) Per al període 2001-2006 són dades d'inversió efectivament realitzada. Per a la resta d'anys s'utilitza la mitjana d'aquest valor en el període 2002-2006.



# Annex

## Cost desglossat de les propostes d'infraestructures de mobilitat i transport



XARXA VIÀRIA		Condicionament (km)	Nou traçat (km)	Cost projecte / estudi informatiu (M€)	Inversió (M€)	A càrrec de
<b>Autopistes i autovies</b>						
<b>Nova autovia A-7 (tram la Jana - l'Hospitalet de l'Infant)</b>					250,81	
A-7	Subtram la Jana - el Perelló		43,38	173,69		MIFO
	Subtram el Perelló - l'Hospitalet de l'Infant	6,55	10,10	77,12		MIFO
<b>Nou enllaç Amposta sud a l'autopista AP-7</b>						
AP-7	Enllaç Amposta sud				30,00	MIFO
<b>Vies estructurants primàries</b>						
<b>Eix de l'Ebre (tram port d'Alcanar - límit amb Terres de Lleida)</b>						
N-340	Desdoblament port d'Alcanar - Sant Carles de la Ràpita	4,56	7,43		48,03	GENCAT
	Desdoblament Sant Carles de la Ràpita - Amposta		20,30	122,50	122,50	MIFO
	Tram límit amb Terres de Lleida - enllaç Raval de Jesús	70,13			224,41	GENCAT
C-12	Variant de Tortosa i Roquetes		6,53	76,22	76,22	GENCAT
	Variant d'Amposta		11,54	122,50	122,50	GENCAT
<b>N-420: Variant de Gandesa i Corbera d'Ebre</b>						
N-420	Variant de Gandesa		4,51		11,28	MIFO
	Variant de Corbera d'Ebre		3,92		9,80	MIFO
<b>N-340: Variant de l'Aldea</b>						
N-340	Variant de l'Aldea		8,25	36,69	36,69	MIFO
<b>C-43: Variant sud de Gandesa</b>						
C-43	Variant sud de Gandesa		4,02		10,04	GENCAT
<b>C-12b: Condicionament, inclosa la variant d'Ascó</b>						
C-12b	Variant d'Ascó		3,64		9,10	GENCAT
	Condicionament C-12b	6,60			11,87	GENCAT
<b>C-44: Condicionament del tram Móra la Nova - l'Hospitalet de l'Infant</b>						
C-44	Móra la Nova - l'Hospitalet de l'Infant	12,15			21,87	GENCAT
<b>TV-3454: Condicionament del tram Amposta - Deltebre</b>						
TV-3454	Condicionament Amposta - Deltebre	8,94			16,10	GENCAT
<b>Condicionament de l'eix Alcanar - Ulldecona - la Sénia</b>						
TP-3318	TP-3318 Condicionament Alcanar - Ulldecona	7,00			12,60	GENCAT
TP-3319	TP-3319 Travessia d'Ulldecona	2,50			4,50	GENCAT
TV-3314	TV-3314 Enllaç nova autovia A-7 - Ulldecona	4,00	2,00		12,20	GENCAT
TP-3311	TP-3311 Condicionament la Sénia - enllaç nova autovia A-7	7,50			13,50	GENCAT
<b>Vies estructurants secundàries</b>						
<b>Condicionament de l'itinerari Gandesa - Bot - Horta de Sant Joan, incloses les variants de Bot i d'Horta de Sant Joan</b>						
	TV-3531 Condicionament Gandesa - Bot	7,33			13,19	GENCAT
TV-3531 / T-334 / T-362	Variant de Bot		2,94		7,35	GENCAT
	T-334 Condicionament Bot - Horta Sant Joan	7,18			12,92	GENCAT
	T-334 Variant d'Horta de Sant Joan		2,43		6,08	GENCAT
<b>T-350 / T-344: Variant de Masdenverge</b>						
T-350 / T-344	Variant de Masdenverge		1,92		4,80	GENCAT

**Condicionament de l'itinerari Vinallop - Ulldecona, inclosa la variant de Vinallop**

T-331	Condicionament Vinallop - Santa Bàrbara	6,14		19,60	19,60	GENCAT
	Condicionament Santa Bàrbara - Ulldecona	13,76			24,77	GENCAT

**Nova via de connexió entre la nova autovia A-7 i la carretera N-340 entre l'Aldea i Camarles**

Connexió A-7 / N-340	Connexió l'Aldea - Camarles	1,75	0,83		5,21	MIFO
----------------------	-----------------------------	------	------	--	------	------

**Condicionament de l'itinerari Sant Carles de la Ràpita - Deltebre (TV-3406 i TV-3404)**

TV-3406 / / TV-3404	Sant Carles de la Ràpita - Deltebre	16,38	2,41		35,51	GENCAT
---------------------	-------------------------------------	-------	------	--	-------	--------

**Nou itinerari Riba-roja d'Ebre - la Granja d'Escarp - Mequinçà**

	Nova carretera Riba-roja d'Ebre - la Granja d'Escarp		12,10		30,25	GENCAT
--	--	--	-------	--	-------	--------

**Noves vies d'accés als aeròdroms d'Arnes i la Ribera d'Ebre**

TV-7231: Condicionament de l'itinerari Vilalba dels Arcs - la Pobla de Massaluca

TV-7231	Condicionament Vilalba dels Arcs - la Pobla de Massaluca	10,22		3,48	3,48	GENCAT
---------	--	-------	--	------	------	--------

**Vies integrades**
**N-230c: Variant del Pinell de Brai**

N-230c	Variant del Pinell del Brai		0,79		1,96	GENCAT / ADM. LOCALS
--------	-----------------------------	--	------	--	------	----------------------

**T-324: Variant de Benissanet**

T-324	T-324 Móra d'Ebre - Miravet: variant de Benissanet		1,61		4,03	GENCAT
-------	--	--	------	--	------	--------

**T-346: Condicionament del tram de Santa Bàrbara a Mas de Barberans**

		9,56	1,53		21,04	GENCAT
--	--	------	------	--	-------	--------

**Condicionament de l'itinerari Vinebre - la Palma d'Ebre**

		18,16			32,69	GENCAT / ADM. LOCALS
--	--	-------	--	--	-------	----------------------

**Condicionament de l'itinerari la Fatarella - Riba-roja d'Ebre**

		12,01			21,62	GENCAT / ADM. LOCALS
--	--	-------	--	--	-------	----------------------

**TV-7333: Condicionament del tram la Fatarella - Vilalba dels Arcs**

		8,02			14,43	GENCAT / ADM. LOCALS
--	--	------	--	--	-------	----------------------

**TV-7331: Condicionament del tram la Fatarella - les Camposines**

		5,94			10,69	GENCAT / ADM. LOCALS
--	--	------	--	--	-------	----------------------

**T-733: Condicionament del tram Ascó - la Fatarella**

		10,54			18,97	GENCAT / ADM. LOCALS
--	--	-------	--	--	-------	----------------------

**TV-7232: Condicionament del tram Vilalba dels Arcs - Batea**

		9,20			16,56	GENCAT / ADM. LOCALS
--	--	------	--	--	-------	----------------------

**Condicionament itinerari Garcia - Darmós**

		4,38			7,88	GENCAT/ADM. LOCALS
--	--	------	--	--	------	--------------------

**Nou pont sobre el riu Ebre a Tortosa**

		0,86		20,47	20,47	GENCAT / ADM. LOCALS
--	--	------	--	-------	-------	----------------------

**T-301: Condicionament del tram Tortosa - Tivenys, inclosa la variant de Bitem**

		10,12	0,62		19,75	GENCAT / ADM. LOCALS
--	--	-------	------	--	-------	----------------------

**Anell viari del delta de l'Ebre**

		38,23	4,45		79,93	GENCAT
--	--	-------	------	--	-------	--------

**Condicionament de la connexió de les carreteres N-230c i T-324 amb la N-420 pel coll de Peçols**

		3,80	0,35		7,72	GENCAT
--	--	------	------	--	------	--------

**TV-3021: Condicionament del tram Rasquera - balneari de Cardó**

		8,98			16,16	GENCAT / ADM. LOCALS
--	--	------	--	--	-------	----------------------

**Condicionament de l'itinerari el Perelló - platges - l'Ametlla de Mar**

		11,83			21,29	GENCAT / ADM. LOCALS
--	--	-------	--	--	-------	----------------------

**Subtotal**

		<b>343,45</b>	<b>159,38</b>		<b>1.524,73</b>	
--	--	---------------	---------------	--	-----------------	--



XARXA FERROVIÀRIA	Cost projecte / / estudi informatiu (M€)	Inversió (M€)	A càrrec de
<b>Línies d'altres prestacions</b>			
Nova línia d'alta velocitat entre Tarragona i Castelló (tram Terres de l'Ebre)	660,00	660,00	MIFO
<b>Línies convencionals</b>			
Modernització i millora de la línia Reus - Casp (tram Terres de l'Ebre)	14,00	14,00	MIFO
Connexió ferroviària entre el port d'Alcanar i el corredor del Mediterrani	267,45	267,45	GENCAT
Estudis de viabilitat de la línia Tortosa - Móra - Lleida	0,20	0,20	GENCAT
<b>Línia de tren tramvia</b>			
Estudis de viabilitat d'un sistema de tren tramvia	0,20	0,20	GENCAT
<b>Estacions de viatgers i terminals de mercaderies</b>			
Estació multimodal de l'Aldea - Tortosa - Amposta	10,00	10,00	MIFO
Connexió ferroviària per a la terminal de mercaderies de l'Aldea	10,00	10,00	MIFO
<b>Subtotal</b>		<b>961,85</b>	
<b>SISTEMA PORTUARI</b>			
<b>Port d'Alcanar</b>	10,00	10,00	GENCAT
<b>Pla especial del Port de Sant Carles de la Ràpita</b>	20,00	20,00	GENCAT
<b>Ports esportius Actuacions de millora general segons el Pla de ports</b>	50,00	50,00	GENCAT
<b>Subtotal</b>		<b>80,00</b>	
<b>SISTEMA AEROPORTUARI</b>			
<b>Aeroport de les Terres de l'Ebre</b>	27,20	27,20	GENCAT
<b>Aeròdrom d'Arnes</b>	3,50	3,50	GENCAT
<b>Aeròdrom de la Ribera d'Ebre</b>	3,90	3,90	GENCAT
<b>Subtotal</b>		<b>34,60</b>	
<b>SISTEMA LOGÍSTIC</b>			
<b>Actuacions Cimalsa</b>	32,67	32,67	GENCAT
<b>Subtotal</b>		<b>32,67</b>	
<b>TOTAL</b>		<b>2.633,85</b>	

